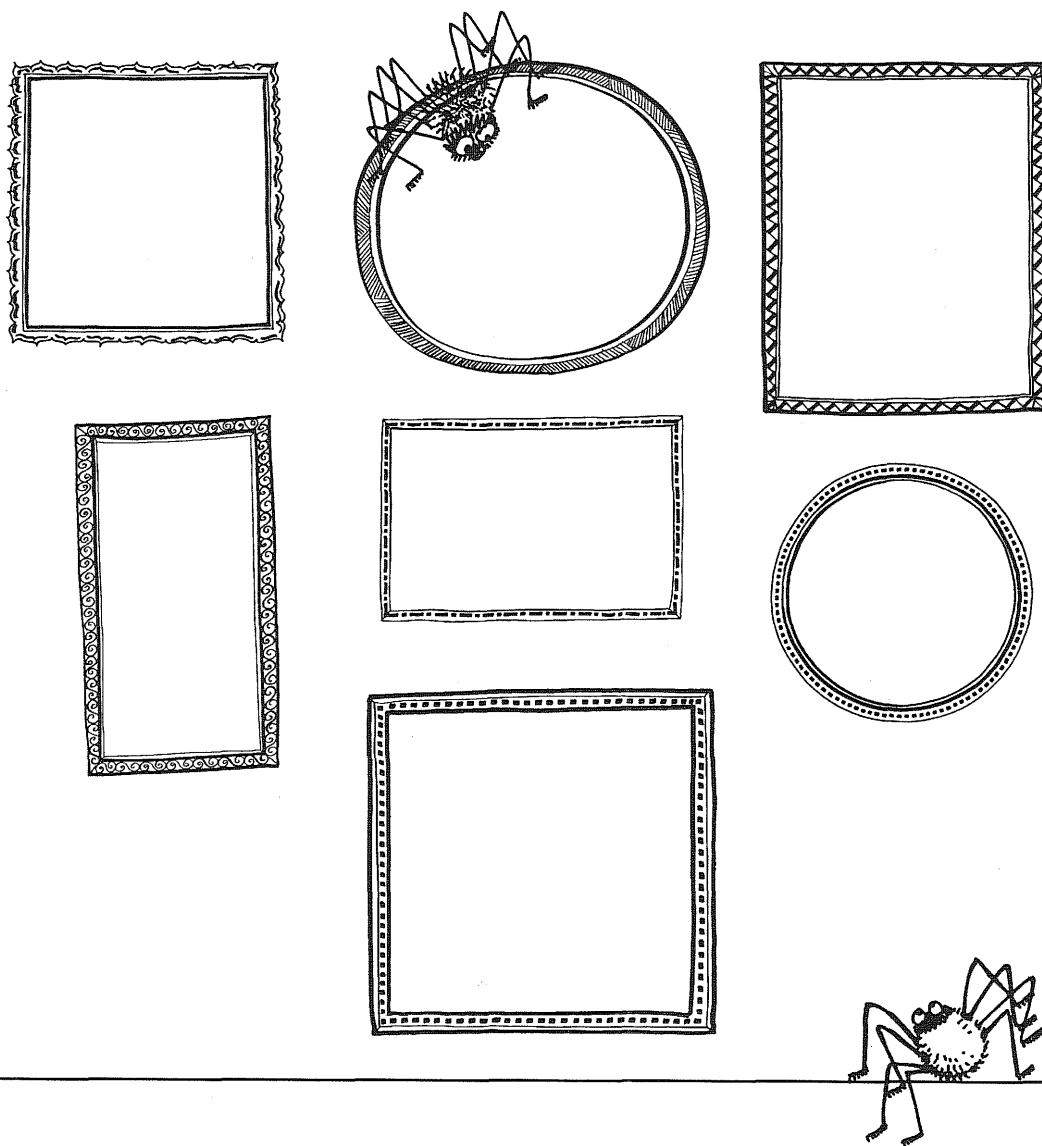

TVORIVÁ dramatika

1/2001

Návštěva v galerii
moderní české
dramatické výchovy

TVOŘIVÁ DRAMATIKA

ROČ. XII
číslo 1/2001 (31)
(Divadelní výchova,
roč. XXIII)

Březen 2001

Vydává IPOS–pracoviště
ARTAMA ve spolupráci
se Sdružením
pro tvořivou dramaturgii
a katedrou výchovné
dramatiky DAMU

ISSN 1211–8001
Registrační značka:
MK ČR 6628

Toto číslo výjimečně
koncipovali pouze:
Irina Ulrychová,
Jakub Hulák
a Jaroslav Provazník
Vedoucí redaktor:
Jaroslav Provazník

Adresa redakce: ARTAMA,
Křesomyslova 7, P.S. 2,
140 16 Praha 4,
tel. 02/61215683,
fax: 02/61215688
e-mail:
provaznj@d.amu.cz

Ilustrace
Šimona Vepřkové
Grafická úprava
Šimona Vepřkové
a Jana Roztočilové

Tisk Nová tiskárna
Pelhřimov
Distributor předplatného
A.L.L. PRODUCTION
s.r.o., P.O. BOX 732,
111 21 Praha 1,
tel. 02/66310658,
paní Vokurková

Cena čísla (včetně
textové přílohy Dětská
scéna): 40,- Kč
Vychází třikrát do roka
Podávání novinových
zásilek bylo povoleno
Českou poštou, s. p.
OZSeČ Ústí nad Labem,
dne 21. 1. 1998,
j. zn. P–334/98.

Obsah

Jaroslav Provazník–Eva Hanžlíková–Eva Polzerová–Zuzana Jirsová: EVA MACHKOVÁ	1
Lucie Nosková–Jiří Vyšehrad–Jaroslav Provazník–Jakub Hulák– –Vladimír Komárek–Radim Svoboda–Martin Matějů–Jiří Provazník: HANA BUDÍNSKÁ	15
Silva Macková: JINDRA DELONGOVÁ	24
Zuzana Jirsová–Radek Marušák–Věra Dřevíková: ZDENA JOSKOVÁ	28
Luděk Richter: MILADA MAŠATOVÁ	33
Adéla Pellarová: JOSEF MLEJNEK	39
Alena Palarčíková: VĚRA PÁNKOVÁ	46
Jiří Pokorný–Irena Konývková–Věra Hučínová: SOŇA PAVELKOVÁ	49
Radim Svoboda–Ajka Pospíšilová–Táňa Zlesáková–Josef Brůček– –Jaroslav Hausdor–Ivana Pultrarová–Oldřich Müller: ŠÁRKA ŠTEMBERGOVÁ–KRATOCHVÍLOVÁ	54
Marcela Kovaříková: OLGA VELKOVÁ	59
Jiří a Krista Bláhovi: JANA VOBRUBOVÁ	61
Jaroslav Provazník: Poznámka k bibliografickým soupisům	65

Vážení a milí čtenáři Tvořivé dramatiky,

jak záhy zjistíte, první letošní číslo vašeho časopisu je zcela výjimečné. A zdaleka ne jen proto, že je to první Tvořivá dramatika v novém století.

Pět let jsme uveřejňovali v příloze TD Průvodce dramatickou výchovou materiály o dramatické výchově v zahraničí, o jejích směrech, typech, conceptech a osobnostech. Tentokrát jsme se rozhodli udělat výjimku a nezařadit informace o tom, co se v tomto oboru dělo a děje ve světě. Rozhodli jsme se dokonce zcela porušit obvyklou strukturu našeho časopisu. Tvořivá dramatika, kterou držíte v rukou, totiž vychází ve dnech, kdy Eva Machková, klíčová osobnost moderní české dramatické výchovy, slaví kulaté životní jubileum. Máme za to, že je to více než dobrý důvod pro to vybočit pro tentokrát ze zaběhaných kolejí a připomenout čtenářům TD, že česká dramatická výchova není ve světovém kontextu žádnou chudou příbuznou. A také - že už je načase začít systematicky pracovat na její historii. To je tedy důvod, proč jsme připravili toto do značné míry zvláštní číslo, jehož stránky věnujeme výhradně moderní české dramatické výchově, respektive osobnostem, které měly podíl na jejím konstituování a na tom, jakými cestami se od přelomu 50. a 60. let 20. století tento obor v Čechách a na Moravě vyvíjel.

Rádi bychom, aby toto číslo TD bylo v první řadě poděkováním této zakladatelské generaci české dramatické výchovy.

Nechtěli jsme ovšem zůstat jen u formálních gratulací. Ale nechtěli jsme se spokojit ani s pouhými „vzpomínkami pamětníků“, které jsou většinou zajímavé jen pro úzký okruh zasvěcených. A tak nám dovolu, abychom vám nabídli textovou i obrazovou galerii těch osobností naší dramatické výchovy, které měly podle našeho názoru rozhodující vliv na rozvoj tohoto oboru. Tuto galerii navíc doplňujeme také dokumentací, především pak bibliografií publikací a článků, jež může případnému zájemci pomoci v lepší orientaci v úctyhodném díle, které má každá z těchto osobností na svém kontě.

REDAKCE TVOŘIVÉ DRAMATIKY

EVA MACHKOVÁ

* 12. března 1931

Eva Machková a množina jejích rolí

V rozhovoru pro březnovou Amatérskou scénu na sebe Eva Machková prozrazuje, že jí zajímá dramatická výchova jako celek a že vlastně v tomto oboru nemá roli, kterou by měla obzvláště ráda nebo nerada. Myslím, že je to dost typický postoj, výmluvně ilustrující vztah Evy Machkové k oboru, jehož moderní podobu od 60. let postupně budovala - spolu s několika dalšími osobnostmi z pedagogického a divadelního světa, mezi nimiž ovšem zaujala od samého počátku suverénně a přirozeně klíčové postavení. Rolí důležitých pro tento obor, které Eva Machková zastávala, bylo - a muselo být - pochopitelně vždy několik současně: metodik neboli, jak se dnes opatrně, mlhavě říká odborný pracovník, organizátor, redaktor, porotce, lektor, kritik atd. atp.... Avšak každému období, jímž česká dramatická výchova procházela, dominovala jiná role Evy Machkové.

V 60. letech a na počátku 70. let je bezpochyby nejdůležitější rolí Evy Machkové role **redaktora**, vlastně šéfredaktora. Odborné periodikum *Divadelní výchova*, vycházející od roku 1964 do roku 1974 v instituci, která se nejprve jmenovala ÚDLUT a pak ÚKVČ, bylo a je časopisem unikátním. Na jeho stránkách se díky Evě Machkové postupně vytvářely obrysy oboru, kterému se tehdy říkalo divadelní výchova (protože byl u nás praktikován výhradně mimo vyučování, v oblasti amatérského divadla, jako zájmová činnost). Jak už to tak bývá, role šéfredaktora, který má ambici dělat časopis koncepční a proporční, je obvykle úzce, skoro automaticky spjata s celým trsem dalších rolí - autora, překladatele, recenzenta, komentátora, ale i technického redaktora a sekretářky. Kdo nevěří, ať si zalistuje alespoň pro orientaci v prvních Tvořivých dramatikách (od dvojčísla 2-3 II. ročníku po č. 2 roč. V), kde vycházely kompletní soupisy článků a materiálů uveřejněných v Divadelní výchově. Zjistíme, že se tu kromě materiálů mapujících dění v příbuzných oborech často objevovaly recenze (někdy i s ukázkami) našich, ale hlavně zahraničních publikací o dramatické výchově, divadle, přednesu, psychologii apod. a překlady zahraničních materiálů, včetně učebních plánů škol, kde se dramatická výchova učila (Velká Británie, Nizozemí, konkrétně utrechtská Akademie, atd.). Deset ročníků Divadelní výchovy navíc doplňovala Eva Machková pravidelně od roku 1966 samostatnými sešity, které vycházely pod názvem Textová příloha DV. Ale ani to nebylo vše. V roce 1969 založila edici Knihovnička Divadelní výchovy (to tady vyšly poprvé mj. práce Technika řeči starších dětí od Šárky Štembergové, *Dramatická hra jako prostředek socializace dítěte* z pera Jany Vobrůbové, *Lidské tělo - inspirace a nástroj dramatického projevu* od Václava Martince a také publikace Evy Machkové *Dramatická hra jako prostředek výchovy dítěte*) a roku 1971 edici Texty dětské scény.

Jestliže jsem napsal, že dominantní rolí Evy Machkové byla v tomto období role redaktora, musím k tomu hned dodat, že byla propojena s rolí **teoretika**. Eva Machková nevydávala časopis pro časopis, ale - stejně jako kdysi Lessing

v Hamburské dramaturgii - postupně a cílevědomě vytvářela program, z něhož se začaly záhy rýsovat jasné obrysy systému. Ostatně zmapování situace dramatické výchovy v zahraničí (zejm. ve Velké Británii, USA, Švédsku, západním Německu atd.), základní informace o oboru a ihned také - což je pro Evu Machkovou velmi příznačné - návrhy na řešení přinesla už její první monografie *Dramatická hra jako prostředek výchovy dítěte*, která v roce 1970 vyšla v ÚDLUT jako 4. svazek již zmíněné Knihovničky Divadelní výchovy. Syntézou tohoto prvního období je dnes už „klasická“ kniha Evy Machkové *Základy dramatické výchovy*. (Nedejme se zmýlit rokem vydání; než tato práce v SPN v roce 1980 vyšla, trvalo to - jak bývalo za starých časů neblahým zvykem - neuvěřitelných několik let; dokonce od udělení ministerské doložky v roce 1977 k vydání knihy uběhly celé tři roky...)

Základy dramatické výchovy vycházejí především z wayovského modelu. Mimochodem opět typické pro Evu Machkovou je to, že překlad základní práce Briana Waye *Development Through Drama*, tedy *Rozvoj osobnosti dramatickou improvizací*, měla už tehdy v šuplíku připravený na dobu, kdy bude možné ho vydat... Za důležité pokládám to, že *Základy* obrátily pozornost k cílům dramatické výchovy odvozeným z pedagogiky a že dramatickou výchovu vymezily jako estetickovýchovný obor, nikoliv jen jako jednu z alternativ netradičních pedagogických přístupů nebo jako protiklad secvičování divadla. Z dnešního pohledu lze říct, že v tehdejší pojetí Evy Machkové se spojují dva směry dramatické výchovy - vedle wayovského „educational drama“ (které by bylo možné identifikovat nejvíce v práci Jany Vobrůbové, Hany Budínské nebo třeba Josefa Mlejníka) promýšlela význam a smysl divadelní práce s dětmi a možnosti získávání divadelních dovedností; v této souvislosti by bylo možné hovořit o jakési variantě spolinovských „theatre games“ (v české dramatickovýchovné praxi jim jsou podle mého nejbližší např. Soňa Pavelková nebo Šárka Štembergová). *Základy dramatické výchovy* Evy Machkové nastolily, a dokonce do značné míry i „kodifikovaly“ terminologii, pojetí a strukturu oboru. Když na počátku 90. let vstoupila dramatická výchova konečně do českých škol, stal se tento koncept Evy Machkové výborným odrazovým můstkem pro nové metodické, ale už i „čistokrevně“ teoretické uvažování o oboru. Nutno říct, že prim v tom opět hrála Eva Machková (viz sborník *Drama v anglické škole*, skripta pro studenty katedry výchovné dramatiky DAMU *Struktura výchovné dramatiky a příprava učitele*, ale především *Úvod do studia dramatické výchovy*). Do hry však už vstoupili i další: Josef Valenta (*Kapitoly z teorie výchovné dramatiky*, *Metody a techniky dramatické výchovy*), Dana Svozilová (viz zvl. disertační práci *Strukturovaná dramatická hra*), Irina Ulrychová (zvl. *Hrajeme si s pohádkami*), Silva Macková (*Dramatická výchova ve škole*), Soňa Koťátková s kolektivem autorů (*Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*), reflektující a vstřebávající nejen vlastní zkušenosti, ale také zkušenosti zahraničních kolegů.

Vraťme se však na počátek 70. let. To je období, kdy se do popředí dostává další role Evy Machkové - role, či přesněji dvojrole **organizátora a dramaturga**. Rokem 1971 u nás začíná tradice moderně koncipovaných národních,

respektive celostátních přehlídek dětských divadelních souborů. První dvě se konaly ještě ve Žďáru nad Sázavou, ale po roční přestávce zahajuje Eva Machková v roce 1974 - už v Kaplici - souvislou sérii přehlídek, která vede až k současné Dětské scéně v Trutnově. Koncepce národní přehlídky, vzniklá v polovině 70. let, která není soutěží a jejímž podstatným cílem je i vzdělávání dospělých, kteří pracují s dětmi (semináře a dílny pro vedoucí souborů a učitele byly a dodnes jsou nedílnou součástí přehlídek), se s léty samozřejmě různě upravovala podle aktuálních potřeb oboru, ale její podoba v zásadě vydržela a je funkční dodnes. Evě Machkové se v průběhu 70. let podařilo vytvořit tradici národních přehlídek, ale také více či méně fungující celostátní systém výběru nejzajímavějších inscenací dětských divadelních a loutkářských souborů na ně. Zpočátku, když ještě Eva Machková neměla oporu v odbornících, tedy metodických v krajích, fungoval systém „objížděcí“, kdy jeden lektorský sbor, tvořený „jádreem“ ústředního poradního sboru pro dramatickou výchovu a dětské divadlo při ÚKVČ, objížděl celou republiku a sestavoval program národní přehlídky; pak se Evě Machkové podařilo dát do chodu systém mezikrajsových přehlídek a později i krajských.

Chápu, že při pohledu zvnějšku může tohle všechno vypadat pro nezasevěného jako záležitost podružná - spíše technická a organizační. Teprve v delší časové perspektivě a v konfrontaci se světem, k níž máte teď zaplat' pámbu dost příležitostí, však vyplývá na povrch, jak důležitou roli takto koncipované národní a celostátní přehlídky sehrály a sehrávají, kolik kvalitních odborníků na dramatickou výchovu „vygenerovaly“ a jak náročná kritéria pro divadlo hrané dětmi (a dětský přednes) nastolily. Za mimořádně důle-

žitá a dodnes nedostatečně docenovaná pokládám to, že Eva Machková důsledně prosazovala otevřenost těchto přehlídek všem typům souborů, ať už pracovaly v jakýchkoliv zařízeních. Díky tomu byly a jsou přehlídky dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů v Kaplici, Písečnici, Ústí nad Orlicí, Zábřehu a nyní v Trutnově místem, kde se k užítku všech scházejí jak soubory z LŠU (dnes ZUŠ), tak soubory ostatních typů (ze základních škol, gymnázií, domů dětí a mládeže apod.).

Vzdělávání dospělých jako klíč k rozvoji oboru dotáhla už v tomto období Eva Machková do podoby systematických dvouletých kurzů (tzv. lidové konzervatoře) pro vedoucí dětských divadelních a loutkářských souborů, jejichž pilotní běh se konal v Solenicích v letech 1977-1979. O promyšlené koncepci tohoto vzdělávání ostatně podávají svědectví osnovy, které Eva Machková s týmem spolupracovníků připravila a nakonec vydala v ÚKVČ v roce 1985.

Kdybych měl vybrat ze všech rolí Evy Machkové tu, která byla z mého pohledu klíčová pro dramatickou výchovu v 80. letech, je to především role **kritika**, zejména ve variantě kritik-porotce, a to opět se speciálním zaměřením především na dramaturgii. Eva Machková v téhle roli nebyla zdaleka jen jako člen porot či přesněji lektorských sborů národních a krajských přehlídek, ale také jako iniciátor a spolulektor (se Zdenou Joskovou) seminářů Kruhu autorů a dramatizátorů dětského divadla, jehož činnost rozhodujícím způsobem ovlivnila směřování českého divadla hraného dětmi a jeho sblížení s autorským divadlem s důrazem na postupy epického divadla. Symbolickým završením tohoto směřování bylo vedení autorsko-dramatizátorského semináře v rámci dvouletého kurzu dramatické výchovy v Ústí nad Orlicí v letech

1988 až 1990, s jehož výsledky se lze seznámit ve sborníku *Inspirace pro dětskou dramaturgii* (vydal ho královehradecký IMPULS v roce 1991) a v cyklu článků *Hledání*, který vycházel v posledním ročníku Kaplické čítanky, tedy v roce 1989. (Tvořivá dramatika pak tento cyklus přetiskla ve svém zvláštním čísle v roce 1995.)

Není to zřejmě jen shoda náhod, že 80. léta jsou dobou, kdy Eva Machková věnuje soustředěnou pozornost rovněž divadlu pro děti. Myslím, že to nebylo jen tím, že coby ústřední metodik pečovala v této době také o amatérské divadelníky hrající pro děti (přehlídka *Dospělí dětem* se nejprve odehrávaly v Ostravě a od poloviny 80. let je na čas hostila Stráž pod Ralskem) a že jí do klína spadla péče o Loutkářskou Chrudim. Při své důkladnosti se pustila do pátrání po kořenech současného stavu divadla pro děti a její historické rešerše přinesly práce, které nebude moci pominout ani historik a kritik divadla hraného dětmi, ani historik a kritik divadla pro děti (ať už hereckého, nebo loutkového). Už v roce 1983 vyšel v KKS v Ústí nad Labem sešit *Dramatika pro děti*, následovaný v roce 1988 prací o historii pohádkových látek v české dramatické literatuře *Mezi skutečností a snem* (vyšla tehdy v ostravském KDPM) a *Perníkovou dramaturgií* z roku 1991 o skutečné i falešné specifice loutkářských textů pro nejmenší diváky. Tato aktivita Evy Machkové byla v roce 1990 dovršena publikací zaměřenou speciálně na dramaturgii dětského divadla, nazvanou *O saní s mnoha hlavami*, která vyšla v pražském PKS v edici redigované A. Pernicou Sešity dramatické výchovy.

Přišel rok 1989 a Eva Machková, byť novopečená důchodkyně, stála opět v centru dramatického dění. Hned 8. ledna 1990 se stala jaksi samozřejmě „ideologem“ a mluvčím iniciativní skupiny, která se sešla v tehdy velmi aktivním KD Stodůlky v Praze 5 a která sepsala a zveřejnila první „porevoluční“ prohlášení týkající se dramatické výchovy *Vystupme z illegality!*, pregnančně formulující, čím by dramatická výchova mohla přispět k ozdravení českého školství. Odtud byl pak jen krůček k sepsání dokumentu *Schola ludus*, jež se stal začátkem února 1990 impulzem k založení Sdružení pro tvořivou dramaturgii (jehož předsedkyní byla Eva Machková do roku 1994).

Tato role Evy Machkové je spjatá především s „revolučním“ začátkem 90. let. Avšak opravdu rozhodující rolí Evy Machkové v 90. letech je role **pedagoga**. V roce 1992 založila katedru výchovné dramatiky na pražské Divadelní fakultě AMU, v prvních letech byla její vedoucí a dodnes tu působí jako pedagog, kterému záleží na tom, kterým směrem katedra a vůbec celý obor jde.

Zkoumáme-li role, které Eva Machková hrála v dramatické výchově, je tu důležitý ještě jeden moment. Všechny role, o kterých jsem se zatím zmínil, mají totiž zřetelného společného jmenovatele, jakousi střešovou nebo - řekněme - hlavní roli. A tou je role **metodika**. Navzdory košatosti a členitosti, kterou práce Evy Machkové za těch bezmála čtyřicet let prošla, vždy byla a je centrem jejího zájmu metodika a ještě přesněji didaktika oboru. Eva Machková ve své nejčastěji vydávané a několikrát přepracovávané publikaci *Metodika dramatické výchovy*, v nepřehledné řadě časopiseckých statí, ve své redaktorské, teoretické, kritické a pedagogické činnosti vždy s velkým rozhledem nejen registruje a pojmenovává aktuální stav dramatického výchovného praxe, ale od samého počátku se v tomto oboru projevuje jako skutečný tvůrce. I když didaktika a tvůrčí činnost mohou někomu připadat neslučitelné jako voda a oheň, Eva Machková je živoucím dokladem toho, že tomu tak nemusí být, že didaktika může být oborem stejně tvůrčím jako činnost umělecká. Ostatně kdyby tomu tak nebylo, nebyla by moderní česká dramatická výchova tím, čím je dnes.

JAROSLAV PROVAZNÍK

„Průšvih, máme tam novou ženskou!“

dozvěděla jsem se jednou ráno v redakci Československého loutkáře. TAM se rozuměl ÚKVČ, tedy Ústav pro kulturně výchovnou činnost, a psal se rok 1979. Doba rozvinutého socialismu. Žánrově odpovídala přebujelému a už hodně artritickému baroku. Mnohem víc, než co děláme, záleželo na tom, co se o nás hlásí výš. A to se mj. „vyrábělo“ TAM.

V redakci jsem sice byla chvíli, ale rychle jsem to pochopila. Jenom jsem se nemohla smířit s tím, jak v úporném napodobování božských tanců vyšších chleboďárců zdoluhavě zvažujeme možný dopad každického redakčního příspěvku, když doma dole bylo práce jako na kostele. Proč mám odkládat aktuální a svižné rukopisy „na jindy“, a mořit se naopak úpravami těch neupravitelných, které nic neřikaly? A kdy bude jindy?

Snad bych to málem i vzdala, kdyby mi ta „nová ženská“ nepodala na chrudimské přehlídce ruku a nepovzddechla si mně přitom z duše: Kolik je tu volného času! Tak mi prvně provětrala hlavu paní Machková.

Kudrnaté vlnky našich božských tanečků rozfouknul na první pohled nevinný referát Jaroslava Provazníka. Pojednával o sporé i kvalitativně sporné účasti dětských loutkářských souborů na celostátní přehlídce v Kaplici (*Bilance veskrze truchlivá*, Československý loutkář XXIV, 1979, č. 7). A ona neslušivá a nestylová truchlivost vybuchla na našich stránkách v uřížkanou diskusi. O tom, zda naše hezké, neboť loutkami hrající soubory nejsou moc nezasvěcené, a tudíž přísně hodnoceny kaplickým plénem, proč bychom tam měli buď vůbec nejezdit, anebo si zřídit nemlich takovou přehlídku, ale vlastní.

Tehdy poprvé jasně zasáhla Eva Machková (*Pochybnosti nad diskusí*, Československý loutkář XXX, 1980, č. 2): „...Mohou to být překážky, které klade tradiční typ divadla, tradiční, obvyklá dramaturgie, užívané způsoby práce. Nebo je možná nedostatek kursů a seminářů, málo metodických publikací, a ty, co existují, znají jen jednu (jednu tradiční) cestu, možná že krajské poroty (...) málo se snaží tahat travu ze země. (...) začneme konečně pro věc něco dělat.“ A dělá. V nejkratší možné výrobní lhůtě nabízí redakci seriál *ABC dramatické výchovy*, který řídí a spolu s několika nejbližšími autory i většinou sama píše. Na něj v příštím ročníku plynule navazuje volný cyklus *Lekce metodikům*. Eva Machková zkrátka ví, co je potřeba v dané chvíli udělat, a dokazuje, že to umí, že rozumí, že ví. Loutkáři si už nemohou stěžovat ani se chtít separovat, protože se jejich nejmladším a neméně jejich vedoucím na stránkách časopisu dostává maximální péče.

Tato jemná, kultivovaná žena se vzápětí dopouští chabrosti, jež byla dosud odepřena všem sešikovaným vojskům bojujícím za náš loutkářský klídek. Demaskovala Strašidlo, které už přes rok obcházelo naší utěšenou loutkářskou krajinkou. Jmenovalo se Manifest.

To se jednou L. P. 1978 namíchli pánové Provazník s Richtrem na jedné nejmenované pražské amatérské přehlídce tak, že si až zašli na skleničku, a v té hospůdce z toho všeho napsali Manifest. Rozeslali ho všude, i do naší redakce, jenomže to jsem tam ještě nebyla, takže se to ztratilo, nikde nikdy se to neotisklo a já netušila, o co jde. „Nemáme-li co říci, mlčme...!“ syčelo se mnohosmyslně v kuloárech. Znělo to tak výhrůžně, že i němý sklápí ústa. Ach, unikal mi, unikal, ten folklorně šířený samizdat!

Až jednou za mnou přišel sám. Prostřel se na stůl, přidal pampelišku. Hippie. Četla jsem to zleva doprava, nao-

pak a pozpátku. Neshledávala jsem nic, co bych nevěděla, nic sporného, nic zašifrovaného. Poslala jsem to do tiskárny. (Luděk Richter: *Utoneme? Aneb je amatérské divadlo umění?*, Československý loutkář XXX, 1980, č. 1)

Načež vypuklo něco, co u běžného Loutkošťana vyvolávají erupce na slunci. Mluví se o tom, diskutuje, píše, odhadují se možné reakce na naše zdraví, leč devítihlavý drak ne a ne zaútočit. Žádná síra, žádný oheň, kde nic, tu nic. Hypochondři volají po prevenci. Nemůže je neslyšet, a tudíž se do toho trochu nezamontovat ani Jan Císař, který právě píše pro Československého loutkáře pravidelné Rozhovory o amatérismu. A na ten okamžik si počká protřelá psycholožka Eva Machková. Nediskutuje totiž s kovářičky. „Milý Jene Císaři,“ (Československý loutkář XXX, 1980, č. 10) začíná oklikou, až se vypořádá i s naším Strašidlem: „A jsme u toho, co mě tak udivuje (...) Všichni citujeme jen první část odstavce („Nemáme-li co říci, mlčme...“ - pozn. eh), tu, která je spíše aforistickým heslem (...) Ale pokračuje dále, a tam teprve je obsažena myšlenka v úplnosti: „Nemáme-li na autorské, tedy tvůrčí divadlo, nekladme těžiště své tvůrčí činnosti do veřejného vystupování!“ (podtrhla em).

Omlouvám se paní Machkové, že její článek oklešťuji, ačkoli další citace by byly neméně podnětné a aktuální. Ale zájemcům jsou materiály jistě k dispozici.

Od roku 1981 se stává Eva Machková členkou naší redakční rady. Spolu s Václavem Königsmarkem, který přichází o pár let později, a posléze i Ol'gou Panovovou (redaktorkou slovenské části) se jí podařilo vytvořit důstojné a smysluplné naplnění této funkce. Končí éra formalismu a s prominutím šaškáren, kdy jsme se po požití kávy, vína a chlebičků rozprávěli nad přátelskou nerozborností (ovšemže do roka s kudlou v zádech). Začali jsme zgruntu hodnotit, plánovat a pracovat. Nikdy nezapomenu, jak Eva Machková před tímhle plénem vystoupila poprvé. Předčítala pečlivě vypracované hodnocení, ve kterém při vši důkladnosti, již věnovala amatérské části, nastínila i pro budoucnost přínosnost propojení obou složek - profesionální a amatérské. Zarytě jsem mlčela, abych nevybuchla štěstím. Tak mi mluvila ze srdce. Abych se zklidnila, pozorovala jsem ji. Ruce a papíry se jí mírně chvěly, dech se trochu krátil a tváře růžověly. Ta vážná noblesní dáma měla trému. Před námi, kteří jí sahali sotva ke kolenům. Tak vážně všechny své úkoly paní Machková brala.

Scházely jsme se i mimo tyhle „ostře sledované“ události, abychom domluvily další seriál, širší cyklus, navazující články. Vždycky byla připravená, vnímavá, pořádkumilovná a vnitřně uspořádaná. Práce s ním šla skoro sama.

Promiňte, že si v téhle souvislosti neodpustím rodinné extempore.

Často jsem brávala své malé dítě na přehlídky s sebou. Poprvé v Chrudimi bylo trochu rušno, meziměstsky jsem telefonovala a při té příležitosti jsem požádala svou dcerku, zda by uměla vyhledat paní Machkovou se vzkazem, že se na smlouvanou schůzku dostavím, ale možná až na poslední chvíli.

„Poznáš ji?“ zeptala jsem se.

„Jistě, maminko, to je přece ta paní Ušlechtilá,“ řeklo dítě.

EVA HANŽLÍKOVÁ

Setkávání

Všichni to známe. Jdeme, vlastně kráčíme či běžíme životem a setkáváme se. Tu s tím, tu s oním, tu s tamtím. Tohle setkání byla náhoda, tohle jsme chtěli a to se událo jakoby

mimoděk. A někdy mnohem později pochopíme, že právě to SETKÁNÍ bylo to šťastné. A taky někdy nastane ten okamžik, kdy si chceme ta setkání znovu připomenout. Zjistíme, že některá setkání nás okouzila, jiná rozladila, jiná povzbudila a některá se až osudově opakují.

Proč o tom vedu řeč?

Píše se rok 1974, v Kaplici se koná poprvé celostátní přehlídka dětských divadelních a loutkářských souborů a já jsem se poprvé setkala s Evou Machkovou.

A ta setkávání se od těch dob dějí stále, až do dnešních dnů. Mají krásnou proměnlivost jako život sám. A za ně, milá Evo, moc děkuji!

EVA POLZEROVÁ

Děkuji Evě Machkové, že nezůstala v důchodu

Nepatřím mezi šťastlivce odkojené dětským divadlem, kaplickými přehlídkami. Do oboru jsem začala nakukovat právě v době, kdy Kaplice pořádala poslední dva ročníky přehlídek dětských souborů. A právě zde jsem poprvé uviděla Mirka Slavíka a jeho HUDRADLO, Luďka Richtera, Zdenku Joskovou, Jaroslava Provazníka, Ninu Petrasovou a mnoho dalších osobností. Zde jsem se setkala s Danou Svozilovou a zde jsem se účastnila semináře Kristy a Jiřího Bláhových. Zhlédnutí představení, diskuse, rozbor, poznatky ze semináře, přátelská atmosféra - to vše bylo v době totalitního školství oázou s vodou pitnou...

Brzy jsem si začala uvědomovat, že Iví podíl na tom, co se tu děje - a na jaké úrovni se to děje - má ta paní s prošeďivými vlasy. Paní Eva Machková. Na závěrečném plese Kaplického divadelního léta pak bylo oficiálně oznámeno, že Eva Machková odchází do důchodu. A já, ač jsem s ní do té doby nikdy osobně nepromluvila ani slovo, jsem si pomyslela: „Ale to je přece nesmírná škoda!“ A určitě jsem nebyla s touto myšlenkou jediná.

Jenže v tu chvíli nikdo netušil, jaké obrátky nabere vývoj politické situace, jaké možnosti nastanou - a jakého úsilí bude zapotřebí, aby mohla vzniknout instituce poskytující vysokoškolské vzdělání pro učitele dramatické výchovy. Leč povedlo se a obrovský podíl na vzniku katedry výchovné dramatiky na pražské DAMU má opět Eva Machková a v letech 1992-1996 ji též vede.

(Moc si v tom důchodu našťěstí nepobyla...)

V prvních létech docentka Eva Machková nejen tuto katedru vede po stránce odborné, ale často musí být i sekretářkou, řeší problémy s prostorem pro výuku, stará se, aby měli studenti kde přespat, kde si uvařit kávu. Překládá zahraniční materiály, publikuje, píše skriptu. Učí studenty, učí se sama.

S otevřením hranic se otevírají možnosti bližšího poznání způsobů výuky dramatu v jiných zemích, postupně se obměňuje, obohacuje a prokresluje tvář dramatické výchovy u nás. Tato „rychlá“ doba je plná otazníků, žhavých diskusí, hledání, objevů i slepých ramen. Formuje se chápání oboru i podoba výuky na nově založené katedře. Je obdivuhodné, s jakou poctivostí a zodpovědností Eva Machková k této problematice přistupuje, jak rychle a pružně dovede vystihnout podstatu věci a zapracovat poznané do systému výuky. A co je neméně důležité, je přístupná konstruktivním připomínkám studentů.

S Evou Machkovou jsem se pravidelně setkávala po pět let svého studia. Poznala jsem, že za důstojnou a chytrou tvář, vzbuzující respekt, je opravdu osoba důstojná -

ale ještě chytřejší. Důsledná. Učitelka, která umí učit a umí donutit studenty učit se. Nesmírně pracovitá, zodpovědná a zodpovědnost vyžadující. Ochotná po skončení výuky přečíst doma několikastránkovou práci studenta, druhý den ráno odeslat několikastránkový rozbor a ještě nedostatky formulovat tak, že se student s chutí pustí znovu do práce. To vím z vlastní zkušenosti. Víím také, že dovede být ohleduplná a citlivá k problémům studentů - ať už osobním, rodinným či zdravotním. Dále vím, že mnohé její teze a doporučení uvedené v teoretických statích mají své silné opodstatnění, neboť v praxi fungují. Mnohokrát jsem si to při práci s dětmi a studenty uvědomila.

A ještě jednu vlastní zkušenost nechci opomenout. Eva

Machková se hodně ráda nahlas a od srdce zasměje. Má ráda humor a sama je velice vtipná.

Děkuji paní Machkové jménem svým i jménem svých spolužáků z distančního studia výchovné dramatiky 1992-1997 za to, že nás vedla rukou pevnou a vldnou. Že nám dala poznat, že jí na nás záleží. Osobně ještě přidávám díky za to, že jsem měla příležitost se setkat a spřátelit s mnoha dobrými a šikovnými lidmi, že jsem mohla vystudovat obor, který mě posunul nejenom profesně, ale (snad!) porozvinul i mé osobnostní a sociální dovednosti.

(A že tenkrát nezůstala v důchodu.)

ZUZANA JIRSOVÁ

BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE

Knihy, publikace a texty rozmnožené jako separáty

1963

Máte rádi divadlo? (Praha: Orbis)

1970

Dramatická hra jako prostředek výchovy dítěte (Praha: ÚDLUT)

1971

Čtvrtý sešit inspirace. Ze zahraničních pramenů I (Praha: ÚDLUT) [Z knihy Chilver, Peter Improvizované drama vybrala, přeložila a upravila Eva Machková]

Práce s dětmi (Bratislava: Osvetový ústav)

1975

A gyermeknevelés munkája (Bratislava: Osvetový ústav)

Veřejné vystoupení a poetika jevištního projevu dětí. K mezinárodnímu symposiu (Praha: ÚKVČ)

1977

„Básek chce asi čtenářům říci...“ (Praha: ÚKVČ)

1978

Dramatická výchova dětí (Cyklus přednášek a seminářů) (Praha: ÚKVČ) [Spoluautoři: Pavlová, Soňa-Sypal, Jaromír]

Dramatické hry a improvizace. Pro potřebu kulturně výchovných zařízení Středočeského kraje (Praha: SKKS)

1980

Dramatická hra jako prostředek výchovy dítěte. Metodický materiál pro potřeby dětského divadla (Ostrava: Krajské kulturní středisko v Ostravě)

Základy dramatické výchovy (Praha: SPN)

1981

Dramatické hry a improvizácie (Bratislava: Osvetový ústav, ed. Záujmová umelecká činnosť)

Jak posuzovat metodiku práce v dětském divadelním a loutkářském souboru. Metodický list pro krajské metodiky, poroty a vedoucí souborů zařazených v krajích do užšího výběru na KDL (Praha: divadelní oddělení ÚKVČ)

K problematice práce porot dětského přednesu. Metodický list pro obor dětský přednes (Praha: ÚKVČ) [Spoluautorka: Vítězslava Šrámková]

Slovníček uměleckého přednesu s přílohou Umělecký přednes a jeho agitačně výchovné působení (Praha: SKKS) [Spoluautoři: Musilová, Daniela-Hůrková-Novotná, Jiřina Halada, Vladimír-Hraše, Jiří]

1982

Kapitoly z praxe dramatické výchovy (Ostrava: Krajské kulturní středisko Ostrava) [Spoluautorky: Magerová, Eva-Mašatová, Milada]

1983

Dramatika pro děti (Ústí nad Labem: Krajské kulturní středisko v Ústí nad Labem)

Zásobník dramatických her, cvičení a improvizací. Metodický materiál (Praha: OKS Praha-západ)

1984

Dramatikus játékok és improvizációk. Dramatické hry a improvizace (Bratislava: Osvetový ústav)

1985

Krajské lidové konzervatoře - třída dramatické výchovy dětí. Učební osnovy dvouletého kurzu (Praha: ÚKVČ) [Spoluautoři: Pavlová, Soňa-Halada, Vladimír-Mage-

rová, Eva-Sokol, František-Provazník, Jaroslav-Josková, Zdena-Richter, Luděk-Urbánová, Alena-Mašatová, Milada]

1986

Jak posuzovat metodiku práce v dětském divadelním a loutkářském souboru. Metodický list (Ústí nad Labem: KKS)

Psychologické metody výchovy k tvořivosti (členka autorského kolektivu pod vedením Jaroslava Hlavsy) (Praha: SPN) [Spoluautoři: Hlavsa, Jaroslav-Havlinová, Miluše-Klicperová, Martina-Bakalář, Eduard-Halik, Tomáš-Holeyšovský-Chaloupka, Otakar-Viewegh, Josef]

1987

Dospělí dětem (Praha: Dilia)

Zásobník dramatických her, cvičení a improvizací - I. díl. Metodický materiál (Znojmo: OKS Znojmo)

Zásobník dramatických her, cvičení a improvizací - II. díl. Metodický materiál (Znojmo: OKS Znojmo)

Zásobník dramatických her, cvičení a improvizací - III. díl. Metodický materiál (Znojmo: OKS Znojmo)

Zásobník dramatických her, cvičení a improvizací - IV. díl. Metodický materiál (Znojmo: OKS Znojmo)

Zásobník dramatických her, cvičení a improvizací (Praha: RMS FMEP při Institutu elektrotechnického průmyslu)

1988

K problematice práce porot dětského přednesu. Metodický list pro obor dětský přednes (Praha: ÚKVČ) [spoluautorka: Šrámková, Vítězslava]

Mezi skutečností a snem (Ostrava: KDPM)

1990

O saní s mnoha hlavami. Dramaturgie a

dramatika dětského divadla (Praha: Pražské kulturní středisko, ed. Sešity dramatické výchovy, sv. 8)

Zásobník dramatických her, cvičení a improvizací (Praha: Institut přípravy mládeže hutnictví, strojírenství a elektro-techniky)

Zásobník dramatických her, cvičení a improvizací (Praha: SKKS)

1991

Drama v anglické škole. Komentované citace anglických osnov dramatické výchovy (Praha: ARTAMA-STD)

Perníková dramaturgie (Olomouc: Okresní kulturní středisko v Olomouci)

1992

Malý průvodce dramatickou výchovou v mateřské škole (Praha: IPOS-ARTAMA-STD) [Spoluautorky: Opravilová, Eva-Černá, Irena-Jirsová, Zuzana-Haklová, Jitka-Svobodová, Eva-Gregorová, Vlasta]

Metodika dramatické výchovy. Zásobník dramatických her a improvizací (Praha-Ústí nad Orlicí: IPOS-ARTAMA-OÚ Ústí nad Orlicí-SKS Ústí nad Orlicí-IMPULS Hradec Králové)

Zásobník dramatických her, cvičení a improvizací (Bratislava: Národné osvetové centrum)

1993

Metodika dramatické výchovy. Zásobník dramatických her a improvizací (Praha-Ústí nad Orlicí: IPOS-ARTAMA-OÚ Ústí nad Orlicí-SKS Ústí nad Orlicí-IMPULS Hradec Králové)

Struktura výchovné dramatiky a příprava učitele (Úvod do studia výchovné dramatiky) (Praha: katedra výchovné dramatiky DAMU)

1996

Improvizace s příběhem v angloamerickém dramatu (Praha: DAMU)

1998

Úvod do studia dramatické výchovy (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

1999

Metodika dramatické výchovy. Zásobník dramatických her a improvizací (Praha: IPOS-ARTAMA) - 8. upravené a rozšířené vyd.

2000

Volba literární látky pro dramatickou výchovu aneb Hledání dramatickosti (Praha: DAMU-katedra výchovné dramatiky)

Vývoj české dramatické výchovy v letech [materiál pro konferenci Dramatická výchova a dítě v bludišti dnešního světa] (Praha: katedra výchovné dramatiky DAMU) [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

Články, časopisecké cykly a příspěvky ve sbornících

1964

„Amatérská studia při profesionálních divadlech“, *Divadelní výchova* I, 1964, č. 5

„Institut osvěty a novinářství vydal letos v zimě ve SPN skripta doc. dr. Františka Hyhlíka Základy pedagogiky a úvod do výchovy dospělých...“, *Divadelní výchova* I, 1964, č. 2

„M. N. Simkovskij: Universita umělecké výchovy. (...) Práce 1960 (...)“, *Divadelní výchova* I, 1964, č. 1

1965

„Aby studia byla tvůrčími dílnami“, *Amatérská scéna* II, 1965, č. 10

„Informovali jsme čtenáře v jednom z dřívějších čísel o tom, že jsme navázali kontakt s anglickou Educational Drama Association (Výchovný svaz dramatu). Přinášíme nyní několik výňatků z posledního čísla bulletinu této organizace - Creative Drama...“, *Divadelní výchova* II, 1965, č. 8

„Krajské kulturní a osvětové středisko v Brně“, *Divadelní výchova* II, 1965, č. 9 [recenze publikací Z. Srna-A. Závodský: Literatura dramatu a divadla, Karel Bundálek: Přehled dějin činoherního režie, A. D. Avdějev: O problematice původu divadla a specifčnosti divadelního umění]

„Kurs švédských ochotníků...“, *Divadelní výchova* II, 1965, č. 8

„Profesor Anton Jurovský, jeden z předních představitelů naší psychologie, vydal letos v SPN pod názvem Kulturní vývin mládeže výsledky výzkumu...“, *Divadelní výchova* II, 1965, č. 7

„Seminář o Schulwerku Carla Orffa přivedl koncertem zářící posluchárny Výzkumného ústavu pedagogického několik desítek lidí...“, *Divadelní výchova* II, 1965, č. 9

„V letošním roce jsme navázali spojení s Educational Drama Association...“, *Divadelní výchova* II, 1965, č. 7

1966

„X. Šrámkův Písek“, *Divadelní výchova* III, 1966, č. 3

„Dvě koncepce“, *Divadelní výchova* III, 1966, č. 1

„Havering International Drama Festival - England 1966“, *Amatérská scéna* III, 1966, č. 8

„K principům estetické výchovy (Z knihy Alfreda Lichtwarka Výcvik nazírání na díla umělecká)“, *Divadelní výchova* III, 1966, č. 5

„Tolstoj a dětská literární tvořivost“, *Divadelní výchova* III, 1966, č. 2

1967

„Wolkrův Prostějov“, *Divadelní výchova* IV, 1967, č. 3

„Znovu o improvizaci (recenze s ukázkami z knihy Theo Vesseur: Improvisieren und Dramatisieren mit Kindern)“, *Divadelní výchova* IV, 1967, č. 2

1968

„Letos v únoru jsem byla s Olgou Velkovou (...) vyslána na studijní (...) cestu do Anglie...“, *Divadelní výchova* V, 1968, č. 4

„Literárně dramatickým oborům LŠU a jejich nejzávažnějším problémům byla věnována třídní schůzka v Havířově koncem června...“, *Divadelní výchova* V, 1968, č. 6

„Mladou scénu (...) vydává Krajské osvětové středisko s Krajským domem pionýrů a mládeže v Hradci Králové...“, *Divadelní výchova* V, 1968, č. 5

„Nepřehlédněte (recenze publikací Dalibor Pícka: Výrostou z nich čtenáři, SPN, Praha 1968, a Otázky psychologie schopností žáků, SPN, Praha 1968)“, *Divadelní výchova* V, 1968, č. 3

„Typy dramatické výchovy“, *Divadelní výchova* V, 1968, č. 3-5

1969

„Dětské divadlo v zahraničí“, *Amatérská scéna* VI, rubrika Mít nápady dovoleno, 1969, č. 10

„Dětský talent (Teoretická úvaha psychologů)“, *Mladá scéna* XI, 1969/1970, č. 2

„Lehrstücky Bertolta Brechta“, *Divadelní výchova* VI, 1969, č. 6

„V letošním roce začínáme vydávat pro naše čtenáře Knihoňku Divadelní výchovy...“, *Divadelní výchova* VI, 1969, č. 3

1970

„Co je skupinové drama (recenze publikace D. E. Adland: Group Drama, London 1966)“, *Divadelní výchova* VII, 1970, č. 1

„Co je tvořivost. Podle brožury E. P. Torrance: Creativity (Washington 1963)

přeložila a volně zpracovala E. Machková", *Divadelní výchova* VII, 1970, č. 5

„Jak nepsat hru pro děti (recenze knihy G. L. Kerman: *Plays and Creative Ways with Children*, New York 1961)", *Divadelní výchova* VII, 1970, č. 2

„K textové příloze", *Divadelní výchova* VII, 1970, č. 5

„Organizace dramatické výchovy v Anglii", *Divadelní výchova* VII, 1970, č. 4

1971

„Divadlo, děti a mladí lidé. Podle časopisu *International Theatre Information*, jaro 1971, přeložila Eva Machková", *Divadelní výchova* VIII., 1971, č. 6

„Dramatická výchova v Dánsku (informace o publikaci Elsa Oleniusová-Svend Moller-Nikolaissen: *Skabende dramatik*, Kodaň 1969; podle překladu Olgy Bruchové zpracovala Eva Machková)", *Divadelní výchova* VIII., 1971, č. 2

„Náměty pro dramatickou hru (úvaha o knížce Ladislav Dvorský: *Hrdinové z pohádek*, Liberec 1969)", *Divadelní výchova* VIII., 1971, č. 2

1972

„Maxi - mini - malismus. Polemika", *Amatérská scéna* IX, 1972, č. 1

„Na přehlídce v Maďarsku", *Amatérská scéna* IX, 1972, č. 5

„Přehlídka a problémy kolem nich", *Divadelní výchova* IX, 1972, č. 5

„Svitavy '72", *Amatérská scéna* IX, 1972, č. 9

1973

„Co nedoporučujeme hrát v dětských divadelních souborech", *Divadelní výchova* X, 1973, č. 4 [Spoluautorka: Josková, Zdena]

„Dětská Trnava", *Amatérská scéna* X, 1973, č. 9

„Diskuse o principech divadla hraného dětmi", *Divadelní výchova* X, 1973, č. 3

„Doškolení učitelů dramatické výchovy ve Velké Británii", *Divadelní výchova* X, 1973, č. 3

„...tentokrát pro soubory mládeže", *Divadelní výchova* X, 1973, č. 2

1974

„Blýská se v Praze na časy?", *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 6

„Dětská Trnava '74 aneb Investice se vyplácí", *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 9

„K teoretickým problémům dramatické výchovy (I. část)", *Divadelní výchova* XI, 1974, č. 2

„Mezinárodní organizace amatérů AITA/IATA a její činnost na úseku výchovy", *Divadelní výchova* XI, 1974, č. 1

„Na rozloučenou s čtenáři *Divadelní výchovy*", *Divadelní výchova* XI, 1974, č. 4

„O pomoci klubových zařízení ROH", *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 3

„O práci metodiků pro divadlo", *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 1

„Pionýrské organizaci bude 25", *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 2

1975

„Děti z Budyšína a z Kozmic", *Amatérská scéna* XII, 1975, č. 1

„Dětské soubory v Kaplici", *Československý loutkář* XXV, 1975, č. 8-9

„Hry pro dětské soubory", *Amatérská scéna* XII, 1975, č. 3

„Kaplické divadelní léto", *Amatérská scéna* XII, 1975, č. 10

„Mladé divadlo ve světě", *Amatérská scéna* XII, 1975, č. 1

„Na přelomu? Několik poznámek k dramatické výchově dětí", *Amatérská scéna* XII, 1975, č. 2

1976

„Dímanova inspirativní knížka", *Amatérská scéna* XIII, 1976, č. 10

„Dny srbského dětského divadla", *Amatérská scéna* XIII, 1976, č. 5

„Hry pro dětské soubory", *Amatérská scéna* XIII, 1976, č. 11

„K novému pojetí dětských soutěží", *Amatérská scéna* XIII, 1976, č. 6

„Konkurs dětských divadelních souborů", *Amatérská scéna* XIII, 1976, č. 1

„Pro okresní dny dětského divadla", *Amatérská scéna* XIII, 1976, č. 12

„Pro okresní dny dětského divadla a dramatické hry", *Amatérská scéna* XIII, 1976, č. 8

„Pro okresní dny dětského divadla a dramatické hry", *Amatérská scéna* XIII, 1976, č. 11

1977

„Dva listy z notesu výběrové poroty", *Amatérská scéna* XIV, 1977, č. 6

„Úvaha", *IV. kaplické divadelní léto* '77, 1977, č. 1

1978

„Je co dohánět", *Amatérská scéna* XV, 1978, č. 8

„Malé jubileum přehlídky", *V. kaplické divadelní léto* '78, 1978, č. 2

„Pozor, zlá porota?", *Amatérská scéna* XV, 1978, č. 11

1979

„Co je dramatická výchova", *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 7

„Časopis Javisko", *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 2

„Dramatizace aneb Chvála dětské literatury", *Amatérská scéna* XVI, 1979, č. 12

„Jak se v Kaplici nakupuje", *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 1

„Jakou funkci má lektorský sbor přehlídky", *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 3

„Kaplické divadelní léto '79. Celostátní přehlídka dětských divadelních souborů", *Amatérská scéna* XVI, 1979, č. 10

„Kaplické divadelní léto '79 (Dokončení)", *Amatérská scéna* XVI, 1979, č. 11

„Kdo je kdo v Kaplici", *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 6

„Malá metodika dětského divadla. Dramatická výchova a dětské divadlo", *Amatérská scéna* XVI, 1979, č. 1

„Malá metodika dětského divadla. 2. Talenty a vychovatelé", *Amatérská scéna* XVI, 1979, č. 2

„Malá metodika dětského divadla. Proč je důležité improvizovat", *Amatérská scéna* XVI, 1979, č. 3

„Malá metodika dětského divadla. Dramatické hry a improvizace v praxi", *Amatérská scéna* XVI, 1979, č. 4

„Malá metodika dětského divadla. 5. Kaplická dramaturgie", *Amatérská scéna* XVI, 1979, č. 5

„Malá metodika dětského divadla. 6. Největší omyl - režirování", *Amatérská scéna* XVI, 1979, č. 6

„Málo se hraje", *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 7

„Málo se hraji", *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 3

„Místo hodnocení", *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 7

„Na okraji zájmu aneb Má někdy namířeno divadlo pro děti?", *Amatérská scéna* XIV, 1977, č. 10

„Naše tipy", *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 2

„Naše tipy“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 5

„O Svátku neposluhů a Holoubkově“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 3

„O Železném klukovi a Pipi“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 2

„Odpověď Ludmile Melicherčíkové“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 3

„Poradna a studovna“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 1

„Poradna a studovna“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 5

„Poradna a studovna“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 7

„Rok dětí“, *Amatérská scéna XVI*, 1979, č. 5

„Škola hrou“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 1

1980

„ABC dramatické výchovy - Děti a loutky v izolaci?“, *Československý loutkář XXX*, 1980, č. 4

„ABC dramatické výchovy 2 - Drezúra, nebo rozvoj osobnosti?“, *Československý loutkář XXX*, 1980, č. 5

„ABC dramatické výchovy 3 - Psychologie a dramatická hra dětí“, *Československý loutkář XXX*, 1980, č. 6

„ABC dramatické výchovy 4 - Dramaturgie dětského souboru“, *Československý loutkář XXX*, 1980, č. 7

„ABC dramatické výchovy 5 - Dramaturgie dětského loutkového divadla“, *Československý loutkář XXX*, 1980, č. 8-9

„AITA/IATA“, *Amatérská scéna XVII*, 1980, č. 10

„Děti v Rýmařově“, *Amatérská scéna XVII*, 1980, č. 6

„Dětské divadlo a režie“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*. Příloha KČ, 1980, č. 1

„Divadlo s dětmi v Praze“, *Amatérská scéna XVII*, 1980, č. 6

„Jak se hraje na Sypala“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*, 1980, č. 4

„Knihy, děti a tvořivá dramatika“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*, 1980, č. 4

„Kongres Drama ve výchově“, *Amatérská scéna XVII*, 1980, č. 6

„Která dětská knížka pro Vás znamená hluboký zážitek a velkou hodnotu? Dnes odpovídá Eva Machková“, *Kaplická*

čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80, 1980, č. 1

„Kudy, kam, jak a proč v dětském loutkovém divadle“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*, 1980, č. 6

„Malý přednosta stanice“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*, 1980, č. 6

„Milý Jene Císaři“, *Československý loutkář XXX*, 1980, č. 10

„Na návštěvě z severních sousedů“, *Amatérská scéna XVII*, 1980, č. 4

„Pětiletka ZUČ“, *Československý loutkář XXX*, 1980, č. 11

„Pochybnosti nad diskusi“, *Československý loutkář XXX*, 1980, č. 2

„Poznámky k metodice dětského přednesu“ in Hraše, Jiří-Musilová, Dana-Novotná-Hůrková, Jiřina-Machková, Eva: *Stati o dětském přednesu* (Praha: Kulturní dům hl. m. Prahy, ed. Sešity přednesu, č. 3), str. 38-43

„Soutěž na hry pro dětské soubory“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*, 1980, č. 1

„Tvořivost proti rutině“, *Československý loutkář XXX*, 1980, č. 7

1981

„ABC dramatické výchovy 8 [správně: 9 - pozn. red. TD] - Metody práce v dětském kolektivu“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 1

„ABC dramatické výchovy 9 [správně: 10 - pozn. red. TD] - Metody práce v dětském kolektivu“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 2

„ABC dramatické výchovy 11 [správně: 12 - pozn. red. TD] - Soubor a jeho vedoucí“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 4

„Co potřebuje amatérské loutkářství“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 10

„Co s klasikem Stanislavským?“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 11

„Dětem to nejlepší“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 8-9

„Dětské loutkářské soubory 1981“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 10

„Jak posuzovat metodiku práce v dětském souboru“, *Amatérská scéna XVIII*, 1981, č. 12

„Jaké bylo KDL 1980: rekapitulace a úvahy“, *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto '81*, 1981, č. 1

„Jubileum Sergeje Obrascova a jeho divadla“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 12

„Kraje - výběr - soubory“, *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto '81*, 1981, č. 6

„Lekce metodikům - Lekce první: Pojetí metodické péče v oblasti ZUČ“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 5

„Lekce metodikům - Soutěže a přehlídky“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 7

„Loutkářská Chrudim jako dílna“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 10

„Lekce metodikům - Vzdělávání amatérských loutkářských pracovníků tentokrát obecně“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 12

„Malá kaplická obrazárna“, *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto '81*, 1981, č. 1 - 6

„O uražených a ponížených“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 7

„Radosti a svízele dětské dramaturgie“, *Zlatý máj XXIV*, 1981, č. 2

„(S)hledání“, *Československý loutkář XXXI*, 1981, č. 2

„SŽ z české strany“, *Amatérská scéna XVIII*, 1981, č. 1

„Ústřední poradní sbor pro dramatickou výchovu dětí“, *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto '81*, 1981, č. 1

1982

„Česká Třebová 1982“, *Československý loutkář XXXII*, 1982, č. 8-9

„Dětem jen nejlepší“, *Amatérská scéna XIX*, 1982, č. 6

„Dialog o (S)hledání“, *Amatérská scéna XIX*, 1982, č. 4 [Spoluautor: Richter, Luděk]

„Dílna - dílna - dílna“, *Československý loutkář XXXII*, rubrika Dílna - dílna - dílna, 1982, č. 11

„Docela poslední slovo“, *Československý loutkář XXXII*, 1982, č. 12

„Estetická výchova, dětské publikum a loutkové divadlo“, *Československý loutkář XXXII*, 1982, č. 12

„Jaroslav Hlavsa s kolektivem: Psychologické problémy výchovy k tvořivosti“, *Československý loutkář XXXII*, 1982, č. 3

„K čemu metodické ukázky? (Na okraj soutěží a přehlídek dětských divadelních a loutkářských souborů)“, *Amatérská scéna XIX*, 1982, č. 12

„Kaplické divadelní léto 1982“, *Československý loutkář XXXII*, 1982, č. 10

„Ke (S)hledání“, *Československý loutkář XXXII*, 1982, č. 3

„Lekce metodikům - Ediční činnost“, *Československý loutkář* XXXII, 1982, č. 3

„Lekce metodikům - Poradní sbory“, *Československý loutkář* XXXII, 1982, č. 4

„Lekce metodikům - Lekce jarní aneb Co všechno musí udělat metodik“, *Československý loutkář* XXXII, 1982, č. 5

„Lekce metodikům - Amatéři a profesionálové“, *Československý loutkář* XXXII, 1982, č. 6

„Lekce metodikům - Vzdělávání metodiků I“, *Československý loutkář* XXXII, 1982, č. 7

„Lekce metodikům - Koncepční práce metodika“, *Československý loutkář* XXXII, 1982, č. 8-9

„Lekce metodikům - Struktura státní metodické péče o zájmovou uměleckou činnost“, *Československý loutkář* XXXII, 1982, č. 10

„Kruh autorů dětského divadla“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 3

„O morálce a odpovědnosti (Na okraj letošní Loutkářské Chrudimi)“, *Československý loutkář* XXXII, 1982, č. 12

„Osm zkoušek a dost -“, *Československý loutkář* XXXII, 1982, č. 1

„Psychologické problémy výchovy k tvořivosti“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 6

„Seminář členů krajských porot“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 4

„Ústřední poradní sbor pro dramatickou výchovu dětí“, *Amatérská scéna* XIX, 1982, č. 12

„Z krajských přehlídek dětských divadelních a loutkářských souborů“, *Amatérská scéna* XIX, 1982, č. 8

1983

„Dětské divadlo a režie“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 6

„Divadlo a škola v české tradici“, *Zájmová umělecká činnost* 1983, č. 3, str. 56-59

„Dramatika jako součást literatury pro děti“, *Zlatý máj* XXVII, 1983, č. 8

„Jak se dělá dětské divadlo“, *Amatérská scéna* XX, 1983, č. 2

„Jenže! (Odpověď Milanu Kučerovi)“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 6

„Kláštecké dětské loutkářské dny“, *Československý loutkář* XXXIII, 1983, č. 7

„Nemyslet na efekt“, *Československý loutkář* XXXIII, 1983, č. 10

„O avantgardách“, *Československý loutkář* XXXIII, 1983, č. 10

„O generacích“, *Československý loutkář* XXXIII, 1983, č. 12

„O soutěžích a přehlídkách“, *Československý loutkář* XXXIII, 1983, č. 4

„Praktikum loutkového divadla“, *Československý loutkář* XXXIII, 1983, č. 4

„Proč musí být soutěžní řád takový, jaký je? Proč ta 'spravedlnost' - z každého kraje jeden soubor? Na dotaz krabice odpovídá Eva Machková“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 6

„Režie a přirozená dětská hravost“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 1

„Slovníček Kaplické čítanky“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 1 - 6 [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

1984

„Amatérské divadlo dětem“, *Zlatý máj* XXVIII, 1984, č. 3

„Dospělí dětem“, *Kaplická čítanka. 16. kaplické divadelní léto*, 1984, č. 4

„K čemu jsou metodické ukázky?“, *Kaplická čítanka. 16. kaplické divadelní léto*, 1984, č. 5

„Kaplické divadelní léto 1984“, *Československý loutkář* XXXIV, 1984, č. 10

„Klášteřec a Česká Lípa“, *Kaplická čítanka. 16. kaplické divadelní léto*, 1984, č. 5

„Náhody či inspirace?“, *Československý loutkář* XXXIV, 1984, č. 10

„Nejen v dětském divadle...“, *Amatérská scéna* XXI, 1984, č. 2

„O amatérismu a přitáctví“, *Československý loutkář* XXXIV, 1984, č. 9

„O podivné útočnosti“, *Československý loutkář* XXXIV, 1984, č. 1

„O profesionálech I“, *Československý loutkář* XXXIV, 1984, č. 3

„O profesionálech II“, *Československý loutkář* XXXIV, 1984, č. 4

„O profesionálech III“, *Československý loutkář* XXXIV, 1984, č. 5

„Pedagogická poéma 1983“, *Československý loutkář* XXXIV, 1984, č. 1

„Poznámky k Poznámkám dr. Petra

Slunečka“, *Československý loutkář* XXXIV, 1984, č. 9

1985

„Co je dramatická výchova?“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 12-13

„Červená karkulka aneb Smyšlený rozhovor se smyšlenou vedoucí o věcech skutečně existujících a velice častých“, *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 1

„Děti by si měly hrát“, *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 4

„Děti by si měly hrát“, *Kaplická čítanka. 17. kaplické divadelní léto*, 1985, č. 2

„Dětské divadlo a režie (Pár tezí, myšlenek a hypotéz, nápadů a citátů) in Provazník, Jaroslav: *Čtení o inscenování a režirování v dětském souboru (Postřehy, názory, zkušenosti)* (Praha: Kulturní dům hl. m. Prahy), str. 8-15

„Dvakrát dětský přednes“, *Amatérská scéna* XXV, 1985, č. 6

„Hrát pro děti“ či „Hrát pohádky?“, *Zlatý máj* XXIX, 1985, č. 4

„Jak se hraje na Sypala“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 28-29

„K čemu jsou metodické otázky?“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 107-108

„Kruh autorů dětského divadla“, *Amatérská scéna* XXV, 1985, č. 7

„Kudy, kam, jak a proč v dětském loutkovém divadle“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 22-26

„Přehlídka plná příslibů“, *Amatérská scéna* XXV, 1985, č. 6

„Reportáž naší stálé spolupracovnice Emy Střešovicové opět přímo ze života, tentokrát především o ukázkách metodiky práce na přehlídce Severojižního kraje“, *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 5

„Režie a přirozená dětská hravost“ in Provazník, Jaroslav (ed.): *Čtení o inscenování a režirování v dětském souboru (Postřehy, názory, zkušenosti)* (Praha: Kulturní dům hl. m. Prahy), str. 2-3

„Režie a přirozená dětská hravost“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 80-81

„Rozvíjení tvořivosti“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 20-21

„Rýmařov 1985“, *Kaplická čítanka. 17. kaplické divadelní léto, 1985*, č. 1

„Ústřední poradní sbor pro dramatickou výchovu dětí“, *Amatérská scéna XXV, 1985*, č. 6

1986

„Dramatická výchova, nebo sběr starého papíru?“, *Československý loutkář XXXVI, 1986*, č. 9

„Dusno v sále“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto, 1986*, č. 5

„Dvanáctihlavý drak“, *Československý loutkář XXXVI, 1986*, č. 5

„Hadrůus. Kulich a Bambule“, *Československý loutkář XXXVI, 1986*, č. 3

„Hana Budínská“, *Československý loutkář XXXVI, 1986*, č. 1

„Historický mezník?“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto, 1986*, č. 1

„Chtěl bych říct“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto, 1986*, č. 3

„Jak jsem začínala s dětmi. Z chystaných pamětí Emy Střešovicové“, *Československý loutkář XXXVI, 1986*, č. 3

„Jak sestavovat porotu (anketa metodiků). Z metodické rukověti Emy Střešovicové“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto, 1986*, č. 1

„Jak sestavovat porotu. Z metodické rukověti Emy Střešovicové“, *Československý loutkář XXXVI, 1986*, 9

„Můj nestrašnější porotcovský zážitek“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto, 1986*, č. 1

„Paraván V. Paravánek V“, *Československý loutkář XXXVI, 1986*, č. 12

„Popelka divadla pro děti“, *Československý loutkář XXXVI, 1986*, č. 10

„Třikrát z DILIA“, *Československý loutkář XXXVI, 1986*, č. 11

1987

„Čtyřikrát DILIA“, *Československý loutkář XXXVII, 1987*, č. 12

„DILIA dětem - ohlédnutí a perspektivy“ in *Almanach 1985/86 (Ohlédnutí za sezónou amatérských, zčásti i profesionálních divadel pro děti)* (České Budějovice: Krajské kulturní středisko České Budějovice), str. 70-75

„Dospělí dětem“, *Kaplická čítanka. 19. kaplické divadelní léto, 1987*, č. 2

„Dospělí dětem“, *Amatérská scéna XXIV, 1987*, č. 6

„Chvála konfrontace a osobního zážitku“ in *Almanach 1985/86 (Ohlédnutí za sezónou amatérských, zčásti i profesionálních divadel pro děti)* (České Budějovice: Krajské kulturní středisko České Budějovice), str. 92-95

„Louny 1987“, *Československý loutkář XXXVII, 1987*, č. 7

„Příliš dlouhá přestávka“, *Amatérská scéna XXIV, 1987*, č. 12

„Recenze trochu neobvyklá“, *Československý loutkář XXXVII, 1987*, č. 10

„Sborníček textů pro malé loutkářské formy Hany Kratochvilové“, *Československý loutkář XXXVII, 1987*, č. 7

„Tvůrčí dílna dětského přednesu“, *Amatérská scéna XXIV, 1987*, č. 8

„Zatoulaný kraj“, *Kaplická čítanka. 19. kaplické divadelní léto, 1987*, č. 6

1988

„Ceny na Loutkářských Chrudimích v posledních šesti ročnících“, *Československý loutkář XXXVIII, 1988*, č. 8

„Co dál?“, *Československý loutkář XXXVIII, 1988*, č. 4

„Dospělí dětem“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto, 1988*, č. 2

„20 let Kaplice“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto, 1988*, č. 7

„20. kaplické divadelní léto“, *Československý loutkář XXXVIII, 1988*, č. 11

„Mateřská škola a dramatická výchova“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto, 1988*, č. 7

„Porota měla velice těžkou práci...“, *Československý loutkář XXXVIII, 1988*, č. 7

„Přehlídka plná příslibů“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto, 1988*, č. 7

„Sešity dramatické výchovy“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto, 1988*, č. 3

„Sešity dramatické výchovy aneb Ať žijí podivíni“, *Československý loutkář XXXVIII, 1988*, č. 9

„Severočeské mateřinky“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto, 1988*, č. 6

„Severočeské mateřinky“, *Československý loutkář XXXVIII, 1988*, č. 9

„Stanovisko ÚKVČ k Otevřenému dopisu středočeského krajského poradního sboru pro loutkářství“, *Československý loutkář XXXVIII, 1988*, č. 8 [spoluautorka: Lážňovská, Lenka]

„V polovině května se v Domě kultury v Ostravě-Porubě konala krajská přehlídka amatérského divadla Dospělí dětem“, *Československý loutkář XXXVIII, 1988*, č. 11

„Včera se diskutovalo o Boháči a chudákovi. V interní debatě kaplické poroty s vedoucím“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto, 1988*, č. 3

„Včera se diskutovalo o Myším srdci. V interní debatě kaplické poroty s vedoucím“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto, 1988*, č. 3

„Včera se diskutovalo o Palačinkové Pepince. V interní debatě kaplické poroty s vedoucím“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto, 1988*, č. 3

1989

„Čarala čarala bonga máro“, *Amatérská scéna XXVI, rubrika Dveře dokořán, 1989*, č. 9 [Spoluautoři: Vodňanský, Jan-Fuchsová, Ljuba]

„DILIA 1986/87“ in *Almanach 1986/87. Ohlédnutí za sezónou amatérských divadel pro děti* (Praha-České Budějovice: ÚKVČ-Krajské kulturní středisko České Budějovice), str. 34-43

„Dospělí dětem v Havlíčkově Brodě“, *Amatérská scéna XXVI, 1989*, č. 9

„Dveře dokořán“, *Amatérská scéna XXVI, 1989*, č. 2

„Hledání“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto, 1989*, č. 1 - 6

„Hra na déšť“, *Amatérská scéna XXVI, rubrika Dveře dokořán, 1989*, č. 3 [Spoluautorka: Husinecká, Marie]

„Hra na Robina Hooda“, *Amatérská scéna XXVI, rubrika Dveře dokořán, 1989*, č. 5 [Spoluautorka: Pánková, Věra]

„Je to jenom hra“, *Amatérská scéna XXVI, rubrika Dveře dokořán, 1989*, č. 2 [Spoluautorka: Macková, Silva]

„K čemu svět potřebuje metodiky (Z deníku porotkyně dětských soutěží)“, *Amatérská scéna XXVI, 1989*, č. 7

„KDL jako dílna“ in Horová, Eva-Provazník, Jaroslav: *20 kaplických let. Kaplické kapitoly dětského divadla* (Praha: Koordinační centrum pro dramatickou

výchovu ÚKVC-organizační štáb KDL-STD), str. 41-46

„Legrácky - nebo myšlenky dětem? Na okraj produkce DILIA 1987-1988“, *Československý loutkář* XXXIX, 1989, č. 2 - 3

„Masopustní žerty“, *Amatérská scéna* XXVI, rubrika Dveře dokořán, 1989, č. 6 [Spoluautorka: Štembergová, Šárka]

„Pojetí současné dramatické výchovy a její vztah k literatuře pro děti“ in *Literatura pro děti a mládež jako inspirace k dramatické hře. Referáty a diskusní příspěvky z pracovní konference SPKM, čsl. sekce IBBY* (Praha: Společnost přátel knihy pro mládež), str. 6-10

„Praha poprvé ve Stodůlkách“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto*, 1989, č. 3

„Prévert v Mělníku“, *Amatérská scéna* XXVI, rubrika Dveře dokořán, 1989, č. 11-12 [Spoluautorka: Jedličková, Juliana]

„Terka ze Zlivi“, *Amatérská scéna* XXVI, rubrika Dveře dokořán, 1989, č. 4 [Spoluautor: Slavík, Miroslav]

„V labyrintu řeckých bájí“, *Amatérská scéna* XXVI, rubrika Dveře dokořán, 1989, č. 10 [spoluautorky: Jevnakerová, Libuše-Procházková, Josefa]

„Včera se diskutovalo o pohádkách Hudradla. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto*, 1989, č. 3 [Spoluautoři: Ichová, Eva-Horáková, Eva-Pokorný, Jiří]

„Včera se diskutovalo o Sněhurce a Krabičce. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto*, 1989, č. 5

„Včera se diskutovalo o V labyrintu řeckých bájí. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto*, 1989, č. 4

„Z minulosti pro současnost“, *Československý loutkář* XXXIX, 1989, č. 9

„Z minulosti pro současnost“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto*, 1989, č. 1 - 6

„Zlaté jablko“, *Amatérská scéna* XXVI, rubrika Dveře dokořán, 1989, č. 8 [Spoluautorka: Delongová, Jindra]

1990

„DILIA 1988“, *Československý loutkář* XL, 1990, č. 1 - 2

„Jaroslav Provazník“, *Československý loutkář* XL, 1990, č. 5

„Mělník 1990. Národní přehlídka recitátorů a recitačních kolektivů 4. - 6. května“, *Amatérská scéna* XXVII, 1990, č. 8

„Požadavky iniciativní skupiny při Středisku dramatické výchovy v KD Stodůlky ze dne 8. ledna 1990“, *Československý loutkář* XL, 1990, č. 5 [Spoluautoři: Svobodová, Radmila-Zajícová, Eva-Waidinger, Miroslav-Kolínová, Blanka-Horová, Eva-Vydrová, Mirka-Petrasová, Nina-Provazník, Jaroslav]

„Schola ludus - škola hrou“, *Amatérská scéna* XXVII, 1990, č. 6

„Schola ludus - škola hrou“, *Tvořivá dramatika* I, 1990, č. 0

„Vážená paní Bušťáková...“, *Amatérská scéna* XXVII, 1990, č. 12

„Východočeský kraj - Ústí nad Orlicí 6. - 8. dubna 1990“, *Zpravodaj. Národní přehlídka dětských divadelních a loutkářských souborů*, 1990, č. 4

„Vystupme z ilegality“, *Československý loutkář* XL, 1990, č. 5 [Spoluautoři: Svobodová, Radmila-Zajícová, Eva-Waidinger, Miroslav-Kolínová, Blanka-Horová, Eva-Vydrová, Mirka-Petrasová, Nina-Provazník, Jaroslav]

„Vystupme z ilegality“, *Tvořivá dramatika* I, 1990, č. 0 [Spoluautoři: Svobodová, Radmila-Zajícová, Eva-Waidinger, Miroslav-Kolínová, Blanka-Horová, Eva-Vydrová, Mirka-Petrasová, Nina-Provazník, Jaroslav]

„Z DILIA 1989“, *Československý loutkář* XL, 1990, č. 8

1991

„Dramatizace (3)“, *Amatérská scéna* XXVIII, 1991, č. 5

„Dveře dokořán“, *Amatérská scéna* XXVIII, 1991, č. 10 [Spoluautorka: Petrová, Alena]

„Dveře dokořán - Dramatizace I“, *Amatérská scéna* XXVIII, 1991, č. 1

„Dveře dokořán - Dramatizace 2“, *Amatérská scéna* XXVIII, 1991, č. 3

„Kdo se bojí hoře, štěstí nepozná“, *Amatérská scéna* XXVIII, 1991, č. 3

„Listování Divadelní výchovou“, *Tvořivá dramatika* II, 1991, č. 2-3

„Náměty na uplatnění tvořivé dramatiky ve studiu na Pedagogické fakultě UK Praha“, *Tvořivá dramatika* II, 1991, č. 2-3

„Návrh statutu státní zkoušky (atestace) dramatické výchovy“, *Tvořivá dramatika* II, 1991, č. 1

„PF UK Praha - Dílna tvořivé dramatiky 1990/1991“, *Tvořivá dramatika* II, 1991, č. 2-3 [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

„Skoro utajený obor“, *Svět a divadlo* 1991, č. 2

„Soubor pohybových her pro děti mladšího školního věku“, *Tvořivá dramatika* II, 1991, č. 4

„STD“, *Amatérská scéna* XXVIII, 1991, č. 1

„6 sudiček - 1“, *7 prachatických dnů*, 1991, č. 2

„Televize dětem“, *Československý loutkář* XLI, 1991, č. 8

„Televize dětem II“, *Československý loutkář* XLI, 1991, č. 9

„Umět jazyk divadla“, *Československý loutkář* XLI, 1991, č. 7

„Ze záznamu diskuse sekce pro vzdělávání učitelů STD dne 1. 3. 1990 a návrhy řešení“, *Tvořivá dramatika* II, 1991, č. 1

1992

„Dodatek o tvořivé dramatice v mateřských školách od Evy Machkové“ in Šímanová, Hana: *Dramatická výchova v mateřské škole* (Praha: Městská knihovna), str. 40-49

„Drama v anglické škole“, *Československý loutkář* XLII, 1992, č. 1

„Dramatika pro děti a mládež 70. a 80. let“, *Tvořivá dramatika* III, 1992, č. 7-8

„Dveře dokořán: Dramatizace lidové pohádky“, *Amatérská scéna* XXIX, 1992, č. 3

„Dveře dokořán. Dramatizace pohádky - Božena Němcová“, *Amatérská scéna* XXIX, 1992, č. 5 [Spoluautorka: Tlustošová, Lucie]

„Dveře dokořán. Dramatizace pohádky 2 - Karel Jaromír Erben“, *Amatérská scéna* XXIX, 1992, č. 4 [Spoluautorka: Bolková, Marie]

„Inspirace pro dětskou dramaturgii“, *Československý loutkář* XLII, 1992, č. 4

„Komenského 'škola hrou' a současná praxe dramatické výchovy“, *Tvořivá dramatika* III, 1992, č. 6

„Mýtus Komenského“, *Československý loutkář* XLII, 1992, č. 3

„Na DAMU se studuje dramatická výchova“, *Československý loutkář* XLII, 1992, č. 4

„Playmaking aneb Neobjevovat dávno vyzkoušené“, *Literární noviny* III, 1992, č. 18

„Studium dramatické výchovy na vysokých školách“, *7 prachatických dnů*, 1992, č. 2

„Výchovná dramatika na DAMU“, *Tvořivá dramatika* III, 1992, č. 7-8

1993

„Anketa: Kniha roku“, *Prachatický palubní deník*, 1993, č. 5

„Co je dramatická výchova“, *Výtvarná výchova* XXXIV, 1993/1994, č. 1

„Je možné hrát ve škole Shakespeara?“ in Čeňková, Jana-Kupcová, Helena-Machková, Eva-Urbanová, Alena: *Drama a dramatická výchova. Texty k literární výchově pro 5. - 9. ročník ZŠ* (Praha: Scientia), str. 85-91

„Nová potopa světa“, *Zlatý máj* XXXVII, 1993, č. 3

„O tvořivé dramatičce v mateřských školách“, *Československý loutkář* XLIII, 1993, č. 3

„Sdružení je svobodné, říká doc. Eva Machková“, *Prachatický palubní deník*, 1993, č. 7 [Spoluautorka: Lázňovská, Lenka]

„Víte, co čtou děti ve vašem okolí? [příspěvek do ankety]“, *Zlatý máj* XXXVII, 1993, č. 1

1994

„Anketa: Potřebuje dramatická výchova dětské divadlo?“, *Deník Dětské scény* '94, 1994, č. 1

„Rozvoj osobnosti dramatem“, *Deník DS* '94, 1994, č. 1-6 [komentované úryvky z knihy Briana Waye]

„Přínosy a otazníky Dětské scény z pohledu metodiky dramatické výchovy“, *Deník Dětské scény* '94, 1994, č. 8

1995

„Dusno v sále“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, zvl. č.

„Hledání tématu, žánru, autora, tvaru“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, zvl. č., str. 21-28

„Je to skoro banalita...“, *Deník Dětské scény* '95, 1995, č. 9

„Kapitoly z teorie výchovné dramatiky“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, č. 3

„Mapování: Dětský sólový přednes“, *Deník Dětské scény* '95, 1995, č. 2

„Můj nejstrašnější porotcovský zážitek“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, zvl. č.

„Potřebuje dramatická výchova, dětské divadlo? (anketa)“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, zvl. č. [Spoluautoři: Hučínová, Věra-Junová, Marie-Provazník, Jiří-Dřížhalová, Hana-Brůček, Josef-Měkotová, Ivana]

„Profil učitele dramatické výchovy“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, zvl. č.

„Přes příběh 'ven'!“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, č. 3

„Přínosy a otazníky Dětské scény 1994 z pohledu metodiky dramatické výchovy“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, zvl. č.

„Regionální přehlídka dětských recitačních souborů v Ústí nad Labem“, *Deník Dětské scény* '95, 1995, č. 6

„Sdružení je svobodné“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, zvl. č. [Spoluautorka: Lázňovská, Lenka]

„Studium dramatické výchovy na vysokých školách“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, zvl. č.

„Sudičky. Dvacetiletí přehlídek dětských souborů očima těch, kteří je spoluvytvářeli“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, zvl. č. [Spoluautorky: Pavelková, Soňa-Mašatová, Milada]

1996

„Bez mýtů a iluzí“, *Tvořivá dramatika* VII, 1996, č. 1

„Dodatky a opravy ke knize Briana Waye aneb Omluva v zastoupení“, *Tvořivá dramatika* VII, 1996, č. 3

„Improvizace: Postavy se pohybují a mluví“, *Deník DS* '96 *Ústí nad Orlicí* - příloha, 1996 [komentované úryvky z knihy Nellie McCaslinové]

„Nellie McCaslinová - Improvizace: Postavy se pohybují a mluví“, *Deník DS* '96, 1996, příloha

„Tři typy dramatu (Viděno z USA)“, *Tvořivá dramatika* VII, 1996, č. 1, str. I-VIII

1997

„Dramatické světy Cecily O'Neillové“, *Tvořivá dramatika* VIII, 1997, č. 3, str. I-VIII

„Hledání, nebo závislost na jistotách?“, *Deník Dětské scény* '97, 1997, č. 7

„Otvírání '97 v Karlíně“, *Amatérská scéna* XXXIV, 1997, č. 3

„Otvírání '97 v Karlíně“, *Deník Dětské scény* '97, 1997, příl. č. 5

„Uvedení do systému školní dramatiky“, *Tvořivá dramatika* VIII, 1997, č. 3

„Viola Spolinová: Hry a cvičení pro divadlo“, *Tvořivá dramatika* VIII, 1997, č. 1, str. I-VIII

1998

„Nellie McCaslinová: Tvořivé drama ve třídě“, *Tvořivá dramatika* IX, 1998, č. 2-3, str. I-VIII

„Oldies, but goldies aneb Jaké byly 'staré zlaté časy' dramatické výchovy“, *Tvořivá dramatika* IX, 1998, č. 2-3

„Projekt jako seminární úkol v přípravě učitele DV“, *Tvořivá dramatika* IX, 1998, č. 2-3

1999

„Dětské soubory v Ústí nad Orlicí“, *Amatérská scéna* XXXVI, 1999, č. 2

„Historka (zdaleka ne veselá) z dob zavádění dramatické výchovy na SPgŠ“, *Tvořivá dramatika* X, 1999, č. 2

„O kouzelných kalhotách Šárky Štembergové“, *Amatérská scéna* XXXVI, 1999, č. 3

„Pláčem na nepravém hrobě“, *Tvořivá dramatika* X, 1999, č. 1

„SPgŠ a učitelství dramatické výchovy“, *Tvořivá dramatika* X, 1999, č. 1 [Spoluautorky: Faltusová, Iva-Haklová, Jitka-Jirsová, Zuzana-Švejsová, Hana-Klechová, Věra-Teplá, Jitka-Tretiagová, Lenka]

„Ústí nad Orlicí“, *Deník Dětské scény* '99, 1999, č. 0

„Vybrané kapitoly z dramatické výchovy“, *Tvořivá dramatika* X, 1999, č. 1

2000

„A co dál?“, *Tvořivá dramatika* XI, 2000, č. 2)

„A co za dalších deset let?“, *Deník Dětské scény Trutnov*, 2000, č. 6

„Dětská scéna 2000 - poprvé v Trutnově“, *Amatérská scéna* XXXVII, 2000, č. 4

„Didaktika DV v přípravě učitelů“, *Tvořivá dramatika* XI, 2000, č. 3

„František Sokol“, *Amatérská scéna* XXXVII, 2000, č. 6

„John O'Toole: Dramatický proces“, *Tvořivá dramatika* XI, 2000, č. 1, str. I-IV

„John O'Toole: Dramatický proces - 2. část“, *Tvořivá dramatika* XI, 2000, č. 2, str. I-IV

„Kouzelná školka ve znamení Dády Patrasové“, *Učitelské listy* 2000/2001, č. 1

„Milada Mašatová. 2. února 1934 - 23. června 2000“, *Amatérská scéna* XXXVII, 2000, č. 4

„Není to tak dávno. Schola ludus - Škola hrou po deseti letech aneb Jak jsme na tom“, *Deník Dětské scény Trutnov*, 2000, č. 1 - 5

„...s dovětkem redakce“, *Tvořivá dramatika* XI, 2000, č. 1

„Stochov“, *Deník Dětské scény Trutnov*, 2000, č. 0

Překlady

(Poněvadž komentování, ale i výběr úryvků jsou už více nebo méně interpretací, zařadili jsme výběry ze zahraničních materiálů, jichž Eva Machková připravila od 60. let dodnes dlouhou řadu a které byly ostatně vesměs publikovány v periodikách, do oddílu Články, časopisecké cykly a příspěvky ve sbornících nebo Knihy, publikace a texty uveřejněné/rozmnženožné jako separáty.)

1991

Pemberton-Billing, R. N.-Clegg, J. D.: *Vyučování dramatu. Pojetí výchovného dramatu na středních školách* (Praha: Městská knihovna-ARTAMA)

1996

Way, Brian: *Rozvoj osobnosti dramatickou improvizací* (Praha: ISV nakladatelství)

(Pozn. red.: Překlad jednoho ze základních děl o dramatické výchově - Siksová, Geraldine Brain: *Tvořivá dramatika* - zůstává stále pouze v rukopisu...)

Editorská činnost, redigování a spolupráce při redigování rubrik

1964

Divadelní výchova I - XI, 1964-1974 [vyd. ÚDLUT, od roku 1972 ÚKVČ, Praha] - vedoucí redaktorka

1969

Dětský přednes - dětský dramatický projev - dětské divadlo očima zasloužilého umělce Miloslava Dismana, nositele Řádu práce. Bibliografie (Praha: ÚDLUT) [Spoluautorka: Hřavová, Elena]

1970

Jan Amos Komenský: *Školní hry a výchova. 300. výročí úmrtí Jana Amosa Komenského* (Praha: ÚDLUT)

1971

Texty dětské scény, sv. 1 - 18 + nečíslovaný svazek Zlatá lilie, 1971 - 1980 [vyd. ÚDLUT, od roku 1972 ÚKVČ, Praha]

1974

Kraťasy. Sborník pohádek pro dětské soubory (Praha: ÚKVČ)

Do zápisníku metodika [rubrika], *Amatérská scéna XI, 1974*, č. 1 - 7, 9 - 12

1976

Dětské divadlo. Sborník her pro dětské divadelní soubory (Praha: Albatros)

Disman, Miloslav: *Receptář dramatické výchovy* (Praha: SPN, ed. Učebnice středních odborných škol)

1978

Dětské divadlo 2. Sborník her pro dětské divadelní soubory (Praha: Albatros)

1979

Kaplické divadelní léto '79 - informační zpravodaj celostátní přehlídky dětských divadelních a loutkářských souborů 1979, č. 1-7 [vyd. organizační štáb KDL] - vedoucí redaktorka [Redaktoři: Alner, Juraj-Provazník, Jaroslav-Vrba, Pavel]

Pionýrská scéna (Praha: MF, ed. Knihovnička vedoucího, sv. 76)

1981

Lekce metodikům [redigování rubriky pro metodiky slovesných oborů], *Československý loutkář XXXI*, 1981. č. 5-12; *XXXII*, 1982, č. 1-10

1982

„Dílno - dílna - dílna“ [redigování série článků pro metodiky a pořadatele vzdělávacích akcí], *Československý loutkář XXXII*, 1982, č. 11-12

Disman, Miloslav: *Receptář dramatické výchovy* (Praha: SPN, ed. Učebnice středních odborných škol)

Hřej, sluníčko, hřej! Sborník pásem a montáží pro dětské recitační kolektivy a smíšené soubory dětí a mládeže (Praha: DILIA, sv.11220)

Eva Machková na Kaplickém divadelním létě 1976

Od třinácti do šestnácti. Sborník pásem, montáží a scénářů pro recitační soubory třinácti- až šestnáctileté mládeže (Praha: DILIA, sv. 11239)

Tajné skrýše slov. Sborník pásem pro dětské recitační soubory (Praha: DILIA, sv. 11148)

1983

„Jak se dělá dětské divadlo“ [redigování volného cyklu článků o dětském divadle], *Amatérská scéna XX*, 1983, č. 2, 4 - 7

Objevy a návraty. Sborník pásem pro dětské recitační soubory od mateřské školy do konce školy základní (Praha: DILIA, sv. 11377)

Svět dětí, ptáků, fialek. Sborník pásem pro recitační soubory dětí od 7 do 12 let (Praha: DILIA, sv.11296)

1984

Ať se točí svět! Sborník pásem a montáží pro dětské recitační, literárně dramatické a pěvecko-recitační soubory (Praha: DILIA, sv. 11465)

Disman, Miloslav: *Receptář dramatické výchovy* (Praha: SPN, ed. Učebnice středních odborných škol)

1987

Heslo „Mělník“. Sborník montáží a pásem pro dětské recitační a literárně dramatické kolektivy (Praha: DILIA, sv.11684)

1989

Disman, Miloslav: *Receptář dramatické výchovy* (Praha: Státní pedagogické nakladatelství, ed. Učebnice středních odborných škol)

Dveře dokořán [rubrika o dramaturgii dětského divadla], *Amatérská scéna XXVI*, 1989, č. 2-12; *XXVII*, 1990, č. 1-2, 5, 7, 9; *XXVIII*, 1991, č. 1, 3, 5, 10; *XXIX*, 1992, č. 3, 8

Kuře, kocourek a malý tygr (Praha: DILIA)

1991

Inspirace pro dětskou dramaturgii. Práce posluchačů třídy lidové konzervatoře Východočeského kraje pro vedoucí dětských divadelních a loutkářských kolektivů 1988-1990 (Hradec Králové: Středisko amatérské kultury IMPULS)

1998

Integrál. Rubrika pro vzájemný dialog pedagogů a lektorů škol a kurzů vzdělávající učitele dramatické výchovy, Tvořivá dramatika IX, 1998, č. 1-2-3, X, 1999, č. 1-3, XI, 2000, č. 1-3 - redigování rubriky

V ROCE 1981 se Eva Machková uvolila napsat pro Kaplickou čítanku, zpravodaj národní přehlídky dětských divadelních a loutkářských souborů v Kaplici, *Malou kaplickou obrazárnu*, cyklus portrétů osobností české dramatické výchovy. Rozhodli jsme se zprostředkovat čtenářům Tvořivé dramatiky roku 2001 tyto dobové snímky, protože si myslíme, že jsou nejen výstižně a svižně napsané a že mají nedocenitelnou hodnotu dokumentu, ale také proto, že zřetelně dokládají kontinuitu a - chcete-li - integritu všech portrétovaných osobností naší dramatické výchovy. Jako rozloučení přičinila tehdy Eva Machková několik vět také o sobě. Tady je tedy její dobový autoportrét, který vyšel v Kaplické čítance 1981 v posledním čísle (6).

*Tajemnice ÚPS (= ústřední
poradní sbor - pozn. red. TD) i kaplické
poroty, pracovnice divadelního oddělení ÚKVČ
(= Ústav pro kulturně výchovnou činnost - pozn. red. TD),
z vlastního přesvědčení a svou podstatou hlavně pro dramatic-
kou výchovu dětí, z rozhodnutí osudu a nadřazených také pro dětský
přednes, amatérské divadlo dospělých pro děti a odedávna i pro celé
amatérské loutkářství, nejen dětské, profesionální zpracovatelka četných
konceptů, materiálů a hodnocení, včetně hodnocení tohoto, profesionální vyřizo-
vatelka telefonátů, cestovatelka a znalkyně československých hotelů, sociálních
zařízení, hospod a dopravy, členka 15 komisí, výborů, redakčních rad, poradních sborů,
národních středisek mezinárodních organizací, z toho třikrát tajemnice - a jen ve dvou
případech je jistá naděje na únik.*

*Přišla jsem k tomu ke všemu jaksi samospádem. Po maturitě jsem studovala divadelní vědu
na DAMU a snila o tichu badatelen. V nádherné izolaci od života jsem se dokonce učila něco
přes dva roky čínsky. A pak přišel život se svou hlučností, nesoustavností, překotností. Nejdříve
v podobě syna Pavla (už je mu sedmadvacet, je inženýr-silnoproudář přes světlo a patří k němu
snacha Naďa, právnička). Pak tři tvrdé roky totálně neúspěšné práce v oblastním divadle, a hned
na začátku šéf-padouch. Pak stěhování do Prahy, tři roky života na volné noze (nejnudnější bylo
zpracovávání posudků na hry zaslané televizi v autorské soutěži, nejkurióznější specializace na lek-
torování sovětské astronautické a jiné vědecko-fantastické literatury). V té době jsem psala na mnoho
konkurzů, jen na jeden jsem nenapsala, protože mi to přišlo moc ze života - na konkurz tehdejšího
Ústředního domu lidové umělecké tvořivosti (dnes ÚKVČ [dnes IPOS-ARTAMA - pozn. red. TD]). Pak
mě tam kamarád zatahl na měsíc, na paragraf, od 22. května 1961. Ten měsíc se trochu natáhl a už mi
asi vydrží až do důchodu.*

*Když jsem se tak trochu rozhlédla po amatérském divadle, došla jsem k tomu, že vlastně péče
o amatéry je věcí vzdělávání všeho typu, druhu a rozsahu, a šla jsem tedy při zaměstnání studovat
pedagogiku. Tedy původně se zaměřením na pedagogiku dospělých. Ale pak ani nevím, jak to přišlo,
nejednou z toho byl zájem o děti, o dramatickou výchovu, vydávání Divadelní výchovy, již jsem byla
iniciátorkou, redakční radou, redaktorkou, písarkou i administrátorkou (jen tisk obstarával někdo
jiný), nu a tak dále. Vedle dětského divadla se objevil logicky dětský přednes a divadlo dospělých
pro děti, pak dětské loutkové divadlo a je jen logické, že když nás ubylo, spadlo na mě i to
dospělé loutkářství.*

*Školím (dost nerada), porotuji (také to není někdy záviděníhodná role, ale záleží na slože-
ní celé poroty a na souborech - s „tetičkami metodičkami“ a s vedoucími dětských
souborů to docela jde) a píšu - napsala jsem kupy článků a seriálů, hlavně do Ama-
térské scény a v poslední době i do Československého loutkáře, nějaké ty
rozmnožované brožurky a jednu knihu. Vlastně jsem tak trochu grafomanka.*

*Do Kaplice jezdím od roku 1971 každoročně, a jsem tedy v těsném
závěsu za Jindrou Delongovou.*

*Ale hrozně ráda jsem doma se psem Benem (vyskakuje si
na české učitelky, ale žádnou ještě nesežral), se svou
skalkou i ostatní zahrádkou, s knížkami i psa-
cím strojem značky
Mercedes.*

HANA BUDÍNSKÁ

* 25. dubna 1933

Portrét–koláž Hany Budínské

Hana Budínská vedla dětské a mladé loutkářské kroužky a soubory v tzv. Grébovce neboli Ústředním domě dětí (resp. pionýrů) a mládeže v Praze na Vinohradech od první poloviny 50. let až do začátku let devadesátých. O tom, co za tu dobu vytvořila a sepsala, si lze udělat vcelku dobrou představu už ze soupisu, který najdete na následujících stránkách. Mne však zajímalo, jestli je možné nějak zmapovat také vliv Hany Budínské na ty, kteří s ní spolupracovali, tedy zejména na ty, kteří navštěvovali její kroužky a soubory. Rozhodla jsem se proto sestavit jakýsi dotazník a ten jsem rozeslala jejím odchovancům. Záměrně jsem vybrala osobnosti dnes pracující v oboru - tedy v oblasti divadla a dramatické výchovy - i mimo něj, aby škála názorů byla co nejzajímavější. Dotazník vypadal takto:

1. *Jméno:*
2. *Věk:*
3. *Povolání:*
4. *Co se Vám vybaví, když se řekne jméno Hana Budínská?*
5. *Jak dlouho jste navštěvoval(a) její kroužek?*
6. *Kolik let Vám bylo?*
7. *Jaká bývala náplň hodiny?*
8. *Co Vás nejvíce bavilo? Co naopak nebavilo?*
9. *Absolvoval(a) jste její letní tábory? Pokud ano, tak zkuste popsat jejich náplň a průběh.*
10. *Co jste si odnesl(a) do přítomnosti? Uvědomujete si nějaký její pozitivní vliv, který Vás obohatil nebo nějak nasměroval Váš nynější život nebo práci? Nebo jsou to jen hezké vzpomínky na dětství?*

Ve svých odpovědích mi pak vyšli vstříc: Jiří Vyšehlid (loutkoherec, hudebník, divadlo DRÁK), Jaroslav Provazník (vedoucí katedry výchovné dramatiky DAMU a odborný pracovník ARTAMA), Jakub Hulák (ARTAMA a Centrum tvořivé dramatiky Červený Vrch), doc. MUDr. Vladimír Komárek (přednosta kliniky dětské neurologie 2. LF UK v Praze-Motole), ing. Radim Svoboda (počítačový programátor), ing. Jiří Provazník (správce sítě, údržba a vývoj softwaru pro podporu konstrukce strojů) a doc. PhDr. Martin Matějů (vedoucí katedry kulturologie FF UK, vedoucí kabinetu společenských věd FAMU).

V otázce „Co se Vám vybaví, když se řekne jméno Hana Budínská?“ mě zajímalo, zda se budou nějak shodovat subjektivní názory těchto dospělých lidí, některých již dávno vzdělaných oborů, na osobnost Hany Budínské s tím, jak je možno ji vnímat například z jejích publikací, článků nebo i seminářů. Konkrétní odpovědi pak vypadaly například takto:

V. Komárek: „Divadlo - děti - loutky.“

J. Hulák: „Vybaví se mi svérázná žena, výtvarnice, s osobitými názory a postoji ke světu. Nepřehlédnutelná, i když pokorná, s velkým smyslem pro humor.“

Jaroslav Provazník: „Všestrannost, tvořivost, chuť riskovat a zkoušet nevyzkoušené cesty, programové otevírání nových cest, schopnost nadchnout, samostatnost, podporo-

vání vlastní cesty; dítě (i to nejmenší) je partner a spolupracovník, respekt i k názoru, s kterým nesouhlasím, schopnost ocenit na každém to, co se na něm skutečně ocenit dá, ochota hledat i na problematické věci něco, co stojí za pozornost.“

Jiří Provazník: „Vybaví se mi spousta vzpomínek z dětství a mládí, a pak především osobnost, která na mne měla podstatný vliv.“

M. Matějů: „Člověk se skutečným nadáním pro práci s dětmi, schopný se od nich neustále učit a nechat se inspirovat a tvořivě se tak sám neustále rozvíjet, člověk s nenásilným způsobem práce s nimi, kdy to zdánlivě vypadá jako nevměšování se do jejich práce, ale Hana Budínská je přitom systematicky vede. Opravdová osobnost uplatňující ve své práci vzájemnou důvěru, toleranci a nepohrdání dětmi a jejich přirozenou schopností kreativity.“

Kroužky a soubory Hany Budínské navštěvovali dotazovaní různou dobu. Někteří jen dva roky, ale většina podstatně déle. Osm a více let nebylo výjimkou.

Zajímavé z hlediska odpovědí byly i otázky „Jaká bývala náplň hodiny? Co Vás nejvíce bavilo? Co naopak nebavilo?“.

Většina tyto dvě otázky sloučila v jednu a měla společný problém odpovědět na to, co je při hodinách v kroužku nebavilo. Což, myslím, vypovídá minimálně o tom, že sedm lidí různého věku, kteří chodili k Haně Budínské v různém období, její kroužek navštěvovali opravdu rádi a práce je bavila. Dotazování se také shodli na náplni schůzek. Zde můžeme vcelku dobře vysledovat zásady Hany Budínské (popsané např. v *Hrách pro šest smyslů* a v řadě dalších publikacích a článcích). Z odpovědí vyplynulo, že náplní hodiny bývaly nejčastěji: hlasové rozcvičky, dechová cvičení, pohybové a hudební hry, etudy a dramatické improvizace, etudy s předměty a loutkami, cvičné etudy na dané téma, výtvarné aktivity, vedoucí k návrhům a samostatné tvorbě loutek a scény, získávání manuálních dovedností při výrobě loutek k inscenaci, cvičení loutkářských dovedností a vodění loutek, ale také společné diskuse o knihách, návštěvy divadel a výstav.

Dovolím si nyní opět citovat z některých odpovědí na tyto dvě otázky:

J. Vyšehlid: „Co si nepamatuji, je to, že by Hana Budínská nějak zásadně zasahovala do 'tvůrčího procesu'. Ona to samozřejmě musela dělat, protože jsme se to všichni učili, ale dělala to naprosto skrytým způsobem. Náplní práce v kroužku bylo vytváření inscenací, a to i z našich námětů. Čili jsme byli takovým malým zájezdovým divadélkem (důležité bylo, že jsme naše výplody hráli pro diváctvo a mohli jsme nasávat základní zásady divadelní etiky).“

J. Hulák: „Obvykle jsme velkou část školního roku dělali všechny možné tvořivé hry, pak Hana přišla se scénářem a začli jsme dělat na divadle - a my už jsme všechno měli vyzkoušené a připravené, protože celý ten půlrok byla příprava na hru, o které jsme ještě neměli tušení; ve scénáři byly využity naše nápady.“

Jaroslav Provazník: „Bavilo: hlavně přípravné fáze čehokoliv, co se chystalo, vymýšlelo. Nebavilo: ? - Nějak si nemůžu vzpomenout.“

M. Matějů: „Během ‘setkání’ se prostrídala pestrá škála činností, během níž se uplatnily všechny děti. Nebyl tam sociální handicap, všichni našli uplatnění. To považuji za zcela důležitou pedagogickou záležitost. Hana Budínská akceptovala a podporovala konkrétní přednosti každého dítěte a uplatňovala individuální přístup.“

R. Svoboda: „Ačkoliv se v té době nedalo o dramatické výchově v dnešním slova smyslu mluvit, vždy jsem sám za sebe cítil rovnováhu mezi dostatkem prostoru, ve kterém jsem se mohl úměrně svému věku podílet na vzniku představení, a mezi autoritou vedoucí, která nám pomáhala výsledné dílo tvarovat. Nedocenitelnou vlastností Hany Budínské je, jak dokázala postupně přenášet nejen zodpovědnost, ale také i důvěru, na jednotlivé členy souboru a tak je dovést k partnerskému osamostatnění. Z věcí, které mě nebavily, si na mnoho nevzpomínám, především si pamatuji na to, co mne bavilo. Ať se již jednalo o hraní divadla, nebo diskuse o budoucí inscenaci, či návrhy a výroba loutek. Musím však zmínit ještě dvě oblasti. Jednou z nich jsou putovní tábory, na kterých jsme bez falešného trampského sentimentu získávali vztah a úctu k přírodě a okolí, v němž žijeme. Druhou oblastí bylo formulování našich názorů a životních postojů vůči falešnému bolševickému prostředí, v němž jsme vyrůstali. Řekl bych, že jsme se učili věnovat se věcem niterným a odmítat kolaborovat s tehdejší arogantní mocí.“

O letních táborech komplexní estetické výchovy Umění-hra (Hana Budínská je jako hlavní vedoucí vedla od roku 1974 ve Stráži nad Nežárkou a později několikrát v Ostrovci u Pelhřimova; jako oddíloví vedoucí na nich působili většinou členové starších souborů, které pracovaly na loutkářském úseku ÚDPM/ÚDDM) si lze přečíst mnoho časopiseckých článků a příspěvků ve sbornících. Někteří z odchovanců Hany Budínské je prožili jen jako děti, z některých se později stali oddíloví vedoucí (Jaroslav Provazník, J. Hulák, R. Svoboda, Jiří Provazník - dnes hlavní vedoucí táborů, které v této tradici pokračují). Bez rozdílu svých povolání se téměř všichni shodli na tom, že na táborech byla především spousta humoru, připravovalo a hrálo se divadlo, dělaly se výtvarné, literární, hudební aktivity a vše bylo zářím celkovým tématem, kolem něhož se točily činnosti jednotlivých oddílů. Za pozornost stojí, že táborům Umění-hra předcházelo několik putovních táborů, spojených zpravidla s hraním divadla.

V. Komárek: „Nikdy nikdo se tam nenudil“

Jaroslav Provazník: „Jejich charakter a typické rysy: všestrannost, maximální důraz na respektování prostředí, kde jsme tábor měli, celotáborové hry; hodně se malovalo v přírodě. Typický zážitek: na podzim v roce 1973 jsme sami přišli za Hankou Budínskou (bylo nám tehdy od 18 do 25 let), že bychom chtěli dělat tábor Umění-hra a být na něm sami oddílovými vedoucími (nikdy jsme to do té doby nedělali!) a aby Hana Budínská byla hlavní vedoucí. A ona řekla bez váhání: Ano, když chcete, zkusíme to.“

Jiří Provazník: „Nesmírně důležitým rozměrem těchto táborů byl a je důraz na budování mezilidských vztahů všech, kteří se tábora zúčastnili. Myslím tím samozřejmě jak děti, tak dospělé. Snahou také bylo a je každému napomoci v hledání člověka uvnitř sebe sama.“

J. Hulák: „Všechno to bylo antikomerční, takové ‘jiné’ než na jiných táborech - každé dítě tady mělo svou váhu, každý měl právo se vyjádřit, s každým názorem se počítalo.“

R. Svoboda: „Na putovních táborech (ve věku blízkém plnoletosti) jsme s sebou vozili vždy nějaké představení. Tam, kde jsme vystupovali, se o nás alespoň trochu starali. Během přesunů jsme byli odkázáni sami na sebe. Kromě štípaní dřeva, rozdělování ohně a vzájemné soudržnosti jsme

se také naučili jezdit stopem, nebát se v noci chodit lesem a navštívit za tmy hřbitov, rozlišit mezi dobrým a laciným pitím. Táborů jsem se začal zúčastňovat jako vedoucí v sedmdesátých letech. V té době jsme pracovali na projektu Umění-hra. Většina toho, co na těchto táborech vznikalo, mělo charakter TEĎ A TADY a souviselo i se snahou na jedné straně polidštit mnohdy bezútešné prostředí tábora a na druhé straně poznat a respektovat přirozené (přírodní i historické) okolí, v němž se v danou chvíli nacházíme. Na těchto táborech se projevovala typická, mnou obdivovaná, schopnost Hany Budínské ustoupit poněkud do pozadí a vytvořit prostor a poskytnout tento prostor i důvěru lidem, kteří mají chuť a potřebu tvořit.“

Závěrem několik citátů z odpovědí na otázku „Co jste si odnesl do přítomnosti? Uvědomujete si nějaký její pozitivní vliv, který Vás obohatil nebo nějak nasměroval Váš nynější život nebo práci? Nebo jsou to jen hezké vzpomínky na dětství?“, které podle mne nepotřebují komentář:

V. Komárek: „Zaujetí pro práci s dětmi, úctu a respekt k dětské osobnosti.“

M. Matějů: „Naučil jsem se tři věci: 1. učit lidi (ve smyslu působit na mladší generace), 2. učit (ve smyslu znát své obecně, komunikovat a reagovat, lze buď zvítězit, nebo prohrát), 3. podpora výtvarného a hudebního citění.“

R. Svoboda: „Hana Budínská patří mezi mé duchovní matky. Svobodné prostředí, které dokázala v marastu socialistického předstírání vytvořit, mi pomáhalo během dospívání formulovat odpovědi na základní otázky mého vztahu k životu, přírodě, společnosti, kariéře, svému okolí... Na druhou stranu mě po odborné stránce dovedla k zájmu o dětské divadlo i k tomu, co je dnes nazýváno například tvořivou dramatikou. Takže nyní, ačkoliv většinu času věnuji svému ‘exaktnímu’ povolání programátora, zůstává divadlo, a především divadlo dětské, loutkářské a amatérské, druhou základní oblastí mého zájmu.“

Jiří Provazník: „Určitě mě Hana ovlivnila například ve výtvarném vnímání, ale myslím, že i ve způsobu jednání s lidmi, zejména s dětmi. Chci ale zdůraznit, že si myslím, že se Hana nesnažila vnutit lidem svůj styl života, že se nesnažila dělat kopie sama sebe.“

Jaroslav Provazník: „Jak důležité je nemít klapky na očích a zajímat se i o sousední obory, přesvědčení, že práce s dětmi patří k těm, které mají obrovský význam, ba skoro největší, přesvědčení, že loutkařina má před sebou dosud neobjevené možnosti, a to i v práci s dětmi, jak důležité je dát najevo, že partner něco opravdu umí, jak důležité je usilovat o jistou systematickост, poctivost k sobě i v detailech, jak důležitá je autokritičnost, že se vyplácí dávat laťku sobě i těm, s nimiž pracuji, spíše výš, jak důležité je umět včas odejít.“

J. Hulák: „Rozhodně jsem zvyklý nad věcmi do hloubky přemýšlet, ptát se po smyslu, nepřijímat nic formálně. V práci s dětmi i dospělými je to metodické uvažování - to jsem od Hany, myslím, ‘okoukal’ až v dospělosti - to, že dítě namaluje hezký obrázek, není jen samo sebou, vyžaduje to předchozí přesné promyšlení a cílevědomé vedení dospělým.“

J. Vyšehrad: „Setkání s Hanou Budínskou mělo pro mne zcela zásadní vliv. Myslím, že nasměrovalo mou cestu přes loutkářskou katedru DAMU až do mého dlouholetého působení v divadle DRÁK. Z těch sedmi let v loutkářském kroužku jsem si také odnesl základní divadelní vybavu. Měl jsem i štěstí na ‘kolegy’ - vzpomenu na Jirku Trnku, ale hlavně na Martina Matějů, se kterým jsme tvořili nerozlučnou divadelní dvojku.“

Koláž sestavila LUCIE NOSKOVÁ

Moje setkávání s Hanou Budínskou

Hana Budínská je osobností, která velmi významně zasáhla do dění kolem dětského zejména loutkového divadla a později dramatické výchovy v období od konce 50. let do konce let osmdesátých. Zdá se mi, že docela výmluvný je už seznam inscenací jejích souborů vybraných na přehlídky celostátního významu. Navíc je tu určitě i zajímavá skutečnost, že organizaci dění kolem dětského a loutkového divadla nejdříve v ÚKVČ, později v ARTAMĚ ovlivňovali a dodnes ovlivňují lidé, kteří prošli kroužky a soubory Hany Budínské. To je tedy něco, co se dá více či méně „statisticky“ zachytit.

Je tu ovšem ještě něco, co se zcela jistě statisticky zachytit nedá, co ale je podle mého názoru na osobnosti Hany Budínské neméně důležité. Je to její vliv na rozvoj osobností všech lidí, kteří prošli jejími kroužky a soubory.

Dětské kroužky estetické výchovy

Jednou z oblastí, kterou se Hana Budínská zabývala neustále, byla práce s dětmi nejdříve raného školního věku, později dokonce i věku předškolního. Byla to práce, která sice pozvolna mířila k nejdříve kratičkým, posléze i delším inscenacím, která ale především byla založena na využití výtvarných, literárních, hudebních a dramatických aktivit. Sama Hana Budínská nazývala tento svůj přístup k práci s dětmi *komplexní estetickou výchovou* a podle mého názoru začala využívat metod dramatické výchovy v době, kdy tento termín, natož pak styl práce nebyl u nás obecně rozšířen. Práce s dětmi nemířila prvotně k vytvoření divadelního tvaru, nýbrž se snažila prostřednictvím zmíněných

aktivit ovlivňovat celkový rozvoj osobností zúčastněných dětí. Dalším krokem pak bylo zúročení této práce při vytváření inscenací, kdy k oněm už zmíněným aktivitám ještě přistupovaly další prvky napomáhající při budování osobností dětí, jako je vedení k dotahování věcí do konce, vytváření pocitu odpovědnosti k ostatním. Obecně je možné říci, že snaha o maximální vklad zúčastněných dětí do vytvářené inscenace byl leitmotivem při tvorbě inscenace. Z toho též vznikaly některé problémy, které byly rozebírány při diskusích na mnoha přehlídkách: zda je totiž tento způsob práce, který nedává tak silný důraz na přesnou stavbu vytvářené inscenace a nemusí být považován za opravdu divadelní, tím správným způsobem práce.

Dětské loutkářské soubory

Trochu jiný způsob práce využívala Hana Budínská podle mých zkušeností při vedení dětských loutkářských souborů, tj. dětí, které už pozvolna přecházely do puberty. V tomto případě již práce směřovala od začátku k výstavbě inscenace, přičemž ale stále platilo, že důležitý byl ohled na co největší podíl jednotlivých dětí na společné práci. To se projevovalo mimo jiné i v tom, že Hana Budínská podporovala individuální vklad jednotlivých členů souborů v oborech, kterým se věnovali ve svém volném čase, např. hudbě při hudební složce inscenací, ale i manuálních pracích při vytváření výpravy inscenací. I tady se ovšem snažila vést děti k dotahování věcí do konce, vytváření pocitu odpovědnosti k ostatním členům souboru a vůbec všem lidem. Se zvyšujícím se věkem členů souborů stále více nabývalo na významu i budování mezilidských vztahů jak mezi členy souboru, tak i členů souboru k Haně Budínské. Podle mé zkušenosti, toto byla nedílná součást práce Hany Budínské se soubory v raně pubertálním věku, kdy postupně rostl vztah mezi vedoucím a členy souboru v

partnerský vztah, kdy už fungovala především přirozená autorita, dá se říci, staršího přítele. Kromě několika výjimek končila Hana Budínská práci se souborem, když jeho členové odcházeli ze základní školy. Nicméně pokud některé soubory chtěly pokračovat v činnosti samy, všemožně je podporovala a umožňovala jim využívat prostor a prostředky nejdříve ÚDPM JF a posléze IDM (= Institut dětí a mládeže, nástupnická organizace ÚDPM JF/ÚDDM - pozn. red.), kde Hana Budínská působila. V takovém případě se vztah k těmto lidem nezřídka dále prohluboval a vyústil mimo jiné i v pořádání dětských letních táborů (viz dále).

Letní tábory

Letní dětské tábory dávaly příležitost k dalšímu sblížení členů souborů a zpočátku i k dalšímu sblížení vedoucích s členy souboru. To, když na tábor jezdila Hana se svými soubory jako oddílová vedoucí. Od roku 1974 však začala pořádat tábory spolu některými členy souborů (souborů, jež po té, co je přestala vést sama, pokračovaly v činnosti samostatně), kteří se stali oddílovými vedoucími. Hana se pak stala hlavní vedoucí. Tak vznikla téměř nepřetržitá řada táborů, které jsou v obdobném duchu pořádány dodnes, přičemž jak postupoval čas, obměňovali se postupně i oddíloví vedoucí, kteří však téměř všichni prošli jako děti kroužky a soubory Hany Budínské. Tábory byly zaměřeny na výtvarné, literární, hudební a dramatické aktivity, přičemž hlavně zpočátku vycházely z experimentálního programu Umění-hra, který byl v 70. letech formulován některými pracovníky ÚDPM JF, zvláště tehdejšími vedoucími oddělení estetické výchovy Vladimírem Joachimsthalem. Nicméně nesmírně důležitým rozměrem těchto táborů byl důraz na budování mezilidských vztahů všech, kteří se tábora zúčastnili. Myslím tím samozřejmě jak děti, tak dospělé. Tábory měly vždy nějaké záramování, nějaké ústřední téma, kolem něhož se víc nebo míň točila práce v jednotlivých oddílech. Určitou kostrou potom byly společné akce celého tábora, mezi nimi úvodní a závěrečná akce a každodenní setkání všech oddílů. Pokládám vliv Hany Budínské na charakter tábora za zásadní včetně toho, že se snažila dbát i na to, aby se vedoucí nevznášeli stále jen ve výšinách „estetična“, ale aby se starali i o běžné lidské problémy dětí. Důležité také bylo, že se snažila udržet určitý vnitřní řád celého tábora, který podle mého názoru a nakonec i mých vlastních zkušeností je velmi důležitou podmínkou pro zachování nezbytné disciplíny na táboře bez použití nějakých trestů, ostatně většinou s pochybnou účinností.

Dílny pro vedoucí teenagerů

Poslední, o čem bych se chtěl zmínit, je podíl Hany Budínské na pořádání dílen, které se dnes nazývají Nahlížení. Tyto dílny, které jsme začali pořádat roku 1987, byly a jsou dosud určeny především pro vedoucí souborů teenagerů (stanovili jsme si věkové rozpětí od 14 do 20 let). Uspořádání této dílny bylo vyprovokováno skutečností, že pro soubory, jejichž členové jsou ve věku tak důležitém pro rozvoj lidské osobnosti, neexistovaly v oné době nějaké soustavně pořádané akce. Hana Budínská se chopila organizování této dílny a velmi se zasloužila o celkovou atmosféru této dílny, která byla vždy velmi ceněna. Organizace této dílny totiž byla založena od začátku tak, aby docházelo ke spolupráci zúčastněných lidí (lektorů, souborů, seminářistů) různého věku. Lektori, kteří jsou sami vedoucími souborů teenagerovského věku, si totiž přivádějí s sebou alespoň část svého souboru. K této skupině lidí se přidají

seminaristé, čímž se vytvoří na dílně třída, která umožní seminaristům po dobu dílny nahlédnout do práce souboru tohoto lektora. Zmiňuji se o této dílně proto, že toto mezigenerační setkávání, při němž se často dařilo bourat zdi vytvořené věkovým rozdílem lidí a navazovat dialog mezi lidmi různého věku a životního postoje, ilustruje jednu z nejzajímavějších stránek osobnosti Hany Budínské. Snahu a schopnost vytvářet příjemnou atmosféru ve skupině lidí, se kterou pracuje na společném úkolu.

Závěrem

Nakonec bych se chtěl zmínit o něčem, co nemá přímou souvislost s prací Hany Budínské v kroužcích a souborech, ale co bylo pro mě a myslím i pro nemálo dalších lidí, kteří se s Hanou stýkali a stýkají, velmi důležité. Dokáže totiž nabídnout ostatním své zajímavé vnímání světa, přírody a lidí, ale přitom svoje vidění světa nikomu nevnučuje. To jsem ocenil zvláště při komunikaci s dětmi, kdy jsem vždy cítil, že se snaží maximálně respektovat jejich osobnost.

JIŘÍ PROVAZNÍK

Z INSCENACÍ UVEDENÝCH NA CELOSTÁTNÍCH, NÁRODNÍCH A JINÝCH VÝZNAMNĚJŠÍCH PŘEHLÍDKÁCH A DÍLNÁCH

Hana Budínská a kolektiv dětí-Octav Pancu-laši: *Pohádka o malém ježkovi*, Loutkářská Chrudim 1961

Hana Budínská: *Hra pro zalezlíky*, Loutkářská Chrudim 1962 / II. litvínovský festival loutek 1963

Hana Budínská a kolektiv dětí: *Pozor, nebezpečí!*, Loutkářská Chrudim 1963 / I. mezinárodní festival loutkářů amatérů Karlovy Vary 1964

Hana Budínská-Jaroslav Provazník-Sofia Prokofjevová: *Stín* [Dramatizace knihy O chlapci bez stínu a stínu bez chlapce], IV. litvínovský festival loutek 1965

Hana Budínská-Zdeněk K. Slabý: *Pohádka o dvou O*, Šrámkův Písek / Loutkářská Chrudim 1966

Arthur Schnitzler: *Udatný Kasián*, Loutkářská Chrudim 1966

Hana Budínská a kolektiv souboru: *Komedianti*, Loutkářská Chrudim 1970 / Národní přehlídka dětských divadelních souborů, Žďár nad Sázavou 1971

Alfred Radok-Hana Budínská: *Pohádka z Pipiníčka* [adaptace hry Podivné příhody pana Pimpipána], Loutkářská Chrudim 1971

Alena Tomasová: *Lízinka*, Loutkářská Chrudim 1972

Hana Budínská a kolektiv dětí-Hana Doskočilová: *Červená lodička*, Loutkářská Chrudim 1973

Hana Budínská a kolektiv souboru Blažejíček-Hanuš Jelínek: *Růžičku bráti* [pásmo ze Zpěvů sladké Francie], Loutkářská Chrudim 1973

Hana Budínská-Josef Jarolímek: *Zpívající fontánka*, Kaplické divadelní léto 1975

Hana Budínská a kolektiv dětí-Milada Mašatová: *Jak se dělá pohádka*, Loutkářská Chrudim 1976

Hana Budínská: *O podivném vejci*, KDL 1978

Hana Budínská-Olga Hejná: *Jak si mořský koník, mořská jehla a hvězdice udělali malé milé moře*, KDL 1979

Milan Pavlík: *Tři sněhuláci*, Kaplické divadelní léto 1982

Hana Budínská a kolektiv souboru: *Třináctka pro osmičky aneb Školní lásky a nelásky*, Kaplické divadelní léto 1985

Hana Budínská-Daniela Fischerová: *Duhové pohádky*, Kaplické divadelní léto 1986

Hana Budínská: *Krabička* (montáž nonsensové poezie z knihy *Ostrov, kde rostou housle*), Kaplické divadelní léto 1989

Milada Mašatová-Hana Budínská: *Jak se budí princezny*, Litvínovský festival loutek 1992

BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE

Pásma, dramatické texty a dramatizace

1963

Hra pro zalezlíky (Praha: DILIA, sv. 8290)

„O králi Olouškovi, O modrém koníčkovi, Pohádka o pejskovi, který vyplazoval jazyk, Pohádka o kuřátku, Pohádka o mracích, Pohádka o zvláštním panu Esenbém [adaptace pohádkových próz Olgy Hejné] in *Pionýři našim nejmenším. Jak vyprávět pohádky pro nejmenší děti* (Praha: DPM JF)

1964

„Co se nám nelíbí“, *Mladý loutkář V*, 1964, červen

„Lenoši a kocour“, *Mladý loutkář V*, 1964, leden

„Ráno před zvoněním“, *Mladý loutkář VI*, 1964, říjen

„Sviť, sluníčko, sviť! [Montáž veršů Františka Hrubína]“, *Mladý loutkář V*, 1964, květen

1966

„Budulínek. Maňásková hříčka na známý pohádkový námět“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Sviť, sluníčko, sviť! Pásmo pro kornoutové loutky, sestavené z veršů Františka Hrubína pro děti“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Já jsem muzikant. Známa česká písnička o muzikantech, kterou si děti zahrají s plošnými loutkami“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

Pohádka o dvou O. Hra pro živé herce a mnoho plošných loutek a rekvizit [dramatizace pohádkové prózy Zdeňka K. Slabého] (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy, sv.5/1966)

„Pohádka o dvou O. Pro dva živé herce a mnoho plošných loutek a rekvizit

upravila jako pohádku, která je vymyšlena a vytvářena přímo před zraky diváků Hana Budínská [dramatizace pohádkové prózy Zdeňka K. Slabého] in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Pohádka o malém ježkovi [dramatizace pohádkové prózy Octava Pancu-laše]“, *Mladá scéna VII*, 1966, srpen

„Pohádka o malém ježkovi. Vlastní dramatizace dětí, určená plošným loutkám [dramatizace pohádky Octava Pancu-laše] in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Kuřátko a obilí [ilustrace básně Františka Hrubína] in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Lenoši a kocour. Básnička ilustrovaná plošnými loutkami - pro malé začínající loutkáře [básnička Samuila Maršaka] in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Ráno. Dramatizace na náměty Čapkovy knížky *Povídejme si, děti* in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Ráno před zvoněním. Školní aforismy uváděné plošnými rekvizitami“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

1968

„Jak se chtěl Neználek stát malířem [dramatizace pohádkového příběhu Nikolaje Nosova]“, *Mladá scéna IX*, 1968, červen

„Jak se chtěl Neználek stát muzikantem [dramatizace pohádkového příběhu Nikolaje Nosova]“, *Mladá scéna IX*, 1968, červen

1969

„Pohádky Olgy Hejné“ in *Vyprávíme pohádky nejmenším* (Praha: ÚDDM JF)

„Popletená pohádka [dramatizace pohádkové prózy Olgy Hejné]“, *Mladá scéna X*, 1968/1969, č. 4

Ráno před zvoněním (Praha: ÚDDM JF)

1970

„Budulínek. Maňásková hříčka na známý pohádkový námět“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Já jsem muzikant. Známa česká písnička o muzikantech, kterou si děti zahrají s plošnými loutkami“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Kuřátko a obilí [ilustrace básně Františka Hrubína] in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Lenoši a kocour. Básnička ilustrovaná plošnými loutkami - pro malé začínající loutkáře [básnička Samuila Maršaka] in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„O Neználkovi. Jak se chtěl stát Neználek muzikantem. Jak se chtěl stát Neználek malířem. Dramatizace H. Budínské podle knihy N. Nosova *Neználkovy příhody* in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Pohádka o dvou O. Pro dva živé herce a mnoho plošných loutek a rekvizit upravila jako pohádku, která je vymyšlena a vytvářena přímo před zraky diváků Hana Budínská [dramatizace pohádkové prózy Zdeňka K. Slabého] in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Pohádka o malém ježkovi. Vlastní dramatizace dětí, určená plošným loutkám [dramatizace pohádky Octava Pancu-laše] in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Popletená pohádka. Úprava pro maňásky a tyčové loutky [dramatizace pohádkové prózy Olgy Hejné] in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Ráno. Dramatizace na náměty Čapkovy knížky *Povídejme si, děti* in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Ráno před zvoněním. Školní aforismy uváděné plošnými rekvizitami“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Sviť, sluníčko, sviť! Pásmo pro kornoutové loutky, sestavené z veršů Františka

Hrubína pro děti" in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

1974

„Červená lodička [dramatizace pohádkové prózy Hany Doskočilové]“, *Mladá scéna* XV, 1973/1974, č. 4

1977

„Jak se mají hlemýždi (Podle stejnojmenné pohádky J. Bruknera)“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Jehlička (Na námět z knihy Pohádky K. Poljakovové)“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„O vynálezci dětských snů (Podle námětů z knih Aloise Mikulky)“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Pasáček vepřů (Podle pohádky H. Ch. Andersena)“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

„Pohádka o hvězdě Máně (Podle pohádky Aloise Mikulky z knihy O zvířátkách a divných věcech)“ in *Co si zahrajeme s loutkami* (Praha: ÚDPM JF)

1978

„Jak se chtěl stát Neználek malířem [dramatizace pohádkového příběhu Nikolaje Nosova] in *Zlatá brána* (Praha: MF)

„Jak se chtěl stát Neználek muzikantem [dramatizace pohádkového příběhu Nikolaje Nosova] in *Zlatá brána* (Praha: MF)

„O Neználkovi. Dramatizace H. Budínské podle knihy N. Nosova: Neználkovy příhody“ in *Oznak odbornosti-Loutkář* (Praha: MF)

1980

„Já jsem muzikant. Lidovou písničku pro loutky upravila Hana Budínská“ in *Dětské loutkové divadlo* (Praha: Albatros)

„Komedianti“ in *Dětské loutkové divadlo* (Praha: Albatros)

„Kuřátko a obilí [ilustrace básně Františka Hrubína]“ in *Dětské loutkové divadlo* (Praha: Albatros)

„Odvážná lodička. Loutková hra na námět pohádky Hany Doskočilové Červená lodička“ in *Dětské loutkové divadlo* (Praha: Albatros)

„Pohádka o dvou O [dramatizace pohádkové prózy Zdeňka K. Slabého]“ in *Dětské loutkové divadlo* (Praha: Albatros)

„Pohádka o malém ježkoví. Loutková hra na námět pohádky Octava Pancu-laše“ in *Dětské loutkové divadlo* (Praha: Albatros)

„Sviť, sluníčko, sviť! [montáž veršů Františka Hrubína]“ in *Dětské loutkové divadlo* (Praha: Albatros)

„Šípková Růženka [dramatizace pohádky Věry Provazníkové]“ in *Dětské loutkové divadlo* (Praha: Albatros)

1981

„Povídám, povídám neplechy [pásmo z veršů Ljuby Štíplové]“, *Mladá scéna* XXII, 1980/1981, č. 4

1982

„Divadlo na stole 1 - 12“, *Mateřidouška* XXXIX, 1982/1983

1983

„Jak se dělá pohádka“ in *Dětské loutkové divadlo 2* (Praha: Albatros)

„Jak se mají hlemýždi [podle stejnojmenné pohádky Josefa Bruknera]“ in *Dětské loutkové divadlo 2* (Praha: Albatros)

„Kuřátko a obilí [ilustrace básně Františka Hrubína]“, *Pionýrská štafeta* XV, rubrika Není loutka jako loutka 1983, č. 8

„Pohádka o hvězdě Máně [dramatizace pohádkové prózy Aloise Mikulky]“, *Pionýrská štafeta* XV, rubrika Není loutka jako loutka, 1983, č. 10

1984

„Jak se chtěl stát Neználek muzikantem [dramatizace pohádkového příběhu Nikolaje Nosova]“, *Pionýrská štafeta* XVI, rubrika Není loutka jako loutka 1984, č. 4

„Jak se mají hlemýždi [podle stejnojmenné pohádky Josefa Bruknera]“, *Pionýrská štafeta* XVI, rubrika Není loutka jako loutka, 1984, č. 8

„O Mrkvíčkovi“, *Pionýrská štafeta* XVI, rubrika Není loutka jako loutka, 1984, č. 6

„Zpívající fontánka“ in *Dětské loutkové divadlo 2* (Praha: Albatros)

1985

„Pohádka o hvězdě Máně [dramatizace pohádkové prózy Aloise Mikulky]“, *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 12

1986

„Duhové pohádky [dramatizace pohádkových próz ze stejnojmenné knížky Daniely Fischerové]“, *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 9

1988

„Kuřátko a obilí [ilustrace básně Františka Hrubína]“ in *Estetická výchova v PO SSM* (Praha: MF)

„Pohádka o hvězdě Máně [dramatizace pohádkové prózy Aloise Mikulky]“ in *Estetická výchova na pionýrském táboře* (Praha: ÚDPM JF)

„Pohádka o hvězdě Máně [dramatizace pohádkové prózy Aloise Mikulky]“ in, *Estetická výchova v PO SSM* (Praha: MF)

1989

„O Mrkvíčkovi“ in *Je nám dobře na zemi* (Praha: MF)

„Šípková Růženka. Verše Věry Provazníkové pro loutky upravila Hana Budínská“ in *Je nám dobře na zemi* (Praha: MF)

1992

„Hrajeme si s říkadly (Z veršů Františka Kábeleho vybrala a upravila Hana Budínská)“ in *Ať si už mohou naše děti ve své škole hrát!* (Praha: IPOS-ARTAMA)

„Pohádka o hvězdě Máně (Podle pohádky Aloise Mikulky napsala Hana Budínská)“ in *Ať si už mohou naše děti ve své škole hrát!* (Praha: IPOS-ARTAMA)

2000

„Duhové pohádky. Pohádkové prózy Daniely Fischerové z knihy Duhové pohádky zdramatizovala Hana Budínská“ in *Dětská scéna 2, textová příloha Tvořivé dramatiky* XI, 2000

Knihy a publikace

1961 (?)

Maňáskové divadlo (rukopis)

1963

Pionýři našim nejmenším. Jak vyprávět pohádky pro nejmenší děti (Praha: DPM JF)

1964

Maňáskové kroužky pionýrů (Praha: ÚDPM JF)

1966

Co si zahrajeme s loutkami (Sborník loutkových výstupů, scének a her pro dětské loutkáře) (Praha: ÚDPM JF)

1967

Loutkářské kroužky. Metodické pokyny k práci dětských loutkářských kroužků (Praha: ÚDPM JF)

Výroba kornoutových loutek (Praha: ÚDPM JF)

1969

Jak děláme loutkové divadlo (Praha: ÚDPM JF)

Loutkářské kroužky. Metodické pokyny k práci dětských loutkářských kroužků (Praha: ÚDDM JF)

Vyprávíme pohádky nejmenším. Pásmo pohádek Olgy Hejné (Praha: ÚDDM JF)

1970

Co si zahrajeme s loutkami (Sborník loutkových výstupů, scének a her pro dětské loutkáře) (Praha: ÚDPM JF)

1977

Co si zahrajeme s loutkami. Sborník jednoduchých loutkových hříček pro plošné loutky a maňásky (Praha: ÚDPM JF)

Zájmové kroužky loutkového divadla. Soubor programů, organizačních pokynů a metodických poznámek (Praha: ÚDPM JF, ed. Programy, sv. 5)

Zájmové útvary bábkového divadla. Sbor programů, organizačních pokynů a metodických poznámek (Bratislava: ÚDPM KG)

1978

Bábkár (Bratislava: Smena)

Oznak odbornosti - Loutkář. Rady a návody k plnění a získání odznaku odbornosti Loutkář (Praha: MF)

1979

Čtyři barevné kapky. Námetky pro činnost oddílu jisker (Praha: MF) [Spoluautorka: Pilková, Soňa]

1981

Loutky podněcují, inspirují a baví aneb Loutkářům nepřístupno (Praha: divadelní oddělení odboru ZUČ ÚKVČ) [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

1983

Dětské loutkové divadlo 2. Repertoárový sborník pro dětské loutkářské soubory (Praha: Albatros) [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

1984

K činnosti zájmových kroužků loutkového divadla. Kartotéka pro loutkáře (Praha: ÚDPM JF, ed. Metodické materiály k Programům)

1988

Estetická výchova na pionýrském táboře (Praha: ÚDPM JF) [Spoluautoři: Pražan, Bronislav-Pilková, Soňa-Adamcová, Marie-Joachimsthal, Vladimír-Provazník, Jaroslav-Dostalík, Jaroslav-Zetová, Eva]

Estetická výchova v PO SSM. Metodika odborné specializace pro přípravu pionýrských pracovníků (Praha: MF) [Spoluautoři: Hájek, Bedřich-Kubálek, Vratislav-Pražan, Bronislav-Bouda, Boris-Provazník, Jaroslav-Pilková, Soňa-

Jurkovič, Pavel-Fimlingerová, Dana-Adamcová, Marie-Slabý, Zdeněk K.]

1989

Čtyři barevné kapky. Námetky pro činnost oddílu jisker (Praha: MF) [Spoluautorka: Pilková, Soňa]

Je nám dobře na zemi (Praha: MF) [Spoluautoři: Pilková, Soňa-Hájek, Bedřich-Hradský, Zdeněk-Zouzal, Jaroslav-Krejčí, Jaromír-Plesnivá, Eva-Kremličková, Marta-Fimlingerová, Daniela-Doležal, Vladimír-Čapek, Václav-Hrnčíř, Svatopluk]

1990

Hry pro šest smyslů. Kartotéka pro loutkáře i neloutkáře, kteří si umějí hrát s dětmi (Praha: Gema)

Momenty s výhledy do budoucna aneb Strefíte se do černého? (Praha: ÚDDM) [Spoluautoři: Hamouz, Jiří-Milerová, Klarisa-pracovníci SDV Brno-Provazník, Jaroslav-Richter, Luděk-Svoboda, Radim]

1991

Inspirace I. Tvořivé hry k obohacení dramatické výchovy i práce s jakoukoli jinou dětskou skupinou, Textová příloha k videoprogramu (Praha: ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

1992

Ať si už mohou naše děti ve své škole hrát! Tvořivá hra s nejmenšími (Praha: IPOS-ARTAMA)

Hry pro šest smyslů. Kartotéka pro loutkáře i neloutkáře, kteří si umějí hrát s dětmi (Praha: Gamma, DK Jihozápadního Města)

1994

Hry pro šest smyslů. Kartotéka pro loutkáře i neloutkáře, kteří si umějí hrát s dětmi (Praha: IPOS-ARTAMA)

Články, časopisecké cykly a příspěvky ve sbornících

1964

„Loutkové divadlo jako prostředek všestranné výchovy dětí“, *Divadelní výchova I*, 1964, č. 3

„O loutkovém divadle hraném dětmi“, *Československý loutkář XIV*, 1964, č. 1 - 12

„Z dílny mladých loutkářů (Výroba loutek s použitím míčku)“, *Mladý loutkář V*, 1963/1964, č. 4

1965

„Etudy pro děti“, *Československý loutkář XV*, rubrika Pro vedoucí dětských souborů, 1965, č. 1 - 2

„K organizaci práce v dětském souboru“, *Československý loutkář XV*, rubrika Pro vedoucí dětských souborů, 1965, č. 4

1966

„Amatérské loutkářství dnes a zítra (anketa) [odpověď na anketní otázky]“, *Československý loutkář XVI*, 1966, č. 9

„Jak vznikla úprava Pohádky o dvou O“, *Divadelní výchova III*, 1966, č. 5

1969

„Hodinka zamyšlení s Hanou Budínskou“, *Československý loutkář XIX*, 1969, č. 6 [Spoluautor: Kolář, Erik]

1970

„Co divák neuvidí. Malá zamyšlení a poznámky ze schůzek malých i větších loutkářů ÚDDM JF“, *Československý loutkář XX*, 1970, č. 1 - 12

„Kde končí cesty. Jak to dělají v Těšově“, *Československý loutkář XX*, 1970, č. 11

1971

„Cvičení pozornosti a paměti“, *Československý loutkář XXI*, rubrika Co divák neuvidí, 1971, č. 1

„Dopis pro vás“, *Československý loutkář XXI*, rubrika Co divák neuvidí, 1971, č. 1

„Herecké etudy - základ tvorby“, *Československý loutkář XXI*, rubrika Co divák neuvidí, 1971, č. 2

„Kdo je to Kutulula a kam se zakoulel“, *Československý loutkář XXI*, rubrika Co divák neuvidí, 1971, č. 8-9

„Malá hra na významy“, *Čs. loutkář XXI*, rubrika Co divák neuvidí, 1971, č. 3

„Nic nového pod sluncem, ale přece...“, *Československý loutkář XXI*, rubrika Co divák neuvidí, 1971, č. 10

„O vás pro vás“, *Československý loutkář XXI*, rubrika Co divák neuvidí, 1971, č. 5

1972

„Umět se ke každé práci tvořivě postavit“, *Československý loutkář XXII*, 1972, č. 7 [Spoluautor: Hrnčíř, Bořek]

1973

„Děti a divadlo“, *Československý loutkář XXIII*, 1973, č. 5

„Proti šedi všedních dní aneb Loutkové divadlo v družině mládeže“, *Československý loutkář XXIII*, 1973, č. 2

1974

„Loutky podněcují, inspirují, baví“, *Československý loutkář XXIV+XXV*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1974 + 1975, č. 12 + 1

1975

„Hlasy k dětské přehlídce v Kaplici“, *Československý loutkář XXV*, 1975, č. 12 [Spoluautorka: Mašatová, Milada]

1976

„Co připravujeme v naší rubrice“, *Československý loutkář XXVI*, 1976, č. 11

„Děti, hra a loutkové divadlo“, *Československý loutkář XXVI*, 1976, č. 3

„Loutky inspirují, podněcují, baví. Jak jsme si hráli a potom i opravdově pracovali na nedokončené pohádce o princí Pomněnkovi v loutkářském kroužku ÚDPM JF“, *Československý loutkář XXVI*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1976, č. 2

„Loutky inspirují, podněcují, baví. Loutkářský kroužek ÚDPM J. Fučíka v Praze - O princí Pomněnkovi“, *Československý loutkář XXVI*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1976, č. 3

1977

„Loutky inspirují, podněcují, baví“. *Československý loutkář XXVII*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1977, č. 3

„Loutky inspirují, podněcují, baví“. *Československý loutkář XXVII*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1977, č. 7

„Pro vedoucí dětských souborů“, *Československý loutkář XXVII*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1977, č. 6

1979

„Loutky inspirují, podněcují, baví. Eliška a Jarouš u prvňáčků v kroužku ÚDPM J. Fučíka v Praze“, *Československý loutkář XXIX*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1979, č. 1 - 2

1980

„Hry s papírem a nůžkami“, *Československý loutkář XXX*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1980, č. 4

„Jak se co hraje v kroužku ÚDPM JF“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*, 1980, č. 3

„Která dětská knížka pro Vás znamená hluboký zážitek a velkou hodnotu? Dnes odpovídá Hana Budínská“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*, 1980, č. 3

„Už je na světě!“, *Mladá scéna XXII*, 1980/1981, č. 1 [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

1981

„A co o prázdninách?“, *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto '81*, 1981, č. 5

„Anketa Kaplické čítanky [příspěvek do ankety]“, *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto '81*, 1981, č. 3

1982

„Jedna vlašťovka jaro nedělá. Horšovský Týn 5. - 7. 3. 1982“, *Československý loutkář XXXII*, 1982, č. 6

„Tábory ve znamení hry“, *Estetická výchova XXII*, 1981/1982, č. 9

„Tři sněhuláci z Prahy“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 2 [Spoluautoři: děti ze souboru]

1983

„Co a jak u loutkářů v ÚDPM JF“, *Československý loutkář XXXIII*, 1983, č. 1

„Děti hrají s loutkou - Fázování pohybů“, *Československý loutkář XXXIII*, 1983, č. 5

„Děti hrají s loutkou - Jednání postav. Logické jednání“, *Československý loutkář XXXIII*, 1983, č. 7

„Děti hrají s loutkou - Jednoduché akce s loutkou“, *Čs. loutkář XXXIII*, 1983, č. 4

„Děti hrají s loutkou - Logické jednání (dokončení). Vztahy postav“, *Československý loutkář XXXIII*, 1983, č. 8

„Děti hrají s loutkou - Loutkářská obrazotvornost“, *Československý loutkář XXXIII*, 1983, č. 10 - 11

„Děti hrají s loutkou - Maňásek“, *Československý loutkář XXXIII*, 1983, č. 3

„Děti hrají s loutkou - Úkoly, hry a náměty pro jednání loutky - dramatické postavy“, *Československý loutkář XXXIII*, 1983, č. 6

„Děti hrají s loutkou - Vztahy postav (dokončení). Co bychom ještě měli vědět“, *Čs. loutkář XXXIII*, 1983, č. 9

„Děti hrají s loutkou - Základy animace loutky“, *Československý loutkář XXXIII*, 1983, č. 2

„Děti hrají s loutkou - Základy práce s loutkou v dětském kolektivu“, *Československý loutkář XXXIII*, 1983, č. 1

„Jak se činili Západočeši“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 4

„Povídám, povídám neplechy“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 4

1984

„Není loutka jako loutka“, *Kaplická čítanka. 16. kaplické divadelní léto*, 1984, č. 6

1985

„A co o prázdninách?“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 47-50

„Co se v dramatické výchově podařilo v uplynulých deseti letech? (Několik hlasů z ankety KČ 1981)“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 40-44 [Spoluautoři: Pavlová, Soňa-Vobrubová, Jana-Josková, Zdena-Bouda, Boris-Chytrová, Marie-Magerová, Eva-Mašatová, Milada-Oudes, Jiří]

„Dvě otázky Haně Budínské“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 32-33

„Jak jsme jedno jediné řikadlo využívali mnoha různými způsoby“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 76

„Jak se co hraje v kroužku estetické výchovy ÚDPM JF“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 33-35

„Jaké jsou dnešní děti? Anketa Kaplické čítanky [odpověď do ankety]“, *Kaplická čítanka. 17. KDL*, 1985, č. 2

„Jaké vlastně jsou dnešní děti (anketa)“, *Československý loutkář XXXV*, 1985, č. 7 [Spoluautoři: Brůček, Josef-Mašatová, Milada-Mlejnek, Josef-Vobrubová, Jana]

„Jiří Oudes“, *Čs. loutkář XXXV*, 1985, č. 4

„Monolog Hany Budínské během oběda“, *Kaplická čítanka. 17. KDL*, 1985, č. 2 [Spoluautor: Svoboda, Radim]

„Před cestami k předmětu a loutce. Útržky z jednoho dialogu o loutkách“, *Kaplická čítanka. 17. KDL*, 1985, č. 1 [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

„Přehlídka o dvou dílech“, *Kaplická čítanka. 17. kaplické divadelní léto*, 1985, č. 4

„Stále více si myslím, že naše děti trochu podceňujeme“, *Čs. loutkář XXXV*, 1985, č. 7

1986

„(Dnes se představí) kroužek ÚDPM JF Praha, Tři otázky pro vedoucí souboru Hanu Budínskou“ *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 3

„Jak si hrají v kroužku estetické výchovy ÚDPM JF Praha“, *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 7

„Jak to vidí porotce. [Odpověď do ankety]“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 3 [Spoluautor: Filčík, Štěpán]

„Listopadové řeči do nového roku“, *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 1 [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

„Nápady na léto [cyklus článků o tvořivé hře na letních táborech loutkářského oddělení ÚDPMJF ve Stráži nad Nežárkou a v Ostrovcích u Pelhřimova]“, *Kaplická čítanka 1986* [Spoluautoři: Svoboda, Radim-Provazník, Jaroslav-Richter, Luděk a kolektiv vedoucích letních táborů Umění-hra ÚDPM JF Praha]

„Představení jako štafeta“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 5

„Tábor pod střechou“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 2

„(Včera) Mangá. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 2 [Spoluautoři: Horáková, Eva-Kříž, Marcel-Provazník, Jaroslav]

1987

„Hry s kamínky“, *Estetická výchova* XXVII, rubrika Hra-inspirace-příroda, 1986/1987, č. 6

„Představení jako štafeta“, *Československý loutkář* XXXVII, 1987, č. 7

„7 x Bruncvík“, *Estetická výchova* XXVII, rubrika Hra-inspirace-příroda, 1986/1987, č. 5

„Opíčky, nebo setkávání s osobnostmi?“, *Československý loutkář* XXXVII, 1987, č. 7

„Proč čtu Estetickou výchovu“, *Estetická výchova* XXVIII, 1987/1988, č. 4

„Tráva jako prales“, *Estetická výchova* XXVIII, rubrika Hra-inspirace-příroda, 1987/1988, č. 1

1988

„Jeden večer v Sudoměřicích“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto*, 1988, č. 1 [Spoluautorka: Horáková, Eva]

„K dopisu krajského poradního sboru pro amatérské loutkářství Středočeského KKS“, *Čs. loutkář* XXXVIII, 1988, č. 8

„Komu škodí izolace?“, *Čs. loutkář* XXXVIII, 1988, č. 1

„Severočeská přehlídka dětských souborů“, *Kaplická čítanka. 20. KDL*, 1988, č. 4 [Spoluautor: Bláha, Jiří]

1989

„Se švihadly trochu jinak“, *Československý loutkář* XXXIX, 1989, č. 6

„Komu přerostl soubor“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto*, 1989, č. 1

„Konečně i letošní Dětský klub dokazuje...“, *Kaplická čítanka. 21. KDL*, 1989, č. 3

„O tradici a minulých zkušenostech“, *Československý loutkář* XXXIX, 1989, č. 10

„Zvuky v loutkové inscenaci“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto*, 1989, č. 5

1992

„Ať už si mohou naše děti ve své škole hrát. Tvořivá hra s nejmenšími dětmi“, *Československý loutkář* XLII, 1992, č. 10

1993

„Hry s materiálem a předmětem“, *Výtvarná výchova* XXXIV, 1993/1994, č. 1

„Názor z rozhraní obou cest“, *Výtvarná výchova* XXXIV, 1993/1994, č. 1

1995

„Představení jako štafeta. Nápady na léto“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, zvl. č.

„Tábor pod střechou. Nápady na léto“, *Tvořivá dramatika* VI, 1995, zvl. č.

Editorská činnost a spolupráce při redigování rubrik

1971

Co divák neuvidí (rubrika pro vedoucí dětských souborů), *Československý loutkář* XXI, 1971, č. 1-12

1974

Loutky podněcují, inspirují, baví [nejprve cyklus článků, pak rubrika pro vedoucí dětských loutkářských souborů], *Československý loutkář* XXIV, 1974, č. 10-12, XXV, 1975, č. 1-4 a č. 8-9 - 12, XXVI, 1976, č. 1-6, XXVII, 1977, č. 3-7, XXVIII, 1978, č. 6 - 12, XXIX, 1979, č. 1-2 + 5-7, XXX, 1980, č. 3-4 + č. 11-12, XXXI, 1981, č. 1 + 5 + 8-9 + 11

1980

Dětské divadlo. Repertoárový sborník pro dětské loutkářské soubory (Praha: Albatros) [Spoluautoři: Oudes, Jiří-Provazník, Jaroslav]

1983

Dětské loutkové divadlo 2. Repertoárový sborník pro dětské loutkářské soubory (Praha: Albatros) [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

1985

Hra - inspirace - příroda, *Estetická výchova* XXVI, 1985/1986, č. 9 - 10; XXVII, 1986/1987, č. 1 - 8, č. 10; XXVIII, 1987/1988, č. 1 - 3, č. 7 - 8) [Spoluautoři: Svoboda, Radim-Filčík, Štěpán-Provazník, Jaroslav-Provazník, Jiří-Solle, Vít-Benešová, Klarisa-Helleková, Miloslava-Šašínková, Emilie-Švehlová, E.]

1986

Nápady na léto [cyklus článků o tvořivé hře na letních táborech loutkářského oddělení ÚDPM JF], *Kaplická čítanka 1986*, č. 1 - 7

MÍSTO TEČKY - DOBOVÝ SNÍMEK HANY BUDÍNSKÉ Z ROKU 1981

Původním školením výtvarnice, vedoucí loutkářského souboru Ústředního domu pionýrů a mládeže Julia Fučíka v Praze. Odchovala v něm nekonečnou řadu dětí, s nimiž začíná ve velmi útlém věku, někdy už v pěti letech. Z jejich dětských loutkářských souborů se zrodil i soubor mládežnický (soubor Hany Budínské patří k těm, v němž se některým členům zalíbí natolik, že je po dovršení předepsané věkové hranice prostě nevypudíte). Je to soubor Paraple, který letos vystupuje na Chrudimí a v Žilině, vrcholných loutkářských přehlídkách. Padnete-li někde na jejich Baladu o Tristanovi a Izoldě, nenechte si ji ujít. Některé bývalé děti ze souboru jsou už dnes členy ústředních poradních sborů, Jaroslav Provazník v dětském, Luděk Richter v loutkářském.

Hana Budínská zdramatizovala pěknou kupu povídek a veršů z dětské literatury - jen v prvním sborníku Dětské loutkové divadlo najdete od ní osm prací, úprav, dramatizací, her na motivy i původních textů. Z nich *Komedianti* stáli kdysi na počátku nového období přehlídek, soubor Hany Budínské je hrál na - dalo by se říci - nulté, zkusmé přehlídce dětských divadelních souborů ve Žďáru nad Sázavou v roce 1971. Hana Budínská napsala samostatně nebo s někým dalším celou řadu metodických prací, z poslední doby je to například „metodička“ k odznaku odbornosti *Loutkář*, se Soňou Pilkovou vydala v Mladé frontě *Čtyři barevné kapky* - náměty pro činnost oddílů Jisker. Umí toho spoustu, jen na ni moc nehartuste a nechvátejte, nemá to ráda. To asi proto, že pochází ze zadumané Vysočiny.

(Napsala EVA MACHKOVÁ v *Kaplické čítance 1981*, č. 4)

JINDRA DELONGOVÁ

* 20. července 1925

Pamatuji si okamžik, kdy to všechno začalo...

Bylo to v roce 1958. Právě jsme se přistěhovali do Brna, chodila jsem do 1. třídy a v rozhlase vyzývali děti, aby se přihlášily do konkurzu do brněnského rozhlasového souboru PIRKO. Maminka tvrdí, že jsem projevila přání do Pirka chodit, já si myslím, že se spíš snažila nějak mě zabavit, když jsme byli v Brně noví, než si najdu nějaké kamarády. Vybrali nás z více než sta zájemců dvanáct. Vždycky jsem si myslela, že to bylo proto, že jsem byla tak šikovná, hezká a milá. Jiná verze praví, že si páni režiséři nevybrali ani tak mě jako spíš mou maminku. Protože byla tak šikovná, hezká a milá. A doufali, že děvčátko z 1. třídy bude do Pirka vodit maminka. Docela se k téhle verzi přikláním. Já jsem byla spíše dítě zakřiknuté, že bych osnila svou recitaci pochybuji a o zpěvu vůbec nemluví. Moje maminka za sebou měla naopak taneční školu Elmarity Divíškové, brněnskou ŠUŘku, působení v Pragoexportu i zkušenosti manekýny. Svě slibné kariéry se vzdala kvůli mně. Já jsem ji možná svou ochotou zúčastnit se konkurzu do Pirka nabídla „kariéru“ jinou - dramatickou výchovu. Jak ale znám svou maminku, byla to jen otázka času a příležitosti. Stejně dobře mohla působit ve výtvarném oboru nebo tanci (kdyby tehdy vyhlásili konkurz do výtvarného nebo tanečního kroužku) nebo v jakémkoliv jiném oboru, protože moje maminka je osoba neposedná, plná energie,

tvůrčích nápadů a dlouho by se nespokojila s rolí manželky úspěšného vědce, pečující o domácnost.

Tak to tedy začalo. Pravdivost verze o mém přijetí do Pirka potvrzuje to, že už brzy požádali režiséři mou maminku o spolupráci v oblasti pohybu a tance, se kterou „si nevěděli rady“. A když potom pan režisér Nejezchleb soubor opustil, nechala se přemluvit, aby vedení souboru převzala. Tehdy si určitě nepředstavovala, že se ze zaskoku na dobu, „než se někdo najde, kdo tomu rozumí“, stane celoživotní poslání.

Maminka ráda tvrdí, že se do toho pustila bez jakýchkoliv zkušeností, ale to není tak docela pravda. Mohla poskládat dohromady své zkušenosti z tance (nejen že navštěvovala taneční studio paní Divíškové, ale vedla i taneční folklorní soubor), byla výtvarnice zaměřená na oděv (což se později projevilo ve scénografii všech inscenací, které v Pirku udělala), hrála od dětství ochotnické divadlo. Možná nejdůležitější byl jakýsi cit nebo přirozený talent nebo co to je, chuť a potřeba pořád hledat, zkoušet a také neobyčejná houževnatost. Mohla bych vyjmenovávat všechny překážky, které musela překonávat od neznalosti a nezkušenosti s vedením rozhlasového souboru přes zdravotní problémy až po nepřízeň nadřizených. Když se tak vracím ve vzpomínkách nazpět, obdivuji nejvíce to, že toho prostě v dobách, kdy se takových nepřízní osudu sešlo víc, nenechala.

Nevím, čím by se dala měřit úspěšnost v profesi, jako je dramatická výchova. Počtem inscenací? Nebo postupem na přehlídky? Diplomy a cenami? Účastí na mezinárodních festivalech? Podle všech těchto kritérií bych mohla považovat svou maminku za velmi úspěšnou. Vzpomínám na inscenace jako byla *Františka* (první, se kterou Pirko vycestovalo do Velké Británie, kde tehdy navázalo kontakt s Redbridge Youth Theatre Workshop, který trvá dodnes), slavná *Trnkova zahrada* (se kterou Pirko procestovalo kromě Anglie i Arménii, Německo a Maďarsko), objevená a vlastně i objevená *Komenského Škola hrou* (a také jeho *Dopis chudých do nebe*, který se málo hrál, protože byl ve své době až příliš aktuální), *Ladovy pohádky* (*Tři princezny na vdávání*), *Krüssův Můj pradědeček* a já (uváděný pod názvem *Pohádky z humří boudy*), *Jak šumí les* Daisy Mrázkové, recitační pásma (nejzdařilejší možná z veršů Emanuela Frynty) a další a další. Anebo získaná ocenění: hlavní cena mezi dospělými soubory na Jiráskově Hronově (*Zahrada*), vyznamenání arménského ministra kultury a medaile k 400. výročí J. A. Komenského (té si asi cení nejvíce, protože se Komenský stal její životní láskou) a určitě nějaká další. Nevím, nechci se maminky ptát, abych neprozradila, co píšu. Ostatně sama nemá ve zvyku se jimi chlubit.

Myslím si, že sama by to měřítko úspěšnosti viděla někde jinde. Jestliže se to všechno, co dělala a dělá, jmenuje dramatická výchova, pak rozhodně v tom, jestli někoho za ta léta vychovala. Nevím, jestli to jde nějak dokázat, ale všichni, kteří prošli Pirkem, se netají tím, co to pro ně znamenalo, jak moc jim „Paní“ (a všechno, co v Pirku dělali a prožívali) pomohla. Vloni na padesátém výročí Pirka se jich sešlo přes tři sta (a přijeli i ti nejvzdálenější - z Řecka, Švýcarska, Německa, Rakouska). Nevím, zda je nějaká souvislost mezi Pirkem a tím, čím jsou dnes. Nechci vyjmenovávat všechny úspěšné architekty, lékaře, herce, učitele... Možná by jimi

byli i bez Pirka. Většina z nich tvrdí, že rozhodně ne. Možná proto řada z nich přivedla nebo se chystá přivést do Pirka své vlastní děti.

Asi prokazatelnější bude vliv, který měla na ty, pro které se dramatická výchova stala profesí - na Danu (Svozilovou), Jarušku (Doležalovou) a na mě. Stála tak přímo a našim prostřednictvím u vzniku takových klíčových pracovišť, jako bylo Středisko dramatické výchovy v Lužánkách, první svého druhu u nás, ateliér dramatické výchovy na DIFA JAMU nebo Labyrint - pobočka CVČ Lužánky s u nás zcela novým pojetím otevřeného zařízení pro volný čas dětí a mládeže. Veronika (Rodriguezová) pracuje v podobném zařízení „Uli-ta“, pět Pirkařů studuje dramatickou výchovu na DIFA JAMU (jedna už dokonce v doktorském studiu) a další uplatňují podobné postupy, se kterými se v Pirku setkali, v profesích učitelů, psychologů, psychoterapeutů.

Rita Putakidu si vzpomínky na léta strávená v Pirku odvezla s sebou při návratu do Řecka a stala se tam druhou „Paní“, průkopnicí dramatické výchovy. Založila řecké Pírko - Populo, přiměla svého bratra a sestru ke studiu dramatické výchovy na DIFA JAMU.

Musím také vzpomenout na všechny učitele a učitelky z kurzů, dílen a seminářů, studentky z pedagogické fakulty v Brně a další. Mnozí z nich považují „setkání s paní Delongovou a dramatickou výchovou“ za rozhodující okamžik ve své vlastní práci.

Anebo Kolektiv, soubor nás, tehdy už odrostlých Pirkařů, kteří jsme se osamostatnili a šli vlastní cestou amatérského divadla, pořád ale s pocitem, že někde nad námi jsou rozprostřena ochranná křídla naší „Paní“.

Zatím jsem psala o těch, kteří tvrdí, že by nebyli tím, čím jsou, bez „Paní“. Kdyby ale ona sama měla o sobě a o své práci psát článek, určitě by nezapomněla na ty, bez nichž by ona nebyla tím, čím dnes je. Na své kamarádky Evu (Machkovou), Zdenu (Joskovou), Šárku (Štembergovou) - abych jmenovala alespoň ty, o kterých se u nás mluvilo nejčastěji. A určitě by psala o všech těch dětech, které pro ni byly tím důvodem, proč toho nenechala, proč pořád dál hledala a hledá, co jim nabídne, a jejichž další osudy sleduje bedlivě dodnes. Není náhoda, že kroky bývalých členů, přijíždějících ze svých zahraničních domovů, vedou nejdřív za „Paní“.

Když tak nad tím vším uvažuji, nejsem si jistá, jestli to bylo a je skutečně všechno tak ideální. Rozhodně z toho, že jsem se taky dala na dramatickou výchovu, plynuly další domácí spory. Kromě těch běžných drobných neshod a hádek matky s dcerou to byly i debaty (a někdy až hádky) o Pirku, o dramatické výchově vůbec. Možná ty naše spory byly hlavně o tom. Ta běžná témata sporů dětí a rodičů nás jaksi mýjela. Když to teď píšu, moje maminka v bytě dole ťuká do stroje a dopisuje rozsáhlou studii o své životní lás-

ce - J. A. Komenském (slíbila ale, že se naučí na počítači, který dostala k Vánocům), moje dcera Radka ve vedlejším pokoji začíná psát diplomku (jak jinak - z dramatické výchovy), v sušárně je týden neposbírané prádlo a o žehlení nemluví už vůbec. A zůstane tak ještě určitě nejméně do zítřka, protože za chvíli odcházíme všechny tři do Pirka vést různé oddíly. Maminka mimo jiné i děti dětí, které kdysi vedla, já mimo jiné i děti svých kamarádů z oddílu a Radka mimo jiné i děti svých učitelů z JAMU.

Tím nechci říct, že se kruh uzavírá, ale že to, co kdysi maminka možná díky náhodě začala, pokračuje a zdá se, že bude ještě dlouho pokračovat.

SILVA MACKOVÁ

Z INSCENACÍ UVEDENÝCH NA CELOSTÁTNÍCH, NÁRODNÍCH A JINÝCH VÝZNAMNĚJŠÍCH PŘEHLÍDKÁCH A DÍLNÁCH

Jindra Delongová-Ilona Borská-Ivo Štuka: *Svět se točí dokolečka*, Jiráskův Hronov 1967

Jindra Delongová-Alois Mikulka: *Aby se děti divily*, Jiráskův Hronov 1967

Jindra Delongová-Jiří Trnka: *Zahrada*, Jiráskův Hronov 1970

Jindra Delongová-Jiří Trnka: *Zahrada*, Národní přehlídka dětských divadelních souborů, Žďár nad Sázavou 1971

Jindra Delongová-Jan Amos Komenský: *Škola hrou*, Národní přehlídka dětských divadelních souborů, Žďár nad Sázavou 1972

Jindra Delongová-Daisy Mrázková: *Jak šumí les*, Kaplické divadelní léto, 1976

Jindra Delongová-Josef Lada: *Tři princezny na vdávání*, Kaplické divadelní léto, 1978

Jindra Delongová-Hana Vrbová (ruský folklor): *Zlaté jablko*, Národní přehlídka dětských recitátorů a recitačních kolektivů, Mělník 1988

BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE

Pásmo, dramatické texty a dramatizace

a) Publikované

1967

Aby se děti divily. Pásmo pohádek Aloise Mikulky a veršů z knížky Ilony Borské a Iva Štuky Svět se točí dokolečka (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1967, č. 4)

Motýli tady nežijí. Pásmo z veršů, úryvky z dopisů a deníků napsaných dětmi za druhé světové války (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy, 1967, sv. 5)

1968

„Zahrajte si na pohádky“, *Mladá scéna* IX, 1967/1968, č. 3 [Pásmo lidových pohádek]

1969

„Říkadlo Josef Kainara. Pásmo pro

dramatické kroužky“, *Mladá scéna* XI, 1969/1970, č. 4

1971

Zahrada (Praha: ÚDLUT, ed. Texty dětské scény, sv. 6) [Dramatizace knihy Jiřího Trnky]

1973

Deníky dětí (Praha: DILIA)

1976

„O chudém královstvíčku“ in *Pohádky a nepohádky* (Praha: ÚKVČ, ed. Texty dětské scény, sv. 16) [Dramatizace pohádky Josefa Lady]

„Zahrada“ in *Dětské divadlo* (Praha: Albatros) [Dramatizace knihy Jiřího Trnky]

1978

„O chudém královstvíčku“ in *Malé jeviště* č. 2/1978 (Praha: ÚKDŽ) [Dramatizace pohádky Josefa Lady]

„Tři princezny“, *Amatérská scéna* XV, 1978, č. 6 [Dramatizace pohádek Josefa Lady]

1988

„Pohádky pro uplakanou muchomůrku“ in *Vezměte do ruky knihu* (Brno: KKS) [Adaptace textů Daisy Mrázkové]

1989

„Zlaté jablko“ in *Co recitovat?* (Mělník: OKS Mělník) [Pásmo z ruského folkloru v překladu Hany Vrbové]

„Zlaté jablko“, *Amatérská scéna* XXVI, 1989, č. 8 [Pásmo z ruského folkloru v překladu Hany Vrbové]

1993

„Pohádky pro uplakanou muchomůrku“ in *Vezměte do ruky knihu* (Brno: Mravenec) [Adaptace textů Daisy Mrázkové]

b) V rukopise

Jindra Delongová-Jan Amos Komenský: Škola hrou (vybrané scény ze čtvrté a páté hry)

Jindra Delongová-James Krüss: Povídky z humří boudy (podle knihy Můj pradědeček a já)

Jindra Delongová-Daisy Mrázková: Jak šumí les (vybrané kapitoly z děl Daisy Mrázkové)

Jindra Delongová-Charles Dickens: Kouzelná rybí kostička

Knihy a publikace

1981

Zájmové kroužky recitačně dramatické. Soubor programů, organizačních zásad a metodických námětů (Praha: ÚDPM JF, ed. Programy, sv. 16) [Mikešová, Helena-Macková, Silva]

1984

K činnosti zájmových kroužků recitačně dramatických (Metodická příručka k práci recitačně dramatického kroužku) (Praha: ÚDPM JF) [Spoluautorky: Štembergová, Šárka-Macková, Silva]

1987

Zájmové útvary recitačně dramatické pro žáky středních škol. Soubor programů, organizačních pokynů a metodických námětů (Praha: ÚDPM JF) [Spoluautorka: Macková, Silva]

1988

Vezměte do ruky knihu. Dětská literatura jako inspirace pro dramatickou hru s dětmi (Brno: Krajské kulturní středisko v Brně) [Spoluautorky: Macková, Silva-Svozilová, Dana]

1993

Vezměte do ruky knihu. Dětská literatura jako inspirace pro dramatickou hru s dětmi (Brno: Mravenec) [Spoluautorky: Macková, Silva-Svozilová, Dana]

Články, časopisecké cykly a příspěvky ve sbornících

1967

„Motýli tady nežijí (K textové příloze)“, *Divadelní výchova* IV, 1967, č. 6

„O práci brněnského Pirka (k textové příloze)“, *Divadelní výchova* IV, 1967, č. 4

1968

„Dramatickým kroužkům: Jak je to s dětskou fantazií? (Metody práce s dětským dramatickým souborem)“, *Mladá scéna* X, 1968/1969, č. 2

„Mít nápady dovoleno“, *Amatérská scéna* V, 1968, č. 1

„O pravidlech dětské hry“, *Amatérská scéna* V, 1968, č. 8-9

„PIRKO v Anglii aneb Steven Má rád Jiří“, *Amatérská scéna* V, 1968, č. 12

„Rozverný stůl František s kyticí za kloboukem“, *Amatérská scéna* V, 1968, č. 3

1969

„Pohyb v dětských divadelních souborech“, *Divadelní výchova* VI, 1969, č. 1-3

1971

„Dětská dramatická hra v Brně. (Zkušenosti z práce dramatického kroužku)“, *Mladá scéna* XIII, 1971/1972, č. 5

1974

„Boj o Bleděmodrého Petra na festivalu v Redbridge“, *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 1

„Hoří“, *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 7

„Inspirace“, *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 4

„Jak vzniká dětské divadelní představení“, *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 6

„Kroměříž '73“, *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 3

„Návštěva v Gilbert Colvin Primary School“, *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 2

„[Příspěvek do ankety o práci odborných porot]“, *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 5

1979

„Jací budou? Jací jsou?“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 6

1980

„Jak se co hraje v Pirku“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*, 1980, č. 5

1982

„Aby slova nebyla jen slova“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 2

„Která dětská knížka pro Vás znamená hluboký zážitek a velkou hodnotu? Dnes odpovídají: Jindra Delongová, Alena Kuščynská, Dagmar Vichová“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*, 1980, č. 5

1983

„Místo pojednání o souboru PIRKO dopis Jindry Delongové“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 6

„Povídání o PIRKU“, *Zájmová umělecká činnost* 1983, č. 3, str. 81-83

„Povídání o Pirku“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 6

1984

„Přehlídka dobré pohody“, *Kaplická čítanka. 16. kaplické divadelní léto*, 1984, č. 4

1985

„Jak se co hraje v PIRKU“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 35-38 [Spoluautorka: Silva Macková]

„Povídání o PIRKU“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 91-93

„Zpráva od věže babylonské“, *Kaplická čítanka. 16. kaplické divadelní léto*, 1984, č. 7

„Zpráva od věže babylonské“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kap-*

lických divadelních let 1974-1984 (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 110-111

1986

„Jak začít?“, *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 3

1987

„Co je psáno, není dáno“, *Kaplická čítanka*. 19. *kaplické divadelní léto*, 1987, č. 5 [Spoluautorky: Svozilová, Dana-Macková, Silva]

1988

„20 let Kaplice“, *Kaplická čítanka*. 20. *kaplické divadelní léto*, 1988, č. 3

1989

„Seminář pro učitelky mateřských škol - II. ročník“, *Kaplická čítanka*. 21. *kaplické*

divadelní léto, 1989, č. 1 [Spoluautorka: Macková, Silva]

„Společná paměť dětského divadla. Záznam diskuse k problematice inscenační práce s dětským souborem“, in Horová, Eva-Provazník, Jaroslav: *20 kaplických let. Kaplické kapitoly dětského divadla* (Praha: Koordinační centrum pro dramatickou výchovu ÚKVČ-organizační štáb KDL-STD) [Spoluautoři: Mašatová, Milada-Mlejnek, Josef-Pavelková, Soňa-Provazník, Jaroslav]

„Vybíráme z připravované publikace 20 kaplických let. Záznam diskuse k problematice dramatické výchovy dětí“, *Kaplická čítanka*. 21. *kaplické divadelní léto*, 1989, č. 7 [Spoluautoři: Mašatová, Milada-Mlejnek, Josef-Pavelková, Soňa-Provazník, Jaroslav]

„Zlaté jablko“, *Amatérská scéna* XXVI, rubrika Dveře dokořán, 1989, č. 8

[Spoluautorka: Machková, Eva]

1994

„Ještě jednou o stejném metru“, *Prachatický palubní deník*, 1993, č. 6

1999

„Škola hrou“, *Duha* 13, 1999, č. 3

Redakční práce a spolupráce při redigování rubrik

Mít nápady dovoleno [rubrika pro vedoucí dětských souborů], *Amatérská scéna* VI, 1969, č. 1-12; VII, 1970, č. 1-12; VIII, 1971, č. 1-12; IX, 1972, č. 1-12; X, 1973, č. 1-12

MÍSTO TEČKY - DOBOVÝ SNÍMEK JINDRY DELONGOVÉ Z ROKU 1981

Je původním povoláním propagační výtvarnice a kdysi amatérská tanečnice. Soubor PIRKO existoval už nějaký rok pod vedením režiséra brněnského rozhlasu, když začala do souboru chodit malá Silva Delongová. Matku přizvali k pohybové spolupráci, když tu náhle se režisér Nejezchleb vedení souboru vzdal a Jindře Delongové zůstalo PIRKO na krku se vším všudy. To mi vyprávěla už v roce 1967, kdy jsem viděla PIRKO poprvé na krajské přehlídce ve Znojmě. Pásmo Mikulkových pohádek *Aby se děti divily* bylo tehdy úplným zjevením a v té době temna dětského divadla jedním z mála důkazů, že se děti má dávat do divadla svěže, přirozeně, hravě, živě a poutavě. Co všechno bylo před rokem 1967, je jisté zdokumentováno, vždyť soubor oslavil v listopadu 1979 třicetiletí (a to také znamená, že je nejstarším dosud existujícím dětským divadelním souborem). Po Mikulkovi následovalo pásmo *Motýli tady nežijí*, lidové hry *O Františce, dceři krále anglického, též Honzíčkovi, synu kupce londýnského a O svatém Jiří mučedníku*, pak Komenského *Škola hrou*, Trnkova *Zahrada*, *Bleděmodrý Petr*, *Jak šumí les*, *Tři princezny na vdávání* (dramatizace Ladových Nezbedných pohádek vznikla v kaplickém semináři Zdeny Joskové), mezitím řada pásem a vystoupení na přehlídkách dětského přednesu i na schůzích, konferencích, oslavách a setkáních. Na první pohled je těch přehlídkových inscenací vlastně málo, vezme-li v úvahu, že soubor má dnes 90 členů. Je to proto, že Jindra Delongová je důsledná v praktickém uplatňování zásady, že nejdůležitější v dramatické výchově je proces, který předchází vzniku produktu, a navíc ještě - na rozdíl od mnohých, kteří „musí“ produkovat, - velmi dobře ví, čím a jak onen proces naplnit tak, aby pro děti byl jak užitečný, tak také poutavý a zábavný. V PIRKU zpravidla vznikají inscenace jednou za dva roky, tentokrát jsme si počkali dokonce tři. Ale zato vznikly dvě najednou. Vedle Andersenových pohádek, které připravila Dana Svozilová (autorsky vznikly v kurzu ÚKVČ v Solenici), připravila jiná skupina ve spolupráci matky s dcerou další inscenaci na základě knížky Jamese Krüsse *Můj pradědeček a já*. Nyní už je možné pracovat na dvou větších inscenacích souběžně, kolem Jindry Delongové je pěkná skupinka „mladých vedoucích“, z nichž ti nejstarší jsou kolem třicítky a nejmladší kolem maturity. Z PIRKA také vznikl mládežnický soubor Kolektiv, jehož práce je důsledně kolektivní, a to i autorská, režijní a scénografická (v současné době postižený tolika miminky a vojny, že se sotva dává dohromady). V PIRKU pozvolna dochází k střídání generací, dcera Silva Macková má po skončení mateřské dovolené vystřídat matku Jindru v DPM, v souboru ovšem spolupráce potrvá. Neúnavná školitelka, dramatičtka, autorka metodických statí (včetně „metodičky“ pro soubory a kroužky DPM), podle možností i členka porot, hlavně pravidelná předsedkyně jedné z porot přehlídky přednesu studentek středních pedagogických škol, iniciátorka mnohých nových a podnětných prvků této přehlídky, nejdávnější z nynějších pravidelných účastníků kaplických přehlídek. Kromě dcery a nástupkyně Silvy Mackové má ještě vnoučata Radku a Filipa, zetě Juru, veterináře, syna Juru, architekta, manžela Armina, akademika-fyzika, a konečně sestru Silvestru Čechovou, profesorku a vedoucí dětského recitačního souboru v Hradci Králové a osvědčenou žákyni autorských seminářů KDL. Nu a pak jsou tu ovšem mladí vedoucí jako širší rodina, davy dětí a bývalých dětí a přátel a obdivovatelů od Londýna po Jerevan. (Napsala EVA

MACHKOVÁ v *Kaplické čítance*
1981, č. 1)

ZDENA JOSKOVÁ

* 18. února 1928

Pokus o portrét Zdeny Joskové

Je červenec, praží slunce - a z Vimperka je to pořád do kopce. A pak na konci dnes téměř vylištěné osady jménem Skláře je zasazena do růžových náprstníků, záhonů jahod, řad rybízů a trsů malin chalupa. Okno je otevřené a do údolí se z něho valí Mahlerova 1. symfonie.

Zdenička dopoledne vyplela, opravila plůtek u zahrádky, nasbírané borůvky uzavřela do skleniček a zavařila na zimu. Teď sedí v křesle obklopená knihami a poslouchá symfonii, která jí, jak říká, otevřela cestu k Mahlerovi.

Po prázdninách pak sedím já a další studenti katedry výchovné dramatiky DAMU v Praze a nasloucháme více než poutavému výkladu Zdeny Joskové, kterým pro změnu ona otevírá cestu nám. Cestu k Shakespeareovi, k dramatickému textu, k pochopení stěžejních prvků a pojmů dramatická.

„Tento průběžný analytický komentář k Shakespeareově tragedii Romeo a Julie by měl vám, posluchačům předmětu Základy dramaturgie, též poukázat na hlavní principy výstavby dramatického příběhu. (...) A snad se podaří i více, totiž probudit váš zájem a vytvořit východisko pro utváření dovednosti zasvěceně přečíst i jiné dramatické texty a snáze se pak orientovat při výběru literární předlohy pro následnou dramaturgii. (...) A nyní už pojďme a podívejme se na to, jak je to uděláno, že lidé jdou domů a pláčou...“

Přibližně tímto nastíněním cílů a osobitě formulovanou úvodní větou vzbuzuje Zdena Josková zvědavost a zájem studentů, který po celou dobu výkladu nemá šanci zaskomírat, neboť z ní samotné číší nakažlivá energie. Provokuje mysl účastníků otázkami - a vyčká si na odpovědi a úsudky, které pak mistrně shrne a doplní. Při výkladu velmi často používá výzev v první osobě množného čísla (*Hledejme... Povšimněme si... Jak nám znějí Romeova slova?... Schválně si spočítejme, kolik vět bude Julie potřebovat, aby mohla vyřknout Romeovo jméno!...*). Stává se tak jedním z hledajících a vytváří podmínky pro dialog. Uchýlí-li se Zdena Josková k monologu, pak je to symfonie: Hlubší hlas, nezaměnitelná melodie a dynamika řeči. Svěrázná formulace, nesmírně bohatý slovník, jakoby mírně archaický, avšak svěží, „fříšný“, přesný i vtipný. Svrchovaně odbornými termíny se tu a tam prokmitnou výrazy a tóny pražské pouliční mluvy, a v žádném případě neubírají přednášce na kvalitě. Neboť nejsou lacině a neobratně použité jen pro pobavení studentů, ale upřesňují, zpochopitelňují a přibližují vykládané. Jsou přirozenou součástí osobnosti Zdeny Joskové, jejího šarmu a mnohdy též svérázným způsobem vyjadřují vřelý vztah k autorovi a dílu (*„...a pak je tu taková věc, co ten Shakespeare dělá imrvře furt: černá klaunerie. On si jde klaunskou cestou k podstatě!...“*).

Zdena Josková vládne velice zajímavými způsoby vyjádření. Nejdůležitější je ale stále probleskující, neutajitelný vztah, který vychází z hlubokých znalostí Shakespeareových her i oboru samotného. Silné osobní zaujetí a znalost věci, osobitě prostředky sdělování pak způsobí, že mnozí,

ač znalost díla je pro účast na přednášce podmínkou, se opětovně do Shakespeareových veršů začnou velice brzy poté, co dozní závěrečná slova:

„Tragické rozuzlení. A to je, moji zlatí, konec, kterému říkáme katastrofa. A je možné, že se dostaví, až půjdete z divadla, stav zvaný katarze, očištění, jak jistě znáte od Aristotela. Smutná čistota. A k tomu možná i intelektuální rozkoš, jak je to dobře napsáno a divadelně realizováno.“

Toto je ve velmi zúženém zaostření pohled na osobnost, která je na poli dramatické výchovy a dětského divadla známa od začátku 70. let.

Ráda bych připojila fotografii, neboť jen pozorovat Zdenou Joskovou v akci je strašně zajímavé. Ale nerada se fotí. Diktafon příkazuje vypnout. Zdůvodňuje to tím, že vědomí jakékoli zvětšovací techniky v ní prohlubuje trému. A opravdu, tato suverénně působící dáma vyzbrojená velkými znalostmi a léty praxe, před vstupem do učebny trému mívá...

ZUZANA JIRSOVÁ

„Nemám ráda nezbadatelné němohry“

Sedíme v učebně na katedře výchovné dramatiky DAMU, svačíme, povídáme si, odpočíváme, když se otevírají dveře a v nich nepřehlédnutelná postava Zdeničky Joskové: „Tak, moji milí, copak máte pro mě. Kdopak má ještě nějaké restíky?“ Někteří z nás mají chuť utéci, jiní se usmívají, neboť něco mají. To něco je text vybraný pro dramaturgii či přímo vypracovaný scénář. Pro toho, kdo neprošel hodinami autorsko-dramaturgického semináře, se může zdát tento úkol jednoduchý. Pro nás, kteří známe Zdeničku Joskovou, je zřejmé, že obhájit nalezené či vytvořené, je úkolem nelehkým. A tak hledáme, tvoříme s vědomím toho, že naše volba či náš výtvar projdou cestou kritické analýzy a diskuse, že obhajovat nebude lehké, že náš pokus může být dalším neúspěšným. Dnes už vím, že zaplat' pánbůh za to.

Se Zdenou Joskovou jsem se setkal již jako divák a seminarista Dětských scén. Vždy mě udivovala jasnost názoru, vtipem, přesnými bonmoty a jako učitele českého jazyka mě mnohokrát okouzila její mluva. Někoho její názory provokovaly, někoho možná i pobuřovaly, nikdy však nebyly přijímány lhotejně, neboť často mířily k podstatě. A právě v takových chvílích jsem poznával něco, co se mi potvrdilo později při studiu. Zdena Josková nevyžaduje souhlas, ale provokuje k debatě, diskusi podložené argumenty. Nejvíce cizí je jí lhotejnost, pasivita, názorové vakuum.

Po zřízení katedry výchovné dramatiky na pražské DAMU, o níž se zasloužila zejména doc. Eva Machková, vede Zdena Josková na této katedře několik let autorsko-dramaturgický seminář. Naprosto nezapomenutelným zážitkem pro mě bylo Zdenou Joskovou zprostředkované

setkání s Williamem Shakespearem, jímž dramatisátorský seminář zahajovala. S vědomím vlastní autority, přehledu a vědění provokovala svými otázkami, nutila k přemýšlení, ptaní se, hledání souvislostí a odpovědí. Ji vedené hodiny měly být dialogem, a pokud druhá strana dialog vedla, nastávalo jiskření, argumentační střetávání, obhajování i zpochybňování. Možná jsme někdy odcházeli rozčileni, s pocitem nesouhlasu, ale tyto stavy provokovaly k něčemu mnohem hlubšímu - problém vyvolával zájem, potřeba obhájit tříbila argumentaci, nutila přemýšlet. „Víte, naše nemilosrdnost je přímo projevem humanismu,“ komentovala Zdena Josková atmosféru kritičnosti a analytického zvažování našich výtvorů.

Zdena Josková patří mezi ty, kteří mě naučili přijímat dětské divadlo sebevědomě, jako skutečné divadlo, jež má určitá specifika, ale je divadlem, jako divadlo je třeba jej přijímat, posuzovat, hodnotit. Zdena Josková specifika dětského divadla sama jasně vymezuje - vyplývají jednak ze samotného faktu, že je hráno dětmi, ale i z procesu tvorby tohoto divadla. Dobrá dětská představení by měla podle Zdeny Joskové vycházet z kvalitní umělecké předlohy s nosným tématem, které děti zaujme po celou dobu přípravy, ale i v případě reprizování. Toto téma má být přiměřené věku dětí, ale má mít i určitý přesah. Představení by mělo vycházet z dovedností dětí. Jako hlavní linii dramaturgie dětského divadla vymezuje Zdena Josková dramatisaci epické předlohy, jež v sobě nese zřejmý potenciál dramatickosti. Úspěšná inscenace se tak stává průsečíkem požadavků divadla (kvalitní text, scénické ztvárnění...) a výchovy. Dětskému divadlu nejbližší je podle Zdeny Joskové divadlo epické, neboť je neiluzivní, epická výstavba příběh denaturizuje, neklade nárok na hodnověrnost, základním

prostředkem zcizujícího efektu je vyprávění jako dramatický prvek svého druhu, v epickém divadle herec postavu cituje, příběh se neděje, ale předvádí, demonstruje, zpochybňuje nebo ozřejmuje se z více stran atd.

Na závěr mi dovolu (a snad dovoli i Zdenička) několik výroků, jež byly zaznamenány na okraji poznámek z autorско-dramatisátorského semináře. Myslím, že mohou mnohé vypovědět bez velkých slov:

- „Nedělejte z vánočního stromu telegrafní tyč.“
- „Pozor, abyste nepřeobrazovali kus, který je sám velkým obrazem.“
- „Je to obžerné vršení hodnotných detailů ze života svatých. (Není ta čeština krásná?)“
- „Pozor na nedramatické konání, které není jednáním.“
- „Ono to dramatisování nezačíná až v tom, jaká tam budou slovíčka, ale na tom, na čem ta princezna bude sedět, jestli na trůně, nebo na bedně od brambor.“
- „Netahejte tam velký ideály, ty stejně nesdělíte.“
- „Nemám ráda nezbadatelné němohry.“

Děkuji za ty hodiny, děkuji za ten humor a děkuji i za mnohem víc.

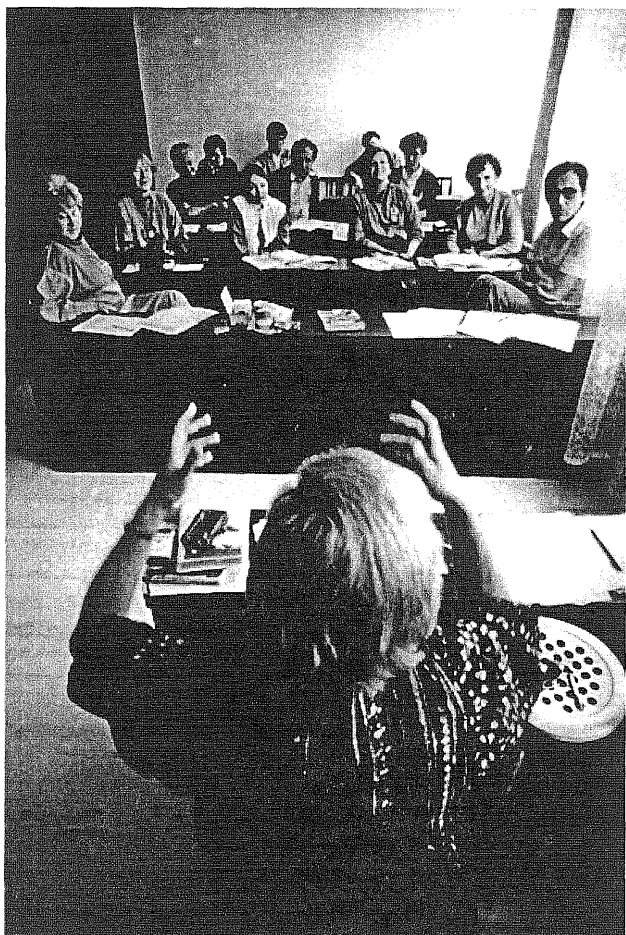
RADEK MARUŠÁK

Vzpomínání na Zdenu Joskovou

Se Zdenou Joskovou jsem měla tu čest se seznámit v roce 1977, kdy jsem byla přijata na tehdejší „Lidovou konzervatoř pro pracující“ - obor herectví, kde Zdena Josková tehdy vyučovala dramaturgii. V jejích hodinách jsme se nořili do divadelní alchymie, rozplétali jsme spleť klubička vztahů divadelních postav, učili se chápat mnohavrstevnatost slova, abychom jako budoucí herci dokázali pracovat s textem a uměli SLOVO prožít v širokém spektru výrazů. Již sedmáct let v roli dramatické učitelky čerpám z těchto hodin vždy, když připravuji své žáky na přijímací zkoušky na herecké školy.

Pamatuji si, jak Zdena Josková vedla své hodiny. Kladla nám rafinované otázky a trpělivě čekala na odpověď. Její hodiny měly vždy formu dialogu, učila nás chápat divadelní hru jako pracovní materiál, předmět detektivního bádání. Někdy mi Zdena připomínala Sherlocka Holmese, který se dovede dostat až ke kořenům, na samé dno příběhu. Zpočátku MRTVÝ TEXT divadelní hry počal dýchat, postavy obživly a před námi vyvstal člověk s nesmírnou spleťostí své psychiky. Učili jsme se vcítovat do motivů jednání postav, přemýšlet o nich, přemýšlet o stavbě příběhu, o způsobu, jak je scénář psán. Nebýt těchto hodin, jen stěží bych si věděla rady s přidělenými úkoly na DAMU, kde jsem v 80. letech dva roky studovala speciální kurz pro pedagogy.

Snad víc než širé odborných znalostí a pedagogického talentu na mne působila ČLOVĚČINA Zdeny Joskové. Zdenin vztah ke studentům byl více než vřelý, kamarádský, byl doslova rodinný. Každý student se stal dalším novým „adoptivním“ synem/dcerou. Vzpomínám na pobyt u Zdeny na chaloupce, kde jsme nacvičovali nové školní představení. Ani nevím, kolik nás tam tehdy bylo - studenti všech čtyř ročníků. Vařili jsme guláš v prádelním hrnci a užívali si nepopsatelnou pohodu. Společně jsme prožívali jedno z nejhezčích období života a přátelství uzavřená na této škole, trvají již 23 let.

J. Josková vede autorsko-dramatisátorský seminář na KDL 1986

Stále se scházíme společně se svými rodinami, někteří z nás spolu dodnes hrají divadlo.

Po ukončení DAMU jsem nastoupila do praxe a dál navštěvovala semináře Zdeny Joskové *Jak dramatizovat příběh, jak psát scénář*, které organizovala Olga Velková pro učitele tehdejších LŠU, nyní ZUŠ.

Každý školní rok dramatizují pohádky a každý školní rok vděčně vzpomínám na svou profesní „porodní bábu“ Zdeny Joskovou, která nám pomáhala najít sama sebe a profesně se zrealizovat.

VĚRA DŘEVÍKOVSKÁ

BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE

Dramatické texty a dramatizace

„Havrane z kamene“, *Tvořivá dramatika* XI, 2000, č. 3 [Dramatizace stejnojmenné knihy Tomáše Pěkného; spoluautoři: Vostárek, Karel- Kratochvilová, Zdena- studenti KVD DAMU]

Knihy a publikace

1974

Kartotéka her pro dětské soubory (Praha: ÚKVČ, odbor ZUČ)

1985

Krajské lidové konzervatoře - třída dramatické výchovy dětí. Učební osnovy dvouletého kurzu (Praha: ÚKVČ) [Spoluautoři: Machková, Eva-Pavelková, Soňa-Halada, Václav-Magerová, Eva-Sokol, František-Provazník, Jaroslava-Richter, Luděk-Urbanová, Alena-Mašatová, Milada]

1998

Základy dramaturgie (nástin výkladu) (Praha: rukopis pro potřeby KVD DAMU)

Články, časopisecké cykly a příspěvky ve sbornících

1961

„Mlejnova Červená záplata“, *Ochotnické divadlo* 1961, č. 6

1962

„Písecká třináctka“, *Ochotnické divadlo* 1962, č. 9-10

1968

„Československá televize. Zveme vás před kameru“, *Amatérská scéna* V, 1968, č. 1 - 8 + č. 12

1972

„Ochotnické soubory hrající pro děti... (recenze her)“, *Divadelní výchova* IX, 1972, č. 4

„Zdá se, že opět potěšitelně přibýlo amatérských souborů, které se rozhodly hrát pro děti... (recenze her)“, *Divadelní výchova* IX, 1972, č. 1

1973

„Co nedoporučujeme hrát v dětských divadelních souborech“, *Divadelní výchova* X, 1973, č. 4 [Spoluautorka: Machková, Eva]

1976

„Cesty dramaturgie v divadle hraném dětmi“, *Amatérská scéna* XIII, 1976, č. 10

1977

„DILIA dětem (1974-1977)“, *Amatérská scéna* XIV, 1977, č. 11

„Kaplice 1977“, *Amatérská scéna* XIV, 1977, č. 9

„O jedné přehlídce“, *IV. kaplické divadelní léto '77*, 1977, č. 4

„Poznámky z třídní knihy“, *Amatérská scéna* XIV, 1977, č. 3

1978

„Pět let kaplických přehlídek“, *Amatérská scéna* XV, 1978, č. 10

1979

„Poradna a studovna“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 2

„Táborské práce '79: mezikrajová přehlídka“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 3

1980

„Děti v Kralupech“, *Amatérská scéna* XVII, 1980, č. 6

„Kaplické divadelní léto '80“, *Amatérská scéna* XVII, 1980, č. 9

„Pět zkušeností z pěti seminářů“, *Amatérská scéna* XVII, 1980, č. 4

„Pro děti bez dětí“, *Amatérská scéna* XVII, 1980, č. 6

1981

„Anketa Kaplické čítanky [příspěvek do ankety]“, *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto '81*, 1981, č. 1

„Kaplice s perspektivou“, *Amatérská scéna* XVIII, 1981, č. 9

„Táborské práce 1981“, *Amatérská scéna* XVIII, 1981, č. 7

1982

„Jak jsme hráli pod Alpami divadlo“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 5

„K dramaturgii dětských divadelních souborů“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 6

„Po letech tučných...“, *Amatérská scéna* XIX, 1982, č. 10

„Stručná zpráva o jednom kongresu“, *Amatérská scéna* XIX, 1982, č. 10

1983

„Divadlo hrané dětmi - nebo dramatická výchova“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 4

„Divadlo hrané dětmi - nebo dramatická výchova?“, *Zájmová umělecká činnost* 1983, č. 3

„Dramatická výchova dětí na Moravě“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 3

„Dramatická výchova dětí na Moravě“, *Amatérská scéna* XX, 1983, č. 8

„Dvorečková metoda“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 6

„Kaplické divadelní léto 1982“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 1

1984

„Jedna z cest k dramatické výchově dětí“, *Amatérská scéna* XXI, 1984, č. 7

„Ledy se pohnuly...“, *Amatérská scéna* XXI, 1984, č. 6

„Letošní Vysoké Mýto“, *Amatérská scéna* XXI, 1984, č. 6

„Možnosti a otázky příběhů s dětským hrdinou“, *Kaplická čítanka*. 16. *kaplické divadelní léto*, 1984, č. 3

„Rýmařov '84“, *Kaplická čítanka*. 16. *kaplické divadelní léto*, 1984, č. 1

1985

„Co se v dramatické výchově podařilo v uplynulých deseti letech? (Několik hlasů z ankety KČ 1981)“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 40-44 [Spoluautoři: Pavelková, Soňa-Vobrubová, Jana-Bouda, Boris-Budínská, Hana-Chytrová, Marie-Mageřová, Eva-Mašatová, Milada-Oudes, Jiří]

„Česká Lípa“, *Deník Dětské scény* '95, 1995, č. 4

„Děti z jižní Moravy“, *Amatérská scéna* XXV, 1985, č. 5

„Divadlo hrané dětmi, nebo dramatická výchova?“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 86-89

„Dvorečková metoda“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 94

„K dramaturgii dětských divadelních souborů“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 68-70

„Komentář k dramatizaci pohádky Olgy Hejné 'Jak jsme spravovali bačkůrky', který napsala Zdena Josková“, *Mladá scéna* XXVI, 1984/1985, č. 4-5

„Možnosti a otázky příběhů s dětským hrdinou“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 97-99

„Táborské práce na jedničku“, *Amatérská scéna* XXV, 1985, č. 6

„Východo-jihní mozaika aneb Co jsme viděli ve Vysokém Mýtě a Táboře“, *Kaplická čítanka*. 17. *kaplické divadelní léto*, 1985, č. 3 [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

1986

„Čtení o městě Kocourkově“, *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 9

„IV. karlínské setkání“, *Kaplická čítanka*. 18. *kaplické divadelní léto*, 1986, č. 3

„Děti a divadlo v Severočeském kraji“, *Kaplická čítanka*. 18. *kaplické divadelní léto*, 1986, č. 5

„Jak to vidí porotce [odpověď do ankety]“, *Kaplická čítanka*. 18. *kaplické divadelní léto*, 1986, č. 5

„Komentář dramaturga [k textu Milady Mašatové Stojí hruška]“, *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 10

„Kroužky ÚDPM JF Praha. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka*. 18. *kaplické divadelní léto*, 1986, č. 4 [Spoluautoři: Štembergová, Šárka-Fuchsová, Ljuba-Filčík, Štěpán-Peráž, Petr-Pernica, Alexej]

„(Včera) Pidivadlo. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka*. 18. *kaplické divadelní léto*, 1986, č. 3 [Spoluautorky: Pavelková, Soňa-Vobrubová, Jana-Veselková, Stanislava]

1987

„DILIA 1985/86“ in *Almanach 1985/86* (Ohlédnutí za sezónou amatérských, zčásti i profesionálních divadel pro děti) (České Budějovice: Krajské kulturní středisko České Budějovice), str. 76-83

„Holýšov '87“, *Kaplická čítanka*. 19. *kaplické divadelní léto*, 1987, č. 2

„Pár poznámek k dramaturgii a dramatice v divadle hraném dětmi“, *Československý loutkář* XXXVII, 1987, č. 10

„Poznámka dramaturga [k dramatizaci Radima Svobody Viking Vike]“, *Československý loutkář* XXXVII, 1987, č. 4

„Poznámka dramaturga [k dramatizaci Azalky Horákové O dívce Vasilise]“, *Československý loutkář* XXXVII, 1987, č. 5

„Poznámka dramaturga [k dramatizaci Blanky Rožánkové Pohádky o malém kouzelníkovi]“, *Československý loutkář* XXXVII, 1987, č. 10

„Pozor! Pozor! Unikátní příležitost!“, *Kaplická čítanka*. 19. *kaplické divadelní léto*, 1987, č. 2

„Včera se diskutovalo o Hastrmaní princeznice. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka*. 19. *kaplické divadelní léto*, 1987, č. 3

„Včera se diskutovalo o Honzovi. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka*. 19. *kaplické divadelní léto*, 1987, č. 3

1988

„Balada francouzská (villonská) napsaná k počtu Evy Machkové v Kaplici 16. červ-

na léta Páně 1988“, *Kaplická čítanka*. 20. *kaplické divadelní léto*, 1988, mimořádné číslo

„Děti z jižní Moravy“, *Kaplická čítanka*. 20. *kaplické divadelní léto*, 1988, č. 6

„Metodika práce v autorsko-dramatizátorském semináři“, *Kaplická čítanka*. 20. *kaplické divadelní léto*, 1988, č. 1

„Táborské práce na jedničku“, *Kaplická čítanka*. 20. *kaplické divadelní léto*, 1988, č. 1

„Včera se diskutovalo o Boháči a chudákově. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka*. 20. *kaplické divadelní léto*, 1988, č. 3

„Včera se diskutovalo o Terce. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka*. 20. *kaplické divadelní léto*, 1988, č. 2

1989

„Flosculae Iosculae“, *Kaplická čítanka*. 21. *kaplické divadelní léto*, 1989, č. 1 - 7

„K dramaturgii a dramatice divadla hraného dětmi“ in *Literatura pro děti a mládež jako inspirace k dramatické hře. Referáty a diskusní příspěvky z pracovní konference SPKM, čsl. sekce IBBY* (Praha: Společnost přátel knihy pro mládež), str. 10-15

„Kaplická dramaturgie. Letmé ohlédnutí za patnácti ročníky národních přehlídek dětských divadelních a loutkářských souborů v letech 1974-1988“ in Horová, Eva-Provazník, Jaroslav: *20 kaplických let. Kaplické kapitoly dětského divadla* (Praha: Koordinační centrum pro dramatickou výchovu ÚKVČ-organizační štáb KDL-STD), str. 13-20

„Staňkov - podněty a zážitky“, *Kaplická čítanka*. 21. *kaplické divadelní léto*, 1989, č. 3

„Úvodem tentokrát promluví odborníci pracující v profesionálním i amatérském divadelnictví pro děti...“ (odpovědi na anketní otázky) in *Almanach 1986/87. Ohlédnutí za sezónou amatérských divadel pro děti* (Praha-České Budějovice: ÚKVČ-Krajské kulturní středisko České Budějovice), str. 2-13 [Spoluautoři: Richter, Karel-Someš, Jaroslav-Hořínek, Zdeněk-Lucký, Marián-Pokorný, Jiří-Rožáč, Jaroslav-Hrubý, Jaroslav]

„Včera se diskutovalo o Červené karkulce. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka*. 21. *kaplické divadelní léto*, 1989, č. 3 [Spoluautoři: Halířová, Jana-Oudes, Jiří-Řezáč, Jaroslav-Hrubý, Jaroslav]

„Včera se diskutovalo o Pohádce pošťáček. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka*. 21. *kaplické divadelní léto*, 1989, č. 2

1991

„6 sudiček - 5“, *7 prachatických dnů*, 1991, č. 6

„Táborské práce“, 7 *prachatických dnů*, 1991, č. 6 [Spoluautorka: Horáková, Eva]

1992

„Táborské práce“, 7 *prachatických dnů*, 1992, č. 4

„Třída F: Autorsko-dramatizátorský seminář“, 7 *prachatických dnů*, 1992, č. 1

1994

„Regionální přehlídka v Hluku“, *Deník Dětské scény '94*, 1994, č. 6

1995

„Metodika práce v autorsko-dramatizátorském semináři“, *Tvořivá dramatika VI*, 1995, zvl. č.

1996

„Dětská scéna '96. Ústí nad Orlicí“, *Amatérská scéna XXXIII*, 1996, č. 4

„Jihomoravská přehlídka divadelních a outkářských souborů v Hustopečích“, *Deník Dětské scény '96*, 1996, č. 9

1997

„Dětská scéna 1997 aneb Zpráva o poněkud setrvalém stavu vody na našich tocích“, *Amatérská scéna XXXIV*, 1997, č. 4

1999

„Dramaturgie a dramatika v divadle hraném dětmi“, *Tvořivá dramatika X*, 1999, č. 1

„Třebíč“, *Deník Dětské scény '99*, 1999, č. 0

„Uherské Hradiště“, *Deník Dětské scény '99*, 1999, č. 0 [Švecová, Gábina-Nemrava, Stanislav]

2000

„Dramaturgický komentář ke hře Stojí hruška a k její inscenaci z roku 1985“, *Dětská scéna 1, textová příloha Tvořivé dramatiky XI*, 2000

„Komentář k dramatizaci pohádky Olgy Hejné Jak jsme spravovali bačkůrky“, *Dětská scéna 1, textová příloha Tvořivé dramatiky XI*, 2000

„Praha - Otvírání 2000 - aneb Karlín, jó, Karlín“, *Deník Dětské scény Trutnov*, 2000, č. 0

Editorická činnost

1979

Rozpuštělé pohádky. Sborník her a hříček pro dětské divadelní soubory (Praha: DILIA, sv.10865)

1980

Pohádky a nepohádky II. Sborník her a scének pro dětské divadelní soubory (Praha: ÚKVC, ed. Texty dětské scény, sv. 18)

Vrabčáci a hastrmani. Pohádkové hry pro dětské soubory (Praha: DILIA, sv. 10936)

1982

Rozmanitosti. Sborník her a scének pro dětské soubory (Praha: DILIA, sv.11206)

1983

Hofmanovy pohádky. Dva příběhy Oty Hofmana v dramatizaci pro dětské soubory (Praha: DILIA, sv. 11302)

Jak se dělá umění aneb Nebojte se literatury! Scénická úprava úryvku z Lacinova „Čtení o psaní“ a causerie Karla Čapka (Praha: DILIA, sv.11349)

1987

Děti hrají divadlo. Sborník scénářů pro dětské divadelní soubory (Praha: DILIA, sv. 11655)

Děti, hry a divadlo (Výbor z absolventských prací posluchačů Lidové konzervatoře pro vedoucí dětských dramatických a loutkářských souborů) (Praha: Kulturní dům hl. m. Prahy, ed. Sešity dramatické výchovy, sv. 4)

Malé jeviště 1987 (Praha: ÚKDŽ)

1988

3 x Božena Němcová, Dramatika pro děti, I. díl (Benešov-Praha: OKS Benešov-SKKS) [Spolupracovnice: Urbanová, Alena-Čermáková, Jarmila-Drobná]

1989

Malé jeviště 1989 (Praha: ÚKDŽ)

MÍSTO TEČKY - DOBOVÝ SNÍMEK ZDENY JOSKOVÉ Z ROKU 1981

Jedna z hlavních členek týmu „tetiček metodiček“, zasloužila a (jak sama tvrdí) staříčka lektorka autorsko-dramatizátorských seminářů. Kdykoliv se octne na půdě dětského divadla, máte skoro dojem, že dětské divadlo a jeho dramaturgie jsou jejím hlavním, jediným a odevždy daným životním posláním, jako by měla za úkol vlastnoručně pohnout jeho dramaturgii a jako by žila jen přemýšlením o něm. Ale není tomu tak, má také své zaměstnání, učí na Lidové škole umění, kurzy pro pracující, specializované účelové studium v Praze 1 (tzv. Lidová konzervatoř): učí tam analýzu textu. A jak se říká, „má na to“. Vystudovala dramaturgii na DAMU, nějaký čas byla dramaturgem Divadla Jiřího Wolkra, pak přešla do televize, kde dolovala z autorů hry pro děti, a když je vydolovala, snažila se autory přimět k tomu, aby texty napsali ještě ke všemu dobře. Televize musí naplnit vysílací čas, a nemůže proto čekat, co spadne z nebe: musí si mnohé vydupat ze země. Proto je Zdena Josková tou pravou a nenahraditelnou osobou pro naši oblast, kde také nic z nebe nespadne a kde to také musíme ze země pracně vydupávat.

Zdena Josková je v ÚPS (= Ústřední poradní sbor - pozn. red.) spolu s Josefem Mlejnkem pamětníci někdejších Šrámkových Písků, kam jezdila také do poroty. A mívám dojem, že trudné vzpomínky na mnohé z toho, co se tehdy v dětském divadle dělalo, ji také žene k aktivitě v dnešních seminářích a porotách. Ale Zdena Josková stihne ještě mnoho dalších věcí: křepčit, zpívat a hrát k tomu na piano, milovat své dva velké a ženaté syny (toho staršího, Jiřího, snad znáte jako neobyčejně dobře začínajícího překladatele - vyšel mu už například Kerouakův román *Na cestě* a Saroyanův *Tracyho tygr*) i houfek vnoučátek, jezdit na „pastoušku“ u Vimperka, v zimě křížovat Šumavu na běžkách, v létě vrtat studnu a točit se kolem koní na státním statku, pěstovat skalku a kdovíco ještě. Jen jedno mi vrtá hlavou: je z Ivančic, tedy rodačka Helenky z *Pohádky máje*, - a přitom je tak strašně jiná, tak věčná, praktická, z dnešního života.

(Napsala EVA MACHKOVÁ v *Kaplické čítance 1981*, č. 6)

MILADA MAŠATOVÁ

* 2. února 1934
+ 23. června 2000

Milada Mašatová – umělec, teoretik, pedagog, člověk

1949-52 vystudovala Pedagogické gymnázium v Olomouci a stala se učitelkou na 1. stupni ZŠ v Olomouci a v Horkách nad Moravou, od 2. poloviny 60. let až do důchodu (1993) učila na LŠU/ZUŠ Žerotín v Olomouci. V letech 1962-4 a 1976-8 absolvovala dvouletá studia na katedře loutkářství DAMU, 1992-4 katedru výchovné dramatiky DAMU. Od 60. let se pravidelně vzdělávala i v četných seminářích při Loutkářských Chrudimích, přehlídkách dětského divadla i na školeních pořádaných ústředím LŠU.

Odkud jen začít u osobnosti tak košaté a ucelené? Kde má kruh začátek? Tak třeba...

Milada Mašatová – umělec

Jako dramaturg měla zalíbení především ve folklorních látkách - od lidové písně až po lidovou pohádku (*Klim klom klomprdom, Stojí hruška, O Smolíčkovi, Bajaja...*) a také městský folklor, především kramářské písně (*Vímť já jeden krásný zámek, Nedaleko Zborovice, Kanonýr Jabůrek*) a s nimi těsně sousedící tradiční hry tzv. lidových loutkářů (*Jenovéfa, Faust*).

Druhou, nepříliš vzdálenou oblastí jsou moderní pohádky, začasté parafrázující pohádky lidové (Hrubínovy *Pohádky*, Provažnickové *O Koblížkovi a Za lesem na louce v maličké chaloupce*, Poláková *Červená karkulka*), a mezi nimi zvláště ty s jemně parodickým nádechem (Feldekova *Sněhurka a Šípková Růženka*, Mikulkova *O třech malých prasátkách*, také však Andersenův *Pasáček vepřů*, *O hloupém Honzovi a Princezna na hrášku*). Ale i původní moderní pohádky (Mikulkových *Dvanáct usmívajících se ježibab*, Mrázkové *Černobílek*, Hejné *Jak jsme spravovali bačkůrky*, *Pohádky z malého nádraží* Giny Ruck-Pauquetové či Wolkrova *O komíníkovi*). Spíš výjimkou jsou pásma prózy či poezie Jiřího Žáčka *Jak se cestuje do pohádkové země*, Polákovy *Vodňanského Pojďte, něco vám povím* či *My - nic moc* J. Rejžky.)

Krom řady úprav a adaptací epických děl je též autorkou několika půvabných původních loutkových her, stále hraných i neloutkáři. První z nich - *Jak dostal Honza princeznu* - vydala už roku 1960 v Orbisu, roku 1967 inscenovala svou vlastní hru *S drakem není legrace* a vydány byly i *Pohádky na modré niti*, *Stojí hruška, Bajaja*, autorská parafráze Dlouhého, Širokého a Bystrozrakého pod titulem *Jak se hledají princezny, Princ Pomněnka, Tři království* a asi nejslavnější *Čtyři pohádky o jednom drakovi*.

Jako režisér inscenovala na LŠU/ZUŠ Žerotín s cca 25 - 30 dětskými loutkářskými třídami desítky inscenací, jež vždy oscillovaly mezi divadlem a hrou. Milada tvořila divadlo formou cílevědomé hry a hrála si ve formě divadla. V jejích inscenacích byly bohatě naplňovány potřeby diva-

delní mimeze, tedy i vědomí „rampy“, odstupu, nutného k tomu, aby mezi použitým znakem (jeho materií) a vyznačovaným obrazem byla jasná hranice, a tím se zdůraznila znakovost divadla. Ale vedle toho tu zůstával zveřejněn ještě další „odstup“ - nejen informace, že *hrajeme*, ale i zveřejněné, a tedy tematizované sdělení, že *si hrajeme*, pohráváme s tím, co hrajeme, že divadlo, divadelní děj je tu objektem tvorby, a ne „autonomním“ subjektem dění (s herci bezmála totožnými s postavami). Tedy brechtovské zcizení ve specifické formě, jejímž cílem není jako u Brechta prioritně možnost hodnotit postavy, jejich jednání a události, nýbrž možnost uchopovat věci po svém, přetvářet je a obměňovat.

Milada milovala loutky, ale nikdy neupadla do pimprlování pro pimprlování. Věděla, že loutka je skvělý divadelní prostředek - ale jen jeden z mnoha, a hlavně jen prostředek. Měla velmi promyšlené otázky loutkového divadla, velmi přesně cítila specifické možnosti loutky (loutkovost) a využívala je často ve funkčním vztahu k herci.

Její inscenace vynikaly vysokou výtvarnou kulturou a specifickým smyslem pro chytrý humor náznaku. Smysl pro zkratku projevovala i ve výtvarné složce a v akci. Spojuje ve svých hrách i inscenacích dramaturgickou stavbu, podloženou jasně vymezeným tématem a inteligentní humor. Tvořila poetické, ale přitom zemité a dynamické divadlo.

Chcete-li statistiku jejích inscenací na významnějších přehlídkách, tedy:

Loutkářská Chrudim 1967-88: 14, Kaplické divadelní léto 1975-86: 10, Šrámkův Písek 1976: 2, /S/hledání 1980-3: 4, Čechova Olomouc 1983-9: 2, ústřední přehlídka LDO ZUŠ 1986-9: 5. Asi nejúspěšnější byly na LCH *Sněhurka a Šípková Růženka*, 1976 a *Dvanáct usmívajících se ježibab*, 1978, na KDL pak *Jenovéfa*, 1984, a zejména *Stojí hruška*, 1986.

Milada Mašatová – teoretik, publicista a kritik

M. Mašatová byla také fundovaným teoretikem. Napsala desítky článků, úvah a také publikace (včetně skript) k otázkám práce s loutkou, metaforiky a pedagogiky divadelně zaměřené dramatické výchovy (*Dramatika s loutkou, Cesty k metafoře, O loutkovém divadle hraném dětmi*). Psala do Čs. loutkáře, Tvořivé dramatiky, ČTVRTletníku DDD... Mnohokrát byla v porotách.

Nikdy nedělala teorii pro teorii. Její teorie je vždy praxí užitečná. Má s ní zřetelné spojnice nejen v tom, že je vlastní praxí neustále ověřována, ale hlavně už v tom, že její otázky jsou otázkami, na něž si praxe skutečně žádá odpovědi, které jsou pro praxi použitelné. Nikdy nezatoužila postavit si pomník v podobě sloupců vydaných publikací, donekonečna opakujících pár knižních pravd. Zato co napsala, má hodnotu dodnes.

O slovo se nijak zvlášť nedrala, ale co řekla, mířilo skoro vždy do černého. Uměla komunikovat, to jest nejen mluvit, ale i naslouchat - a hlavně společně přemýšlet o vyře-

ném. To ona byla z těch nejdůležitějších, kdo dělal z by-
vších kaplických diskusí nedostižné společné „přemýš-
lování“, v němž jeden přišel s myšlenkou a druhý, místo
aby ho překřičel svou předem připravenou pravdou, vzal ji
v potaz a posunul své myšlení, na něž navázal třetí, a tak,
společně a nahlas vznikalo poznání. Milada měla jasně
formulované a velmi pevné názory - ale postrádala popu-
zeneckých výbuchů i povýšenecké ultimativnosti v podobě
prohlášení, co jde, co nikdy nejde a jak.

Milada Mašatová – pedagog

Snad jsem tuhle její ani ne funkci, jako spíš vlastnost mohl
uvést na místě prvého - ale první není bez druhého, druhé
bez třetího a třetí bez prvního.

Učila na základní škole, lidové škole umění (již pře-
jmenovali na základní uměleckou školu), učila i na olomouc-
ké univerzitě a nespočetněkrát byla lektorkou seminářů, dí-
len a školení. Věděla a uměla toho tolik, že její neúčast
v pedagogickém sboru DAMU byla a zůstává s podivem.

Byla báječným (tím slovem mám na mysli i její nárok
vstupovat do bájí) pedagogem, který ctil a rozvíjel, ba bu-
doval vše, co teorie dramatické výchovy žádá, ale věděla
i to, že práce musí mít nějaký obsah, směr a hmatatelný
výsledek, jehož druhovou podobou v dramatické výchově
je divadelní tvorba. Nikdy se od divadla neodtrhla - a ač
původně učitelka, dobře vytušila, že specifické pedagogic-
ké působení dramatické výchovy spočívá právě v jejích
divadelních možnostech, formách i obsazích.

Její loutkové hry byly jednou částí svého účelu a v jed-
nom ze svých aspektů i učebními kousky, napsanými také
proto, aby se děti naučily odlišovat různý temporytmus,
nálady či typy postav. Dosvědčují to třeba *Čtyři pohádky
o jednom drakovi* či *Pohádky na modré niti*. Stejně
tak rozvíjela souběžně umělecky, teoreticky i pedagogicky
také otázku metafory apod. Umění ji vedlo k potřebě teo-
rie, jež jí pomáhala ujasnit, jak a čím umění děti vychovává
v procesu tvorby umění. Tím se kruh uzavírá.

Že byla umělkyní, nedokazují jen ceny, které získala,
ale hlavně zážitky, které v divácích zůstávají i po letech.
A že byla pedagogicky úspěšná, dosvědčují nejen desítky
báječných lidí, které vyslala do života, ale i spousta zcela
konkrétních osobností, které se osvědčují v dramatickový-
chovném a divadelním světě.

Milada Mašatová – člověk

To všechno jsou pouhá fakta. Ale věc nejdůležitější je skryta
uvnitř - „tak, jako v meči se skrývá síla ran a sláva vítěz-
ství,“ jak praví Vladislav Vančura.

Milada Mašatová byla osobností integrální a autentic-
kou. Česky řečeno, její názory, práce a život jedno jsou:
doma, ve škole, v divadle, na diskusí i u psacího stroje.
Její práce a její život, její ideály a její rodinný život, její
divadlo a její vzhled byly v jednotě. Krása a ušlechtilost,
o něž usilovala divadlem a dramatickou výchovou, vyzář-
ovaly i z ní samotné. Opravdovost toho, o čem se snažila v dra-
matické výchově a divadle, dokázala i tím, jaký život rodin-
ný, soukromý i společenský vedla. Vychovala dobře
nejenom stovky svých žáků, ale také dvě dcery a něco málo
vnoučat. Byla to žena moudrá a dáma toho jména, jakož
i úcty hodná. I tím to byla žena krásná: vždy, i v cvičebním
úboru elegantní, i v dobách těžkých dobře naladěná.

Nemluvila nikdy o ničem, co by neznala sama na své
kůži - byla skvělou teoretičkou především díky tomu,
že věděla, o čem mluví. S teorií nezačala dřív
než s divadelní praxí - a nikdy s onou praxí teorií ověřující
a prověřující nepřestala. Znalost u ní znamenala, že zná,

vědomost, že ví, zkušenost, že zkusila. Ne že vyčetla, na-
učila se a umí o naučeném dlouze řečnit a psát.

Milada Mašatová byla jednou z nemnoha těch, kteří
svým životem a praxí dokázali, že dramatická výchova
nejsou jen krásné řeči ze skleníku neuskutečněných život-
ních snů. Nevytvářela si z „dramatáku“ fikci virtuálního ráje
na zemi, který by v životě nedokázala vytvořit.

Byla člověkem múzickým, člověkem obdařeným nadá-
ním, jež cílevědomě rozvíjela, byla osobností. Bez kterýchžto
vlastností nemohla by být ani umělcem, ani pedagogem,
ani teoretikem. Jistě nebyla dokonalá, nebyla od boha vyvo-
leným a nedostižným vzorem. Leccos jí sice dáno bylo -
ale Milada byla příkladem právě v tom, jak možné a nutné je
rozvíjet sám sebe, setkávat se s kritikou a neuhýbat
do alibistických tišin uzavřených dvorečků a nezacilených
a nekontrolovatelných (jak libé!) slepých chodbiček.

A věc poslední, ne však nejméně důležitá: Dokázala
odejít včas (snad i předčasně), na vrcholu svých sil i slávy,
aniž rozmělnila či uvedla v pochybnost a úsměšek své dílo
a osobnost. Díky tomu zůstane zachována v úctě a lásce -
a ne jen v análech.

LUDEK RICHTER

Z INSCENACÍ UVEDENÝCH NA CELOSTÁTNÍCH, NÁRODNÍCH A JINÝCH VÝZNAMNĚJŠÍCH PŘEHLÍDKÁCH A DÍLNÁCH

Milada Mašatová: *S drakem není legrace*, Loutkářská Chru-
dim 1967

Milada Mašatová: *Klim klom klomprdom*, Loutkářská Chru-
dim 1972

Milada Mašatová-František Hrubín: *Pohádky*, KDL 1975

- Lubomír Feldek-Milada Mašatová: *Sněhurka*, Kaplické divadelní léto 1975
- Lubomír Feldek-Milada Mašatová: *Šípková Růženka*, Loutkářská Chrudim 1976
- Milada Mašatová-Jiří Žáček aj.: *Jak se cestuje do pohádkové země*, Kaplické divadelní léto 1978
- Milada Mašatová-Alois Mikulka: *O třech malých prasátkách*, Kaplické divadelní léto 1978
- Milada Mašatová-Alois Mikulka: *Dvanáct usmívajících se ježibab*, Loutkářská Chrudim 1978
- Milada Mašatová-Věra Provazníková: *Za lesem, na louce v maličké chaloupce*, Loutkářská Chrudim 1978
- Milada Mašatová-Hans Christian Andersen: *Pasáček vepřů*, Kaplické divadelní léto 1980
- Milada Mašatová-Gina Ruck-Pauquetová: *Povídky z malého nádraží*, Kaplické divadelní léto 1980
- Milada Mašatová-Jan Rejžek: *My - nic moc*, 3. /S/hledání, Tuchoměřice 1982
- Pavel Polák-Milada Mašatová: *Červená karkulka*, 3. /S/hledání, Tuchoměřice 1982
- Milada Mašatová-Olga Hejná: *Jak jsme spravovali bačkůrky*, Kaplické divadelní léto 1984
- Jenovéfa (hra lidových loutkářů). Kaplické divadelní léto 1984
- Jan Vodňanský-Pavel Polák-Milada Mašatová: *Pojďte, něco vám povím*, Kaplické divadelní léto 1985
- Milada Mašatová: *Stojí hruška*, Kaplické divadelní léto / Národní kolo LDO LŠU Most 1986
- Milada Mašatová-Hans Christian Andersen: *Hloupý Honza*, Národní soutěž LDO LŠU Most 1989
- Milada Mašatová-Karel Jaromír Erben: *Jak se hledají princezny*, Národní soutěž LDO LŠU Most / Čechova Olomouc 1989
- Milada Mašatová-Božena Němcová: *O Smolíčkovi*, Národní soutěž LDO ZUŠ, Most 1989
- Milada Mašatová: *Náš Faust* (na motivy starých loutkářských textů), Dětské divadelní léto, Prachovice 1991

BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE

Pásma, dramatické texty a dramatizace

- 1974**
„Klim klom klomprdom“, *Mladá scéna* XV, 1973/1974, č. 3 [Variace na lidovou písničku]
- 1976**
„Čtyři pohádky o jednom drakovi“ in *Paravánek* (Praha: DILIA, sv.10165)
- 1977**
„Klim, klom, klomprdom“ in *Paravánek II* (Praha: DILIA, sv. 10467) [Variace na lidovou písničku]
- 1980**
„Šípková Růženka“ in *Dětské loutkové divadlo* (Praha: Albatros) [Překlad a úprava hry Lubomíra Feldeka]
„Sněhurka“ in *Dětské loutkové divadlo* (Praha: Albatros) [Překlad a úprava hry Lubomíra Feldeka]
„Klim, klom, klomprdom“ in *Dětské loutkové divadlo* (Praha: Albatros) [Variace folklorní písničky Jedna mamka]
- 1982**
„Slunečníček“ in *Hry a hříčky pro práci s loutkou* Ostrava: Krajské kulturní středisko v Ostravě
- 1983**
„Pohádka na modré nitě“ in *Pohádky na modré nitě* (Praha: DILIA)
„Pasáček vepřů“ in *Pohádky na modré nitě* (Praha: DILIA) [Dramatizace pohádky Hanse Christiana Andersena]
„Nápad myšky Terezky aneb O Zlé koze“ in *Dětské loutkové divadlo 2* (Praha: Albatros) [Dramatizace lidové pohádky]
„Povídky z malého nádraží“ in *Dětské loutkové divadlo 2* (Praha: Albatros) [Dramatizace pohádkových próz Giny Ruck-Pauquetové]
- 1984**
„Klim, klom, klomprdom“, *Pionýrská štafeta* XVI, 1984, č. 3, rubrika Není loutka jako loutka [Variace folklorní písničky Jedna mamka]
- 1985**
„Jak jsme spravovali bačkůrky“, *Mladá scéna* XXVI, 1984/1985, č. 3-4 [Dramatizace pohádkové prózy Olgy Hejné; spoluautorka: Eva Oplištilová]
- 1986**
„Stojí hruška“, *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 10
- 1988**
„Jak se hledají princezny“, *Československý loutkář* XXXVIII, 1988, č. 9 [Dramatizace pohádky Karla Jaromíra Erbena]
„Bajaja“, *Československý loutkář* XXXVIII, 1988, č. 3 [Dramatizace pohádky Boženy Němcové]
- 1989**
„Brémští muzikanti“, *Kaplická čítanka*. 21. kaplické divadelní léto, č. 3 [Dramatizace pohádky bratří Grimmů]
- 1990**
„Jak stařeček měnil, až vyměnil“, *Československý loutkář* XL, 1990, č. 8 [Dramatizace lidové pohádky]
- 1992**
„Jak stařeček měnil, až vyměnil. Lidová pohádka. Úprava pro maňáskové divadlo, *Tvořivá dramatika* III, 1992, č. 7-8
- 1993**
„Modrý kahanec“ in *Hebe hebe hebere* (Praha: DILIA)
„O štěněti, které nechtělo usnout“ in *Hebe hebe hebere* (Praha: DILIA)
- „Brémští muzikanti“ in *Hebe hebe hebere* (Praha: DILIA) [Dramatizace pohádky bratří Grimmů]

„Hebe hebe hebere“ in *Hebe hebe hebere* (Praha: DILIA) [Dramatizace pohádky bratří Grimmů]

„Jak stařeček měnil, až vyměnil“ in *Hebe hebe hebere* (Praha: DILIA) [Dramatizace lidové pohádky]

„Jak stařeček měnil, až vyměnil“ in Čítanka 3. Pro třetí ročník základní školy (Praha: SPN-Scientia) [Dramatizace lidové pohádky]

1994

„Jak stařeček měnil, až vyměnil“ in Čítanka 3. Pro třetí ročník základní školy (Praha: Scientia) 2. vyd. [Dramatizace lidové pohádky]

2000

„Jak stařeček měnil, až vyměnil“ in Čítanka 3. Pro třetí ročník základní školy (Praha: Scientia) 3. dopl. vyd. [Dramatizace lidové pohádky]

„Stojí hruška“, *Dětská scéna 1, textová příloha Tvořivé dramatiky XI*, 2000

„Jak jsme spravovali bačkůrky“, *Dětská scéna 1, textová příloha Tvořivé dramatiky XI*, 2000 [Dramatizace pohádkové prózy Olgy Hejné; spoluautorka: Eva Oplišilová]

Knihy a publikace

1981

Učební osnovy. Přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Literárně dramatický obor (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

1982

Kapitoly z praxe dramatické výchovy (Ostrava: Krajské kulturní středisko Ostrava) [Spoluautorky: Machková, Eva-Magerová, Eva]

Učební osnovy pro rozšířené vyučování na lidových školách umění. Literárně dramatický obor (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

1985

Krajské lidové konzervatoře - třída dramatické výchovy dětí. Učební osnovy dvouletého kurzu (Praha: ÚKVČ) [Spoluautoři: Machková, Eva-Pavelková, Soňa-Halada, Vladimír-Magerová, Eva-Sokol, František-Provazník, Jaroslav-Josková, Zdena-Richter, Luděk-Urbanová, Alena]

1990

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - dramatické oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Pánková, Věra-

Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - loutkářské oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - slovesné oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

1991

Dramatika s loutkou. Metodický materiál literárně dramatického oboru ZUŠ pro potřeby členů STD, regionální sekce při OKS Olomouc (Olomouc: OKS Olomouc)

1994

Cesty k metafoře (Náměty a úvahy o možnostech rozvíjení metaforického myšlení a sdělování v tvořivé dramatice). Diplomová práce, katedra výchovné dramatiky DAMU

1996

Cesty k metafoře, Náměty a úvahy o možnostech rozvíjení metaforického myšlení a sdělování v tvořivé dramatice (Praha: DAMU-KVD, Praha), 1996

Články, časopisecké cykly a příspěvky ve sbornících

1967

„Dopis z lidové školy umění“, *Československý loutkář XVII*, 1967, č. 7

1973

„Jak jsme začali“, *Československý loutkář XXIII*, 1973, č. 12

1974

„Loutkářské oddělení literárně dramatického oboru Lidové školy umění 'Žerotín' v Olomouci“, *Československý loutkář XXIV*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1974, č. 11

„Loutky inspirují, podněcují, baví“, *Československý loutkář XXIV*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1974, č. 10

1975

„Hlasy k dětské přehlídce v Kaplici“, *Československý loutkář XXV*, 1975, č. 12 [Spoluautorka: Budínská, Hana]

„Loutky inspirují, podněcují, baví“, *Československý loutkář XXV*, rubrika Loutky

inspirují, podněcují, baví, 1975, č. 4

„Loutky inspirují, podněcují, baví. M. Mašatová - LŠU 'Žerotín' Olomouc“, *Československý loutkář XXV*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1975, č. 10 - 11

„Není to málo, ale není to dost. Z diskusního příspěvku Milady Mašatové (LŠU 'Žerotín, Olomouc')“, *Československý loutkář XXV*, 1975, č. 8-9

1976

„Loutky inspirují, podněcují, baví“, *Československý loutkář XXVI*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1976, č. 6

„K otázkám citové výchovy jako složky výchovného systému dětí a mládeže“, *Československý loutkář XXVI*, 1976, č. 1

1977

„Loutky inspirují, podněcují, baví“, *Československý loutkář XXVII*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1977, č. 4

1978

„Loutky inspirují, podněcují, baví. Čtvrté hraní s pimpraty aneb Kdo se k nám přidá“, *Československý loutkář XXVIII*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1978, č. 6

„Loutky inspirují, podněcují, baví. O myších, kocourovi a dětech v LŠU 'Žerotín' Olomouc“, *Československý loutkář XXVIII*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1978, č. 11

1979

„...aneb jak se dá hrát a s čím se dá hrát“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 4

„I děti musejí chtít něco vyslovit“, *Amatérská scéna XVI*, 1979, č. 5 [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

„Loutky inspirují, podněcují, baví. Co nám přineslo 'Čtvrté hraní s pimpraty'?", *Československý loutkář XXIX*, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1979, č. 7

1980

„ABC dramatické výchovy 8 - Ke vzniku inscenace v dětském loutkářském souboru“, *Československý loutkář XXX*, 1980, č. 12

„Která dětská knížka pro Vás znamená hluboký zážitek a velkou hodnotu? Dnes odpovídá Jiří Oudes a Milada Mašatová“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*, 1980, č. 5

1981

„Anketa Kaplické čítanky [příspěvek do ankety]“, *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto '81*, 1981, mezivydání 25. 6.

„Hry s pěti smysly (Námět Milady Mašatové, literárně dramatické oddělení LŠU v

Olomouci)" in Budínská, Hana-Provazník, Jaroslav: *Loutky podněcují, inspirují a baví aneb Loutkářům nepřístupno* (Praha: divadelní oddělení odboru ZUČ ÚKVČ)

„Jak všelijak se to dá říct“. *Československý loutkář* XXXI, rubrika Loutky inspirují, podněcují, baví, 1981, č. 1 + 5

Loutky podněcují, inspirují a baví aneb Loutkářům nepřístupno (Praha: divadelní oddělení odboru ZUČ ÚKVČ) [Spoluautoři: Budínská, Hana-Provazník, Jaroslav-Vobrubová, Jana]

1982

„Barvení a kombinování“, *Československý loutkář* XXXII, rubrika Přeshívání na tělo, 1982, č. 11

„Dětské studio“, *Československý loutkář* XXII, rubrika Dílna - dílna - dílna, 1982, č. 12

„Dramatická výchova jako prostředek osobnosti dítěte“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 7

„Nošení“, *Československý loutkář* XXXII, rubrika Přeshívání na tělo, 1982, č. 7

„O papouškování atd.“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 6

1983

„Kaplické divadelní léto 1983“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 7

„Ke vzniku inscenace v dětském loutkářském souboru“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 3 - 5

„(S)hledání 1982“, *Československý loutkář* XXXIII, 1983, č. 3

1984

„K novým osnovám loutkářských oddělení LŠU“, *Československý loutkář* XXXIV, 1984, č. 5

„Příběhy s dětským hrdinou - možnosti a otázky. K Cestám pana Kaňky trochu od Adama“, *Kaplická čítanka. 16. kaplické divadelní léto*, 1984, č. 1

„To si tak všechno vymyslely děti“, *Kaplická čítanka. 16. kaplické divadelní léto*, 1984, č. 3

1985

„Aby děti nepapouškovaly...“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 66-68

„Cesty k předmětu a loutce. Říkadlo jako inspirace a východisko dramatické hry“, *Kaplická čítanka. 17. kaplické divadelní léto*, 1985, č. 2

„Co se v dramatické výchově podařilo v plynulých deseti letech? (Několik hlasů z ankety KČ 1981)“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 40-44 [Spoluautoři: Pavelková, Soňa-Vobrubová, Jana-Josková, Zdena-Bouda, Boris-Budínská, Hana-Chytrá, Marie-Magerová, Eva-Oudes, Jiří]

„Jaké jsou dnešní děti? Anketa Kaplické čítanky“, *Kaplická čítanka. 17. kaplické divadelní léto*, 1985, č. 3

„Jaké vlastně jsou dnešní děti (anketa)“, *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 7 [Spoluautoři: Brůček, Josef-Budínská, Hana-Mlejnek, Josef-Vobrubová, Jana]

„K Cestám pana Kaňky (trochu od Adama)“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 99-101

„Ke vzniku inscenace v dětském loutkářském souboru“ in Provazník, Jaroslav (ed.): *Čtení o inscenování a režírování v dětském souboru (Postřehy, názory, zkušenosti)* (Praha: Kulturní dům hl. m. Prahy), str. 16-24

„Mladí a umění čili Hledání vztahu“, *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 8

„Po stopách Červené karkulky aneb Skutečné vyprávění skutečně existující vedoucí o věcech skutečně existujících, leč nepříliš častých“, *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 1

„Povídání s Miladou Mašatovou“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 29-30

„Poznámky k upřesnění koncepce přehlídky loutkářských amatérských souborů Čechova Olomouc“, *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 10

„Závěrečné slovo poroty“, *Kaplická čítanka. 17. kaplické divadelní léto*, 1985, č. 7

1986

„(Dnes se představí) soubor z Olomouce“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 6

„Jak to vidí porotce [odpověď do ankety]“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 1

1987

„Včera se diskutovalo o Dívce Vasilise. Za porotu shrábla Milada Mašatová“, *Kaplická čítanka. 19. kaplické divadelní léto*, 1987, č. 2

„Včera se diskutovalo o Dorotě. Za porotu shrábla Milada Mašatová“, *Kaplická čítanka. 19. kaplické divadelní léto*, 1987, č. 4

1988

„Co čeká seminaristy. Od prozaického textu k jevištnímu tvaru“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto*, 1988, č. 2

„Existuje úsloví o dítěti vylitém s vaničkou...“, *Československý loutkář* XXXVIII, 1988, č. 2

„K dopisu krajského poradního sboru pro amatérské loutkářství Středočeského KKS“, *Československý loutkář* XXXVIII, 1988, č. 8

1989

„Seminář pro vedoucí dětských loutkářských souborů. Od cvičení a etud k tvaru“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto*, 1989, č. 1 [Spoluautorka: Tlaskalová, Jitka]

„Společná paměť dětského divadla. Záznam diskuse k problematice inscenační práce s dětským souborem“ in Horová, Eva-Provazník, Jaroslav: *20 kaplických let. Kaplické kapitoly dětského divadla* (Praha: Koordinační centrum pro dramatickou výchovu ÚKVČ-organizační štáb KDL-STD), str. 29-40 [Spoluautoři: Delongová, Jindra-Mlejnek, Josef-Pavelková, Soňa-Provazník, Jaroslav]

„Vybíráme z připravované publikace 20 kaplických let. Záznam diskuse k problematice dramatické výchovy dětí“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto*, 1989, č. 7 [Spoluautoři: Delongová, Jindra-Mlejnek, Josef-Pavelková, Soňa-Provazník, Jaroslav]

1990

„Na úvod Čechovy Olomouce 1989“, *Československý loutkář* XL, 1990, č. 3

„Sny a duše dětí“, *Zpravodaj. Národní přehlídka dětských divadelních a loutkářských souborů* [Prachatic], 1990, č. 1

1991

„Dramatika s loutkou“, *Československý loutkář* XLI, 1991, č. 7

„6 sudiček - 2“, *7 prachatických dnů*, 1991, č. 3

„Tvořivá, dramatika na katedře výtvarné výchovy PF UP v Olomouci“, *Tvořivá dramatika II*, 1991, č. 2-3

1992

„Dramatika na PF University Palackého v Olomouci“, *7 prachatických dnů*, 1992, č. 6

„Jaká poezie by neměla uniknout pozornosti vašich přátel?“, *7 prachatických dnů*, 1992, č. 1

„Ještě jednou Škola hrou. Poznámky ke knižce Tomáše Houšky“, *TD III*, 1992, č. 6

„Třída D: Směřování k metafoře“, 7 *prachatických dnů*, 1992, č. 1

1993

„Co vidí voda“, *TD IV*, 1993, č. 10

„Co vidí voda“ in Valenta, Josef a kol.: *Pohledy. Projektová metoda ve škole i za školou* (Praha: IPOS-ARTAMA)

„Dílny Čechovy Olomouce“, *Československý loutkář XLIII*, 1993, č. 1

„Dramatická výchova na katedře výtvarné teorie a výchovy UP v Olomouci“, *Výtvarná výchova XXXIV*, 1993/1994, č. 1

„Regionální přehlídka ve Svitavách“, *Prachatický palubní deník*, 1993, č. 1

„Věřím, že nastane čas školního divadla, říká Milada Mašatová“, *Prachatický palubní deník*, 1993, č. 6 [Spoluautorka: Lážňovská, Lenka]

1995

„Co vidí voda. Vyučovací celek pro 3. ročník základní školy“ in Müller, Oldřich: *Dramatika (nejen) pro speciální pedagogy* (Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého)

„Mapování: Anketa - dopis“, *Deník Dětské scény '95*, 1995, č. 8

„Říkadlo jako inspirace a východisko dramatické hry. Cesty k předmětu a loutce“, *Tvořivá dramatika VI*, 1995, zvl. č.

„Sny a duše dětí“, *Tvořivá dramatika VI*, 1995, zvl. č.

„Věřím, že nastane čas školního divadla“, *Tvořivá dramatika VI*, 1995, zvláštní číslo [Spoluautorka Lážňovská, Lenka]

1998

„Cesta k metafoře“ in Valenta, Milan a kol.: *Dramatika pro speciální pedagogy*

(Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého)

2000

„Dramatika s loutkou“, *Talent II*, 1999/2000, č. 5 (leden 2000) - 8 (duben 2000)

„O loutkovém divadle hraném dětmi“, *Tvořivá dramatika XI*, 2000, č. 2, str. 1-4

Spolupráce při redigování rubrik

Loutky podněcují, inspirují, baví [nejprve cyklus článků, pak rubrika pro vedoucí dětských loutkářských souborů - ve spolupráci s Hanou Budínskou], Československý loutkář XXIV, 1974, č. 10-12, XXV, 1975, č. 1-4 a č. 8-9 - 12, XXVI, 1976, č. 1-6, XXVII, 1977, č. 3-7, XXVIII, 1978, č. 6 - 12, XXIX, 1979, č. 1-2 + 5-7, XXX, 1980, č. 3-4 + č. 11-12, XXXI, 1981, č. 1 + 5 + 8-9 + 11

MÍSTO TEČKY - DOBOVÝ SNÍMEK MILADY MAŠATOVÉ Z ROKU 1981

Vypadá na první pohled na výtvarnici. Bůhví v čem to vězí, snad v tom, že má muže výtvarníka, že její inscenace jsou tak výtvarné, že ona sama se tak výtvarně obléká. Ve skutečnosti byla původně učitelkou národní školy, tam začala dělat s dětmi loutkové divadlo, v Horkách u Olomouce. Vystudovala dálkově dvouletý kurz pro pedagogy na loutkářské katedře DAMU a už hezkou řadu let učí na loutkářském oddělení LŠU Žerotín v Olomouci. Už řadu let je také členkou Ústředního poradního sboru pro amatérské loutkářství. Milada Mašatová je živoucím důkazem toho, že jak vypadá vedoucí, tak vypadá představení, a naopak. Stejně přesně promyšlené, přitom svěží a poutavé, originální, metodické, a přitom tvůrčí jako ona osobně jsou i její inscenace. Umí neobyčejně dobře a nekonvenčně vyhledávat předlohy, sáhnout třeba po velmi málo známé autorce Gině Ruck-Pauquetové, ale se stejnou tvůrčí odvahou a nekonvenčností i po tak notoricky známých pohádkách, jako je Mikulka nebo Pasáček vepřů, to druhé je totiž obtížnější, protože to každý zná a také už to kdekdo uplatnil, a proto je těžší podívat se na takové předlohy nově a neočekávaným způsobem. Její *Čtyři pohádky o jednom drakovi*, půvabná, vtipná, stylizovaná, skoro říkankovitá hříčka, patří k těm vzácným textům (v dětském divadle je snad jediná), kterou od amatérů převzalo profesionální divadlo - hraji ji teď v pražské Loutce. Při vší tvořivosti a nápaditosti je Milada Mašatová i systematikem a metodikem. Vypracuje-li sérii cvičení, sedí naprosto přesně. Letos v zimě mi poslala svou část do společných skript tří „MA“ (Mašatová - Magerová - Machková), a ačkoli patřím k redaktorům a zpracovatelům, kteří dovedou rozházet celou stat, ba i knížku a pořádně ji „převorát“, v jejím rukopisu jsem upravila dvě tři věci v grafickém členění a dotázala jsem se, co znamená česky „pucek“.

Při všech jejích úspěších je mi jí někdy trochu líto. Její představení bývají toho druhu, že se k nim nechce mluvit ani nejotrlejší, nejpovídanějším a nejzběhlejším porotám a ona by tak ráda prodebatovala své problémy. Někdy jí nezbuď nic jiného, než si všechny problémy a výhrady říci sama. Je mnoho lidí v dětském divadle, kteří považují vystupování za hlavní, nezbytné, rozhodující, a mnohým z nich se povedou inscenace nanejvýš průměrné, běžné, často podprůměrné, ba i hrozné. Inscenace Milady Mašatové bývají výborné, skvělé, vynikající, vždycky podnětné, objevující a chytré - a právě jí trápí pomýšlení, kolik času se musí věnovat inscenaci, ačkoli by se dal užitečněji věnovat skutečné a opravdové práci s dětmi.

(Napsala EVA MACHKOVÁ v Kaplické čítance 1981, č. 5)

JOSEF MLEJNEK

* 8. listopadu 1921

Historická šance pro dramatickou výchovu

Josef Mlejnek je v 70. letech řazen na špici dramatické výchovy a patří k představitelům autorského divadla.

Svůj pohled na dramatickou výchovu výstižně zachytil v knize *Dětská tvořivá hra*: „Smysl tvořivé hry (...) spatřujeme v rozvoji pozorovacích schopností, obrazotvornosti, řečových a pohybových dovedností, volných aktivit a citu. Hra vedená tvořivým vedoucím a chápaná důsledně kolektivně a komplexně esteticky se může významně podílet na celkovém rozvoji dětské osobnosti.“ J. Mlejnek zastává názor, že dramatická výchova by měla být součástí výuky již od první třídy, aby si děti uchovaly svou hravost bez razantního přerušení školou.

V počátcích práce byl pro něho velkou oporou a inspirací jeho novohradský učitel, který ho přivedl k divadlu, František Šantrůček (mimochodem František Šantrůček je též postavou v Mlejnkově díle *Děti, hry a divadlo*); jako vedoucí se řídí Jarešovými slovy: „Vedoucí to musí říci a udělat tak, aby dítě mělo dojem, že je to jeho. A když potom mluví, říká: My jsme to tak vymysleli.“

Mlejnkův model vedoucího vypadá následovně:

- člověk s vřídlným přístupem, co má děti rád a je schopen být jim přítelem;
- má jít příkladem;
- inspirátor a nevtrhavý usměrňovatel jejich vlastních her;
- má vytvářet vždy radostnou, tvořivou náladu;
- má mít schopnost vytvořit ovzduší vzájemné důvěry a šťastného poklidu i schopnost nacházet nové a neobvyklé formy činnosti s dětmi.

Dále by měl vedoucí vyvažovat svou iniciativu s iniciativou dětí, být schopen říci, že ne každý dětský nápad je skvělý. Též by měl pomáhat dětem nacházet analogie k životu. Svou práci by měl upoutat děti natolik, aby jejich myšlenky neměly čas utíkat jinač. K vytváření podmínek vedoucím J. Mlejnek říká: „Uvědomil jsem si, jakým vzácným kořením pro naši činnost jsou (...) dětské impulzy. Je třeba vytvářet situace, ve kterých by se rodily, nezabránit apriorním příkazem jejich vzniku, nepokřivit nevhodným strohým slovem jejich růst.“ (*Děti, hry a divadlo*, s. 57)

Za velmi zajímavou považuji metodu, kterou J. Mlejnek začal uplatňovat s novým dětským divadelním souborem. Při první hodině zjišťuje úroveň čtení, výslovnosti, následovně posílá rodičům dotazník a jinou anketu zpracovává s dětmi v průběhu hodiny, aby tak zjistil přibližné sociální zázemí dítěte. Tam, kde Mlejnkovi nebyla situace jasná, navštívil rodinu osobně. Potom se zaměřuje na vypořádání schopností a vloh dítěte. Svou vlastní práci začíná uměním soustředit se. (V tomto ohledu byl ovlivněn Stanislavského metodou.) K osvojení této schopnosti užívá různých her. Na to navazují hry dramatické, přičemž za nejdůležitější považuje improvizaci. Je přesvědčen, že s improvizací není třeba čekat: „Stačí dát námět, a ať si hrají.“ S dramatickou hrou by se mělo začít co nejdříve, protože čím dříve si na ni děti zvyknou, tím rychleji jsou zbavovány ostychu.

Též klade důraz na to, aby hodina byla zastřešena námětem hry, na které se pracuje. Dětské představení vnímá jako součást dramatické výchovy: „Myslím, že je zapotřebí s dětmi vystoupit.“ Neupřednostňuje je před vlastním procesem, vnímá ho jako dovršení společné práce, společného úsilí, zúročení dětské práce. Představení chápe jako důležitý výchovný moment.

Cesta k inscenaci či uvedení scének byla následovná:

1. Výběr námětu dle vnitřního klimatu skupiny:
- A) Vychází od dětí a celá hra je napsána společně s nimi (př. *Hra na robinzony*).
- B) Námět přinese J. Mlejnek (př. *Vandr do světa*).
2. J. Mlejnek připraví text v hrubých rysech.
3. Improvizace dětí na námět hry, zápis dětských nápadů, zakomponování těchto nápadů do hry.
4. Budování divadelního tvaru.

J. Mlejnek ve svých představeních s dětmi užíval náznakové scény a náznakových kostýmů s myšlenkou: „Na jevišti má být co nejméně věcí, a aby všechno hrálo.“

J. Mlejnek hojně užívá alternací, v nichž vidí tři základní výhody:

- nevznikají dětské „hvězdičky“;
- všichni si zahrají stejnou měrou;
- vzniká přirozená konkurence, při které se děti snaží zdokonalovat své výkony (a to bez podtónu závidění).

J. Mlejnek ve své práci propaguje spravedlnost a objektivitu, proto např. při významných představeních neobsazoval aktéry do rolí on, ale aktéři si házeli korunou.

Podle J. Mlejnkova je představení dokončením předcházejících činností. Je pro něho organickou součástí celé průpravy; na druhé straně zdůrazňuje, že na jevišti by se nemělo vstupovat s nezkušenými dětmi, neboť jejich nevybavenost okamžitě podléhá mnoha útočícím podnětům zvenku. Zásadou je na jevišti poutat akci, neboť když dítě nemá co dělat, neudrží soustředění, pozornost.

Práci s literaturou J. Mlejnek chápe jako příležitost pro dětskou dramatickou hru, při které se vychází z improvizací: „Práce s dětmi (...) bude vždy vycházet z textu předlohy spíše jen jako z inspiračního zdroje a bude hledat svoje specifické cesty, bude rozvíjet dětskou fantazii, rozumovou i citovou paměť, pohyb, řeč...“ (*Děti, hry a divadlo*, s. 96)

Od poloviny 60. let, kdy se v divadle hraném dětmi přesunuje akcent z produktu na proces, se cíle dramatické výchovy ve své podstatě nezměnily. Dramatická výchova 90. let stejně jako tvořivá dramatika Mlejnkovy éry usiluje především o osobnostně sociální rozvoj účastníka dramatické hry.

Rozdílné jsou formy dramatické výchovy těchto dvou etap. J. Mlejnek tvořil v době, kdy dramatická výchova byla prakticky pouze mimoškolní zájmovou činností. I přesto, že do souboru byl přijat každý, kdo se přihlásil, měl J. Mlejnek vůči některým dnešním formám dramatické výchovy výhodu. Jeho děti spojoval zájem o věc.

I v dnešní době je dramatická výchova zájmovou činností (převážně na ZUŠ), ale snahou je začlenit ji rovněž do soustavy našeho školství. Dramatická výchova v 90. letech má tedy i formu povinného či volitelného předmětu,

užívá se jako metoda v předmětech jiných, funguje jako terapeutická metoda, užívá se v projektovém vyučování nebo je základním principem celé školní práce. Pedagog využívající dramatickou výchovu, musí počítat s žákem, který je nepřipraven, náhlá svoboda se může změnit ve svévoli a chaos (jak připomíná E. Machková ve svých skriptech *Struktura výchovné dramatiky a příprava učitele*). Dramatická výchova má velmi těžkou pozici vzhledem k rigiditě našeho školního systému a „ustrnulosti v společenské atmosféře“ (E. Machková tamtéž).

Na otázku, co soudí o zavádění dramatické výchovy jako samostatného předmětu na školách, mi Josef Mlejnek odpověděl:

„U dětí do deseti let není třeba se o budoucnost dramatické výchovy ve škole bát. Hra patří k jejich nejoblíbenějším činnostem, kterými aktivně poznávají svět a snaží se na něj působit. U starších záleží vše na odborné přípravě a citlivém přístupu učitele. Dramatické výchově nelze vyučovat.“

Princip výchovné dramatiky spočívá na zásadě přenesení pravdivého životního postoje do řešení hrových námětů, v ovládnutí tvořivých metod myšlení.

U některých dnešních nepřipravených dospívajících (zvláště chlapců) je třeba počítat s přezíravým postojem, hru zřejmě spojují ve svých představách s dětstvím. U pubescentů se proto nemůžeme spokojit ve výchovné dramatice s hrovými postupy obvyklými pro děti, je třeba hledat nekonvenční a pro mládež přitažlivé formy činnosti. Úspěch dramatické výchovy ve škole závisí na učiteli. Pedagog, který stereotypně dělí vyučovací hodinu na dvě části - zkoušení a výklad, stává se v době internetu archaickou figurkou. Jde o to, aby děti místo biflování pouček a vzorců ovládly formou hry tvořivé myšlení. Cíl dramatické výchovy a moderní pedagogiky je shodný: nahradit memorování

a nácvik výchovou k tvořivosti. Škola nového milénia bude hledat komunikativní metody aktivizující žáky. Poutavý, hrový charakter těchto pedagogických postupů, to je historická šance pro dramatickou výchovu.“

ADÉLA PELLAROVÁ

Z INSCENACÍ UVEDENÝCH NA CELOSTÁTNÍCH, NÁRODNÍCH A JINÝCH VÝZNAMNĚJŠÍCH PŘEHLÍDKÁCH A DÍLNÁCH

Sergej Michalkov: *Sombrero*, Šrámkův Písek 1959

Josef Mlejnek: *Červená záplata*, Šrámkův Písek 1960

Josef Mlejnek: *Výprava za hrdinou*, Šrámkův Písek 1961

Josef Mlejnek: *První zkouška*, Šrámkův Písek 1962

Josef Mlejnek: *Hon na lišku*, Šrámkův Písek 1966

Jules Verne-Josef Mlejnek: *Cesta kolem světa za 77 dní aneb Tři chyby Phillase Fogga*, Národní přehlídka dětských divadelních souborů a seminář, Žďár nad Sázavou / Československá přehlídka v Trnavě / Jiráskův Hronov 1971

A. Losev-Josef Mlejnek: *Malý Héraklés*, Celostátní přehlídka dětských divadelních souborů, Trnava 1973

Josef Mlejnek s Mirkem Slavíkem, vedoucím souboru HUDRADLO, na Dětské scéně v Ústí nad Orlicí v roce 1995

Jan Amos Komenský-Josef Mlejnek: *Vandr do světa*, XVII. uherskobrodské dny J. A. Komenského 1974

Josef Mlejnek-Ilja Hurník: *Čert s houslemi*, Kaplické divadelní léto 1979

Josef Mlejnek: *Hadrový panáček*, Kaplické divadelní léto 1975

Karel Havlíček Borovský-Josef Mlejnek: *Král Lávrá*, Kaplické divadelní léto 1982

Josef Mlejnek-Erich Kästner: *Létající třída*, KDL 1976

Josef Mlejnek: *O zlém draku Mračounovi*, VII. národní přehlídka amatérského divadla pro děti a mládež v Ostravě-Porubě, 1983

Vladimír Lastochkin-Josef Mlejnek: *Druhý duben*, Kaplické divadelní léto 1977

BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE

Pásma, dramatické texty a dramatizace

1960

Sombrero [překlad komedie Sergeje Michalkova] (Praha: DILIA)

1961

Červená záplata (Praha: DILIA)

Výprava za hrdinou (Praha: Orbis, ed. Hry pro mládež, sv. 52)

1962

„První zkouška“, *Ochotnické divadlo* 1962, č. 8

První zkouška (Praha: DILIA)

1964

Poškolácký kabaret (Praha: DILIA)

1965

„Jak květiny přezimovaly [úprava hry Václava Vaňátka]“, *Mladá scéna* VII, 1965/1966, říjen

Jarní den (Praha: DILIA)

„Jarní den“, *Malý repertoár 1965*, č. 3

1966

Hon na lišku (Praha: DILIA)

„Jarní [pásmo her Marie Jaškové-Štulíkové]“, *Mladá scéna* VII, 1965/1966, duben, Hradec Králové, 1966

„Na jaře [pásmo her Marie Jaškové-Štulíkové]“, *Mladá scéna* VII, 1965/1966, duben, Hradec Králové, 1966

1967

„Začarovaný les [adaptace pohádky Františka Hrubína]“, *Mladá scéna* VIII, 1966/1967, duben

1968

Hra na robinsony (Praha: ÚDLUT, ed. Texty

tová příloha Divadelní výchovy, sv. 2/1968)

„Lokomotiva [báseň Juliana Tuwima]“, *Mladá scéna* IX, 1967/1968, červen

„Malí koledníci [pásmo folklorních textů]“, *Mladá scéna* X, 1968/1969, č. 2

„Tři sta třiatřicet [pásmo veršů Ljuby Štíplové]“, *Mladá scéna* IX, 1967/1968, únor

1970

Od prvňáčků k devítkám (Praha: DILIA)

1971

Hra na robinzony (Praha: DILIA)

„Jak se liška přátelila s čápem“, *Mladá scéna* XII, 1970/1971, č. 5

„Jak taškář Ferda napálil královnu [dramatizace pohádky Jana Vladislava a Vladislava Stanovského]“, *Mladá scéna* XII, 1970/1971, č. 4

„O ježkovi a lišce [dramatizace pohádky Jana Vladislava a Vladislava Stanovského]“, *Mladá scéna* XIII, 1971/1972, č. 1

Zlatá brána (Praha: ÚDLUT, ed. Texty dětské scény, sv. 2)

1972

Cesta kolem světa za 77 dní [féerie na motivy románu Julese Verna] (Praha: DILIA)

„Jak taškář Ferda napálil královnu [dramatizace pohádky Jana Vladislava a Vladislava Stanovského]“ in *Děti a divadlo* (Benešov u Prahy: OKS Benešov u Prahy)

„Jasnovidec [dramatizace povídky I. Nikolajevy]“, *Mladá scéna* XIII, 1971/1972, č. 5

Zlatá brána (Praha: DILIA)

1973

„Jak jelen napálil vlka“, *Mladá scéna* XIV, 1972/1973, č. 3

„Jak malý Herakles získal svou sílu [úprava úryvku ze hry A. Loseva]“, *Mladá scéna* XIV, 1972/1973, č. 5

Malý Héraklés [překlad a úprava hry A.

Loseva] (Praha: ÚKVČ, ed. Texty dětské scény, sv. 11)

Vandr do světa [hra na motivy Komenského Labyrintu světa a ráje srdce] (Praha: ÚKVČ-ÚZUČ, ed. Texty dětské scény, sv. 9)

1974

Malý Héraklés (Praha: DILIA)

1975

Hadrový panáček (Praha: ÚKVČ, ed. Texty dětské scény, sv. 15)

„O Palečkovi, který vyrostl [dramatizace pohádky Františka Hrubína]“, *Mladá scéna* XVI, 1974/1975, č. 3

1976

Hadrový panáček (Praha: DILIA)

„Vandr do světa [hra inspirovaná dílem Jana Amose Komenského]“ in *Dětské divadlo* (Praha: Albatros)

1977

Létající třída [dětská hra inspirovaná motivem povídky Ericha Kästnera] (Praha: DILIA, sv. 10446)

„Při vánoci dlouhé noci“, *Mladá scéna* XIX, 1977/1978, č. 3

„Vítáme děťátko [pásmo folklorních textů]“, *Mladá scéna* XIX, 1977/1978, č. 1

1978

„Datel a bubeníček [dramatizace pohádkové prózy Ilji Hurníka]“, *Mladá scéna* XX, 1978/1979, č. 2

1979

„Datel a bubeníček [dramatizace pohádkové prózy Ilji Hurníka]“ in *Slunce nad hlavou* (Praha: ÚDPM JF)

„Hadrový panáček“ in *Pionýrská scéna* (Praha: MF)

„Kuřátko a obilí [adaptace básně Františka Hrubína]“ in *Slunce nad hlavou* (Praha: ÚDPM JF)

„Moře a piráti. Z dětského kabaretu Od prvňáčků k devítkám [pásmo veršů Josefa Kainara a Vladimíra Majakovského]" in *Pionýrská scéna* (Praha: MF)

„O koťátku, které zapomnělo mňoukat [dramatizace ruské pohádky]", *Mladá scéna* XX, 1978/1979, č. 3

„O švestkové chaloupce a veselé školičce [dramatizace pohádkové prózy Aloise Mikulky]", *Mladá scéna* XXI, 1979/1980, č. 1

„Poslední bod" in *Pionýrská scéna* (Praha: MF)

„Vrána a liška [dramatizace bajky Ivana Andrejeviče Krylova]", *Mladá scéna* XX, 1978/1979, č. 3

1980

„Jak šel pesek do světa [dramatizace pohádky Zdeňka Adly]", *Mladá scéna* XXI, 1979/1980, č. 3

„O zmrzlém králi [dramatizace pohádky Zdeňka Adly]", *Mladá scéna* XXI, 1979/1980, č. 2

Tady je má zem (Praha: ÚKVČ)

„Zajíček a řeka [dramatizace pohádky Zdeňka Adly]", *Mladá scéna* XXI, 1979/1980, č. 3

1981

„Brousek pro jazýček [pásmo veršů Františka Kábeleho]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Budka [dramatizace národní pohádky]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Čert s houslemi [dramatizace pohádkových próz Ilji Hurníka]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Datel a bubeníček [dramatizace pohádkové prózy Ilji Hurníka]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Hádka v slabikáři [dramatizace básně Jerzyho Brzechwy]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Jak jelen napálil vlka [dramatizace české lidové pohádky]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Jak se liška přátelila s čápem [dramatizace ruské lidové pohádky]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Jak šel pesek do světa [dramatizace pohádky Zdeňka Adly]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Jak šlo šidlo do lesa [dramatizace národní pohádky]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Jak taškář Ferda napálil královnu [dramatizace italské pohádky]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

řivá hra (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Jak to nešlo bez bubnů [dramatizace pohádkové prózy Ilji Hurníka]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Jasnovidec [dramatizace povídky I. Nikonova]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Kronikářka [dramatizace podle článku v dětském časopise]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Kuřátko a obilí [adaptace básně Františka Hrubína]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Létající třída [dramatizace inspirovaná knihou Ericha Kästnera]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Lokomotiva [adaptace básně Juliana Tuwima]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Nešťastný člověk" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„O koťátku, které zapomnělo mňoukat [dramatizace ruské pohádky]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„O ježkovi a lišce [dramatizace srbské pohádky]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„O Palečkovi, který vyrostl [adaptace básně Františka Hrubína]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„O švestkové chaloupce a veselé školičce [dramatizace pohádkové prózy Aloise Mikulky]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„O zmrzlém králi [dramatizace pohádky Zdeňka Adly]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Opravdové přátelství" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Osvědčené návody" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Paleček a jeho kamarádi [adaptace básně Františka Hrubína]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Polednice [dramatizace pohádkové prózy Ilji Hurníka]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Proč dělat něco navíc [dramatizace povídky A. Truškina]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Rok v lidové poezii - Jaro [pásmo folklorních textů]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Rok v lidové poezii - Létá [pásmo folklorních textů]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Rok v lidové poezii - Podzim [pásmo folklorních textů]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Rok v lidové poezii - Zima [pásmo folklorních textů]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Rozhodný boj [dramatizace povídky A. Truškina]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Schůzka zvířátek" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Školní živočichopis" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Učíme hadrového panáčka mluvit" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS)

„Vítáme děťátko [pásmo folklorních textů]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Vrána a liška [adaptace bajky Ivana Andrejeviče Krylova]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Začarovaný les [adaptace básně Františka Hrubína]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

„Zajíček a řeka [dramatizace pohádky Zdeňka Adly]" in *Dětská tvořivá hra* (Hradec Králové: KKS Hradec Králové)

1982

„Čert s houslemi [dramatizace pohádkových próz Ilji Hurníka]", *Mladá scéna* XXIII, 1981/1982, č. 2-3

„Král Lávra [dramatická úprava satirické básně Karla Havlíčka Borovského]" in *Od třinácti do šestnácti* (Praha: DILIA, sv. 11239)

1983

„Kozel a vlk [dramatizace pohádky Josefa Kožíška]", *Mladá scéna* XXIV, 1982/1983, č. 3

1984

O zlém draku Mračounovi (Praha: DILIA)

1985

„Čím budu [pásmo veršů Vladimíra Majakovského]", *Mladá scéna* XXVII, 1985/1986, č. 1-2

1986

„Karneval květin [pásmo veršů Františka Hrubína]", *Mladá scéna* XXVIII, 1986/1987, č. 1-2

1987

„Libuše a Přemysl [dramatizace pověsti

podle Kosmovy kroniky]", *Mladá scéna* XXIX, 1987/1988, č. 1-2

„Město na Něvě [pásmo z veršů A. S. Puškina, N. Asejeva, N. Tichonova ad.]“, *Mladá scéna* XXVIII, 1986/1987, č. 3-4

1988

„Citrad a Šárka [dramatizace epizody z Kroniky tak řečeného Dalimila]“, *Mladá scéna* XXIX, 1987/1988, č. 3-4

1989

„Pozvání na olympiádu [dramatizace příběhu A. Loseva]“, *Mladá scéna* XXX, 1988/1989, č. 1

1997

„Čert s houslemi [dramatizace pohádkových próz Ilji Hurníka]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„Datel a bubeníček [dramatizace pohádkové prózy Ilji Hurníka]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„Děťátko [pásmo folklorní poezie z knihy Karla Plicky a Františka Volfa Český rok - Jaro]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„Dívčí válka [dramatizace epizody z Kroniky tak řečeného Dalimila]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„Hra na školu [pásmo folklorní poezie z knihy Karla Plicky a Františka Volfa Český rok - Podzim]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„Koleda [pásmo folklorní poezie z knihy Karla Plicky a Františka Volfa Český rok - Zima]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„Koledníci [pásmo folklorní poezie z knihy Karla Plicky a Františka Volfa Český rok - Zima]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„Král Lávr [dramatická úprava satirické básně Karla Havlíčka Borovského]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„Kvarteto [adaptace bajky Ivana Andrejeviče Krylova]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„O kulatém sýru [dramatizace pohádky Pavla Šruta]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„Polednice [dramatizace pohádkové prózy Ilji Hurníka]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

ha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„Tomovo zasnoubení [dramatizace epizody z knihy Marka Twaina]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„V Betlémě se svítí [podle starých lidových her v úpravě Jana Kopeckého]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

„Veselí koledníci [pásmo folklorní poezie z knihy Karla Plicky a Františka Volfa Český rok - Zima]“ in *Dětská tvořivá hra* (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

Knihy a publikace

1969

Rozčítadlo. Námetky pro dramatickou činnost dětí (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy č.3/1969)

1972

Děti, hry a divadlo. Deník vedoucího dramatického kroužku (Praha: ÚKVČ-ÚZUČ, ed. Knihovnička Divadelní výchovy, sv. 5)

1973

Podkladový materiál k tezí pro oborový aktiv amatérského divadla - sekce dramatické výchovy dětí - se zaměřením na perspektivu a požadavky oboru (Praha: ÚKVČ)

1981

Dětská tvořivá hra (Hradec Králové: Krajské kulturní středisko Hradec Králové)

1985

Čtení o inscenování a režirování v dětském souboru (Postřehy, názory, zkušenosti) (Praha: Kulturní dům hl. m. Prahy, ed. Sešity dramatické výchovy, sv. 2) [Spoluautoři: Provazník, Jaroslav-Machková, Eva-Adámek, Vladimír-Mašatová, Milada-Magerová, Eva-Bláhovi, Krista a Jiří-Pavelková, Soňa-Dohnálková, Ludmila-Richter, Luděk]

1986

Děti v divadle (Praha: ÚKVČ, ed. Knihovnička amatérského divadla, sv. 10)

1997

Dětská tvořivá hra (Praha: IPOS-ARTAMA-Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

Pozn. red.: Dosud zůstává bohužel v rukopise práce Josefa Mlejníka *Klaun Strakapoun hraje dětem*, monografie o V. Vaňátkovi, zakladateli d41, divadla pro děti a mládež při Burianově Děčku. Ukázky

byly otištěny v Amatérské scéně v letech 1993-1994.)

Články, časopisecké cykly a příspěvky ve sbornících

1961

„Jak děti dělaly divadlo“, *Ochotnické divadlo* 1961, č. 6

1965

„Práce s dětmi na jevišti“, *Divadelní výchova* II, 1965, č. 7

1966

„Otazníky kolem dětského divadla“, *Amatérská scéna* III, 1966, č. 6

1967

„Z deníku vedoucího dětského dramatického kroužku: Schůzka s otazníky?“, *Mladá scéna* IX, 1967/1968, č. 2

1968

„Dramatickým kroužkům: Sedmá disputace - o nezbytnosti dětské hry (Metodika práce s dětmi v dramatických kroužcích)“, *Mladá scéna* X, 1968/1969, č. 3

„Dramatickým kroužkům: Výchova hrou“, *Mladá scéna* X, 1968/1969, č. 1

„Spolupráce dětí na textu divadelní hry (K textové příloze)“, *Divadelní výchova* V, 1968, č. 2

„Týden v anglické škole dramatu“, *Divadelní výchova* V, 1968, č. 6

„Výchova hrou“, *Mladá scéna* X, 1968/1969, č. 1

„Z deníku vedoucího dramatického kroužku: Kouzelný koberec (Práce s dětmi v dramatickém kroužku)“, *Mladá scéna* IX, 1967/1968, č. 4

„Z deníku vedoucího dramatického kroužku: První krůčky na jevišti“, *Mladá scéna* IX, 1967/1968, č. 5

„Z deníku vedoucího dramatického kroužku: Tři sta třiatřicet“, *Mladá scéna* IX, 1967/1968, č. 3

1969

„Momentky pod čáru“, *Amatérská scéna* VI, rubrika Mít nápady dovoleno, 1969, č. 3

„Rozčítadlo k dětské hře (K textové příloze)“, *Divadelní výchova* VI, 1969, č. 3

„Umění a výchova (Problematika estetické výchovy dětí)“, *Mladá scéna* XI, 1969/1970, č. 1 [Spoluautor: Dismán, Miloslav]

„Zahrajte si s námi... Náměty pro dramatickou činnost dětí“, *Mladá scéna* XI, 1969/1970, č. 3 + 5

1970

„Zahrajte si s námi... Náměty pro dramatickou činnost dětí (Metodika improvizace v dramatických kroužcích)“, *Mladá scéna* XI, 1969/1970, č. 4

1971

„Dětská dramatická hra ve Vysokém Mýtu (Zkušenosti z práce dramatického kroužku)“, *Mladá scéna* XIII, 1971/1972, č. 1

„Zlatou bránou do světa dětské fantazie“, *Divadelní výchova* VIII., 1971, č. 1

1972

„Zápas o smysl dětského divadla aneb Machková versus Roubík“, *Amatérská scéna* IX, 1972, č. 11

1973

„Dramatická hra v sovětském tisku“, *Divadelní výchova* X, 1973, č. 1

1974

„Momentky z Judegmburgu“, *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 12

1975

„Metody práce v dětských dramatických kroužcích“, *Mladá scéna* XVII, 1975/1976, č. 2

„O repertoáru dětského jeviště“, *Mladá scéna* XVII, 1975/1976, č. 3

„Vedoucí dětských dramatických kolektivů“, *Mladá scéna* XVII, 1975/1976, č. 1

„Zájmová činnost a volný čas dětí 1“, *Mladá scéna* XVI, 1974/1975, č. 4

1976

„Aktivizace dětských dramatických kolektivů“, *Mladá scéna* XVII, 1975/1976, č. 4

„Hledání a podněty dětského divadla“, *Amatérská scéna* XIII, 1976, č. 2

1977

„Hrajeme si s dětmi“, *Čs. loutkář* XXVII, 1977, č. 10 - 12; XXVIII, 1978, č. 1 - 2

„Chápou děti alegorii?“, *Český jazyk a literatura* 1977/1978, s. 23

„Meze dětské improvizace“, *Amatérská scéna* XIV, 1977, č. 2

„O dětské hře. Myšlenky J. A. Komenského“, *Mladá scéna* XIX, 1977/1978, č. 3

„Prázdninové hry“, *Mladá scéna* XIX, 1977/1978, č. 4

1979

„2+1 otázka Josefu Mlejnkovi“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 6 [spoluautor: Provazník, Jaroslav]

„Orffova škola a dramatická výchova“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 7

„Poradna a studovna“, *Kaplické divadelní léto '79*, 1979, č. 7

1980

„Česká Orffova škola a dramatická výchova“, *Mladá scéna* XXII, 1980/1981, č. 2

„Která dětská knížka pro Vás znamená hluboký zážitek a velkou hodnotu? Dnes odpovídají Eva Magerová, Josef Mlejnek a Dragica Godfydová“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto '80*, 1980, č. 3

„S Josefem Mlejnkem o dětském divadle“, *Amatérská scéna* XVII, 1980, č. 2 [spoluautorka: Lázniovská, Lenka]

1981

„Datel, sysel, vlk, malíř a vodník“, *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto '81*, 1981, č. 5

„Pět námětů k zamyšlení. 23. mezinárodní dny divadla a mládeže v Rakousku“, *Amatérská scéna* XVIII, 1981, č. 2

1982

„Anketa Kaplické čítanky“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 1

„Dramatizace jako tvořivá hra“, *Komenský* 1982, č. 7

„Král Lávro z Vysokého Mýta“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 4 [spoluautor: kolektiv souboru]

„Příprava Josefa Mlejnkna na metodickou ukázkou, která se konala včera večer ve škole Zdeňka Nejedlého“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 5

„Řečová hříčky a komunikace s partnerem“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 3

1983

„Anketa Kaplické čítanky. Co soudíte o inscenování s dětským souborem?“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 1

„Hledání podnětů a tvaru - 1, 2, 3, 4“, *Amatérská scéna* XX, rubrika Jak se dělá dětské divadlo, 1983, č. 4 - 7

„Jubilejní St. Lambrecht tleskal Pidivadu“, *Amatérská scéna* XX, 1983, č. 1

„Práce s partou dospělých ve Vysokém Mýtu“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto '83*, 1983, č. 6

„Rok českého divadla. Vaňátko - Mellanová - Disman“, *Mladá scéna* XXV, 1983/1984, č. 1

1985

„Co soudíte o inscenování v práci s dětským souborem? (Čtyři anketní odpovědi)“ in Provazník, Jaroslav (ed.): *Čtení o inscenování a režirování v dětském souboru (Postřehy, názory, zkušenosti)* (Praha: Kulturní dům hl. m. Prahy), str. 25-26

„Hledání podnětů a tvaru“ in Provazník, Jaroslav (ed.): *Čtení o inscenování a režirování v dětském souboru (Postřehy, názory, zkušenosti)* (Praha: Kulturní dům hl. m. Prahy), str. 35-47

„J. A. Komenský o dětské hře“, *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 9

„Jaké jsou dnešní děti? Anketa Kaplické čítanky [odpověď do ankety]“, *Kaplická čítanka. 17. kaplické divadelní léto*, 1985, č. 7

„Jaké vlastně jsou dnešní děti (anketa)“, *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 7 [Spoluautoři: Brůček, Josef-Mašatová, Milada-Budinská, Hana—Vobrubová, Jana]

„O inscenování a režirování s dětmi“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 81-86 [Spoluautoři: Magerová, Eva-Bláhová, Krista-Bláha, Jiří-Pavelková, Soňa]

„Orffova škola a dramatická výchova“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 13-14

„Příprava Josefa Mlejnkna na metodickou ukázkou na KDL '82“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 74-75

1986

„Hra a její znaky“, *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 11

1987

„Děti v divadle“, *Československý loutkář* XXXVII, 1987, č. 1 [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

„Tvořivost v dětské dramatické hře“, *Amatérská scéna* XXIV, 1987, č. 7

1989

„Společná paměť dětského divadla. Znam diskuse k problematice inscenační práce s dětským souborem“ in Horová, Eva-Provazník, Jaroslav: *20 kaplických let. Kaplické kapitoly dětského divadla* (Praha: Koordinační centrum pro drama-

tickou výchovu ÚKVČ-organizační štáb KDL-STD), str. 29-40 [Spoluautoři: Mašatová, Milada-Delongová, Jindra-Pavelková, Soňa-Provazník, Jaroslav]

„Vybíráme z připravované publikace 20 kaplických let. Záznam diskuse k problematice dramatické výchovy dětí“, *Kaplická čítanka*. 21. KDL, 1989, č. 7 [Spoluautoři: Delongová, Jindra-Mašatová, Milada-Pavelková, Soňa-Provazník, Jaroslav]

1993

„Odkaz Vaňátkova malého děčka (1). Hercova tvář pod maskou Strakapouna“, *Amatérská scéna* XXX, 1993, č. 6

„Odkaz Vaňátkova malého děčka (2). Setkání s divadlem pro děti“, *Amatérská scéna* XXX, 1993, 7

„Odkaz Vaňátkova malého děčka (3). Sedm let ve škole E. F. Buriana“, *Amatérská scéna* XXX, 1993, č. 8

„Odkaz Vaňátkova malého děčka (4). Inspirace poetikou divadla D“, *Amatérská scéna* XXX, 1993, č. 9

„Odkaz Vaňátkova malého děčka. Malé děčko zahajuje“, *Amatérská scéna* XXX, 1993, č. 11

„Odkaz Vaňátkova malého děčka. d41 hraje dětem i mládeži“, *Amatérská scéna* XXX, 1993, č. 12

1994

„Odkaz Vaňátkova malého děčka (7). Poslední premiéra d41“, *Amatérská scéna* XXXI, 1994, 1

1996

„Anketa: 1. Má smysl, aby děti hrály ve škole divadlo, a proč? 2. Co v naší době může podle Vás nabídnout divadlo hrané dětmi?“, *Deník Dětské scény* '96, 1996, č. 8

Redakční práce a spolupráce při redigování rubrik

1967

„Z deníku vedoucího (dětského) dramatického kroužku“ [série článků pro vedoucí dětských dramatických kolektivů], *Mladá scéna* IX, 1967/1968, č. 2 - 5

1968

„Dramatickým kroužkům“ [rubrika pro vedoucí dětských dramatických kolektivů], *Mladá scéna* X, 1968/1969 + XIV, 1972/1973, č. 4

1971

„Zkušenosti z práce (dětského) dramatického kroužku“ [rubrika pro vedoucí dětských dramatických kolektivů], *Mladá scéna* XIII, 1971/1972, č. 1 - 5

MÍSTO TEČKY - DOBOVÝ SNÍMEK JOSEFA MLEJNKA Z ROKU 1981

Učitel z ročníku „jedenadvacet“ se všemi jeho dobře známými osudy. Vystudoval „učitelák“, a jak se dostal k dětskému divadlu, to popsal v literárně stylizované podobě v brožurě *Děti, hry a divadlo*, vydané v edici Knihovnička divadelní výchovy, když ještě v ÚKVČ pravidelně vycházela. Dětský divadelní soubor vede už nejméně třicet let, možná trochu déle, a za tu dobu napsal nebo přeložil dobrou dvacítku her pro dětské soubory. Jsou to a vždycky to byly hry pravidelně vydávané v DILIA a často přebírané jinými soubory. V poslední době se hodně setkáváme s jeho *Hadrovým panáčkem* nebo *Létající třídou*, se *Zlatou bránou*, méně se kupodivu hraje *Cesta kolem světa za 77 dní*, *Čert s houslemi* a z překladů Losevův *Malý Héraklés*. Mlejnkovy hry budou jednou pro historika dětského divadla vynikajícím materiálem k dokumentaci vývoje od padesátých let přes proměny let šedesátých až k novému typu dětského divadla od počátku sedmdesátých let. A to proto, že i když Mlejnkovy starší hry (*Jarní den*, *První zkouška*, *Červená záplata*, *Výprava za hrdinou*, *Hon na lišku* a další) odpovídaly typu dětského divadla své doby tematikou i stavbou, vždy to byly hry dobře napsané a vždy představovaly špičku, hry inteligentní, což se nedá říci o celé dramaturgii žádné doby, tím méně dětského divadla padesátých a počátku šedesátých let. Mlejnek je také snad jediný z autorů onoho období Šrámkových Písků (a ze souborů, které vidáme v posledních letech v Kaplici, jedině Mlejnkův vystupoval i na Šrámkově Písku v dobách kdy jím vrcholila STM [= Soutěž tvořivosti mládeže - pozn. red. TD] a kdy na něm měly své místo i soubory dětské), který plně pochopil vývoj, přijal ho a aktivně na něj reagoval novým typem tvorby autorské i inscenační.

Je pracovitý, houževnatý, pilný, ale přitom tvořivý. Dovede překonávat sám sebe, nikdy nic z toho, co udělal, nepovažuje za obyté a definitivní, vždy dokáže udělat to znovu a jinak, ať už v dané hře, či metodice, anebo v té příští. Je autorem řady pedagogických čtení, článků, statí a brožur, v současné době se tiskne pro hradecké KKS (= Krajské kulturní středisko - pozn. red. TD) jeho obsáhlejší práce, syntetizující a dotvářející jeho starší díla práce, rozmnožované v malých nákladech.

Žije ve Vysokém Mýtě, jeho soubor se jmenuje Školní divadlo v Jiráskově ulici (podle adresy školy), pracuje i s dospělými ochotníky v ZK ROH (= Závodní klub Revolučního odborového hnutí - pozn. red. TD) Karosa (a v současné době je vážná naděje, že svou práci zasáhne i do divadla dospělých pro děti, které by infúzi z oblasti dramatické výchovy náramně potřebovalo), je členem KPS (= krajský poradní sbor - pozn. red. TD), jedním z hlavních iniciátorů a organizátorů krajských a mezikrajských přehlídek ve Vysokém Mýtě.

Nedejte se mýlit tím, že je to navenek tichý a nenápadný člověk. Ve skutečnosti je náramně živý a aktivní a všechno v něm jen hraje.

(Napsala EVA MACHKOVÁ v *Kaplické čítance* 1981, č. 2)

VĚRA PÁNKOVÁ

* 15. října 1929
+ 27. listopadu 2000

„Dramák‘ tady není od toho, aby dětem poskytl ‚chvilku štěstí‘ nebo krásný zážitek. My musíme děti vybavit dovednostmi, aby měly v životě co nabídnout. Proto žádné bezbřehé plácání v citech, ale o prožitky opřená společná tvorba. Ze strany učitele zacílená a promyšlená. Důležité pro naši práci je dělat a udělat představení, se kterým se děti předvedou a ověřit si svoje dovednosti a pokroky, ukáží nějaký konkrétní výsledek svého snažení rodičům, kamarádům i sobě samým.“

Přibližně těmito slovy obvykle charakterizovala Věra Pánková, jedna z osobností české dramatické výchovy, skvělá učitelka, metodička a milovnice divadla, smysl své práce v literárně dramatickém oboru. Oboru, který v Olomouci na LŠU založila a jehož odborné základy pomáhala stavět.

Založit dramatické oddělení se na Hudební škole Žerotín Olomouc snažili již za první republiky. Definitivně se to ale podařilo až v roce 1966, kdy výuku po Richardu Pogodovi, který učil jen jedenkrát týdně, převzala Věra Pánková. Ta - díky náboru ve školách, kdy nechala děti prakticky si vyzkoušet dramatické činnosti, - získala dostatek žáků na celý úvazek.

O svých začátcích hovoří Věra jako o hledání a tápání, kdy se snažila přenést do práce s dětmi své zkušenosti z divadelní praxe, ze studia herectví na JAMU: „Nemysli si, že jsem nedělala spoustu věcí blbě,“ hodnotí své počáteční snažení, o kterém však její první žáci mluví jako o něčem ve své době převratném a skvělém.

Významným impulzem pro Věřinu práci se staly semináře, které v 70. a 80. letech pořádala v Pardubicích Olga Velková, odborná pracovnice pro LDO LŠU Výzkumného ústavu pedagogického, pracující též v komisi Ministerstva školství. „Olinka udělala pro rozvoj ‚dramáku‘ na LŠU strašně moc. Bez ní bychom nebyli tam, kde jsme, nebyly by osnovy. Žádný z těch, co působili na ministerstvu po ní, už nic podobného nedokázal.“

Zkušenosti z výuky, ze seminářů, četba literatury a zcela jistě i talent pro dramatickou práci s dětmi společně s velkým pracovním nasazením přinesly výsledky.

Staletá žerotínská škola ale získala ne jednu, nýbrž hned dvě vynikající učitelky LDO. Brzy po příchodu Věry Pánkové je do LŠU přijata také Milada Mašatová. Obě učitelky vycházejí ze stejných základů, každá přitom tvoří naprosto jinak. Navzájem se inspirují a zcela jistě si i zdravě konkurují. Olomouc měla štěstí. Vznikají první výborná představení. Ze třídy Věry Pánkové odcházejí první žáci úspěšně přijatí na umělecké školy - herci Luděk Randár, Mikuláš Pánek, herec, režisér a v současnosti ředitel Českého rozhlasu Olomouc Pavel Hekela

V 70. letech se Věra Pánková stává metodičkou LDO na severní Moravě. Organizuje pro své kolegy jak semináře s uměleckými osobnostmi, tak i jakési vlastní dílny, na nichž si učitelé navzájem předvádějí svou práci. „Byli jsme dost čilí. A víte proč? Protože se tady soustředili hrozně fajn lidi, ať už jde o Marcelu Kovaříkovou z Třince, Alenu Karenovou, která teď působí v Opavě, Naďu Šebestovou z Havířova, Danu Akreditisovou z Jesenika, Evu Polzerovou z Ostravy, Miladu Mašatovou, mou kolegyni a další.“ (1)

V souvislosti s rozvojem literárně dramatického oboru přichází na konci 70. let i další velký úkol: připravit osnovy. Tým zkušených pedagogů, vedený Olgou Velkovou, v němž má své místo i Věra, má před sebou nekonečné hodiny diskusí, psaní, přemýšlení, formulování. Úkol vhodný pro mladé idealisty či partizány je splněn. Osnovy jsou na světě. I dnes, po dvaceti letech, kdy se připravuje jejich úprava (v případě I. cyklu spíše kosmetická), mají svou hodnotu. I když k nim můžeme mít tu či onu výhradu, je nesporné, že dávají učitelé klíč k tomu, co z oblasti dramatických, mluvních, pohybových a dalších dovedností je v určitém věku dítě schopno obsáhnout. A to nemluvím o významu, jaký měl tento dokument pro osobnostní výchovu dětí v době totality.

Vraťme se ale zpět k Věřině práci s dětmi. Typická pro ni byla systematickost a náročnost. Ne že by měla ve zvyku přeceňovat své žáky, vybírala úkoly vždycky s ohledem na jejich věk, schopnosti i individualitu, dbala ale důsledně na jejich splnění. Byla přísná a přitom laskavá a kamarádká. Když cítila zájem a snahu, byla by se rozdala. Pro nesolidnost, nesoustředěnost a „flákání“ neměla ale pochopení.

Každá hodina (blok hodin), s výjimkou těch několika posledních před premiérou, obsahovala cvičení rytmu, mluvních a pohybových dovedností, improvizace, etudy. Věra neulevovala sobě ani dětem tím, že by dokola zařazovala oblíbené hry. Jen díky tomu mnohým svým žákům „zasela rytmus pod kůži“. Podobně tomu bylo s „hereckými“ dovednostmi či při práci s několika dyslektiky, před nimiž nezavřela dveře, ale naopak jim pomohla zlepšit jejich handicap a inscenační práci si získat respekt okolí.

Když vyhledávala předlohu vhodnou k inscenování, sledovala nejen její divadelní kvality, ale i možnosti, které nabízí pro rozvoj dovedností. Např. pohádku Otakara Moravce *Tři sestry* vybrala pro 3. ročník (dětí v 5. třídě ZŠ). Nabízela podle ní možnost vytvořit pomocí jednoduché typové charakterizace „galerii lidských typů“, možnost alternace některých rolí, práci s rytmem, s maskou, pointováním, nutnost vědomě fixovat tvar jednoduché situace i její gradaci, zachytit v pohybové etudě vztah.

Práce s námětem, s předlohou pak začínala klasicky improvizacemi. Dodnes ale nevím, jestli nemám zkrácenou vzpomínku na další fáze inscenačního procesu, především na závěrečné „pilování“. Vzpomínám si totiž, že i tady bylo minimum chaosu či nerváků, které často provází premiéru. Na dopilování detailů, např. mluvy, byl vždy prostor. Jistota, že jsme udělali vše, co bylo potřeba, pak byla pro nás před vstupem na scénu oporou.

Velký význam pro rozvoj jednotlivých dětí přikládala Věra přednesu, který se vyučuje buď v malé skupince (I. cyklus), nebo individuálně (II. cyklus). Snažila se nás přivést na „dřeň textu“. Pomáhala nám hledat přesné podtexty, přiměla nás vložit do slov kus svého srdce a co nejvíce z osvojené techniky výslovnost, práci s veršem, rytmem, odlišení podstatného od glosujícího s ohledem na téma, dynamiku s ohledem na stavbu textu, interpretaci s ohledem na žánr. Četná vystoupení jejích žáků, úspěchy v soutěžích, první místa z ce-

lostátních soutěží LŠU (ZUŠ), laureátství Wolkrových Prostějovů či četná vystoupení v recitační části Dětských scén stvrzovaly správnost Věřina snažení a motivovaly ji k dalšímu hledání.

Pojmem mezi recitátory se stali především „její kluci“. K tomu je potřeba říct trochu víc, protože řada dětských divadelních souborů má o kluky nouzi. Do „dramáku“ k Věře Pánkové jich ale chodilo vždycky dost.

„Dařilo se mi získávat do kolektivů i kluky a přijímala jsem je ráda. Ale jakmile dorostli k pubertě (děvčata také), zažívala jsem s nimi kolikrát pěkná trápení. Ovšem kluci mají odlišnou představivost a fantazii, mnohdy nekonvenční a nápaditou. Takže jsou v kolektivu nenahraditelní. Na druhé straně děvčata nemohla, a ani nechtěla, donekonečna „hrát“ klukovské role.“ (2)

Myslím, že „pánům klukům“ vyhovovala Věřina razantnost, dynamičnost, smysl pro humor, dostatek příležitosti k pohybovému vyjádření i vybití energie. Stejně jako její zájem o chlapecký svět a o jeho témata.

Když hovoříme o učiteli, který významně poznamenal náš život, používáme přídomek jako „duchovní otec“, „matka“, „učitel života“. Věra byla „náš generál“. Pozor, to není pejorativní označení, ale snaha postihnout Věřinu osobitost a výraznost! Protože ona byla „generál“ laskavý a moudrý, vždy myslící na své „vojsko“. Generál spravedlivý, nikomu nenadržující, odvážný, který všechno zařídí, zorganizuje i naučí disciplíně. Byla člověk, kterému jste mohli důvěřovat, spolehnout se na něj, že vás povede tím nejlepším směrem. A za to byla „svým vojskem“ nesmírně ctěna, milována a obdivována.

Ještě než ukončím své vzpomínání, chtěla bych se znovu vrátit k její inscenační práci, která patřila k tomu nejlepšímu, co v oblasti dětského divadla v 70., 80. a na začátku 90. let vznikalo. Pokud učíte v LDO, máte v zásadě dvě možnosti, jak připravovat představení - buď s ročníkovou skupinou (těch učíte tak v průměru pět), nebo se souborem, kam chodí vybraní žáci. Protože Věra Pánková považovala inscenování za nejdůležitější pracovní metodu, připravovala představení s každým ročníkem. Udělat každý rok pět nových inscenací (mimo sólová vystoupení či pásma připravovaná pro koncerty) bylo nemožné, proto se víckrát vracela ke stejným předlohám, ke stejnému postupu přípravy. Samozřejmě že návrat, ke kterému docházelo za tři, pět a někdy i více let, musel korespondovat se zájmem a daností skupiny a každá parta musela projít procesem tvorby od začátku. *Tři sestry* (1. místo v celostátním kole soutěže ZUŠ) nastudovala, pokud vím, dvakrát, stejně jako *Hru na Robina Hooda* (1. místo v celostátním kole soutěže LŠU, účast na Dětské scéně, na FEMADu) nebo Buninovu *Krasavici*. Ještě víc skupin si zahrálo francouzskou pohádku *Třesky plesky* (dvakrát na Dětské scéně), Hrubínovy pohádky, Žákovy *Študáky a kantory*, Haškovu *Lásku* či lidové hry z doby pobělohorské. Někdy se inscenace - díky tomu, co do ní vnesla invenční skupina dětí, - hodně proměnila, jindy si byly výsledné tvary dosti podobné. Většina ročníků své hry i hodně režírovala. Dvacet repríz nebylo ničím výjimečným, *Tři sestry* jich měly více než sto. Kvantita ale nikdy nesměla být na úkor kvality. Neustále se „obnovovalo“ tak, aby děti nepodlehly nějakému stereotypu, aby komunikace na scéně byla „živá“. Mám-li nějak vypíchnout složku, která vystupovala do popředí většiny inscenací, pak to bylo „hráčství“, na které byl kladen důraz i vysoké nároky.

Hrálo se pro rodiče a přátele, na festivalech, ale hlavně se „kočkovalo“ po školách. Velký sen se nám splnil v létě roce 1990, kdy jsme týden se třemi ročníky a šesti inscenacemi skutečně kočovali po vesnicích a městečkách olomouckého okresu, párkrát dokonce i s koněm a žebříňákem.

Věra přenesla na své žáky nejen zájem o vlastní divadelní tvorbu, ale i o divadlo jako takové (ona sama byla divák „nezmar“, který za dobrou hrou neváhal procestovat stovky kilometrů). S dětmi pravidelně chodila na představení v Olomouci, se staršími jezdila za divadlem a památkami do Prahy. Asi dvacet jejích žáků se upsalo divadlu jako své profesi. Najdeme je v Praze, Brně, Ostravě, Zlíně, Českém Těšíně, Olomouci. Kromě výše uvedených to jsou například Igor Bareš z Brna, Jaromíra Milová z Národního divadla v Praze (Věřina dcera, která stejně jako její bratr Mikuláš zůstala věrná rodinné tradici) či trojice David Hrbek, Radim Kalvoda, Veronika Hádková, zakládající členové pražského divadla CD 94.

K již dosti bohatému výčtu Věřiny práce musím ještě dodat, že bývala výbornou porotkyní. Dokázala přesně „vyhmátnout“ a konkrétně pojmenovat přednosti i problémy posuzovaného přednesu či divadla.

Zmíním-li se o jejích láskách, tak na prvním místě byly samozřejmě její dvě děti a milovaní vnuci. K těm dalším láskám pak kromě „dramáku“, divadla a literatury patřilo také cestování, které bylo pro ni velkou inspirací. Za dob totality projedla křížem krážem Jugoslávii, po revoluci celou Evropu a Blízký východ. Ve svých 66 letech se měsíc toulala se spacákem po Izraeli a Palestině, k 70. narozeninám si nadělila Egypt

Měla také nějaké špatné vlastnosti? Příměst, neústupnost a málo diplomatickosti jí byly určitě v životě někdy na škodu. Její velké nasazení a nároky občas rozčilovaly. Nebyly to ale právě tyto vlastnosti, které jí pomohly dosáhnout vynikajících výsledků v práci, snášet nemoc a odejít tak, jak si vždycky přála jako aktivní a potřebný člověk uprostřed milované práce a zálib?

Je to teprve sedm týdnů, co jsme se s Věrou rozloučili. Proto je tento můj příspěvek spíše osobní vzpomínkou. Věra sice připravovala podklady pro přátele Jana Roubala a Táňu Lazorčákovou z Filozofické fakulty, kteří na zmapování českého dětského divadla získali grant, už je

ale nestihla předat. Za těch pětatřicet let, které učila, však stihla to nejdůležitější: oslovit a do života líp vybavit stovky lidí, a tak je nás hodně, kterým teď schází.

ALENA PALARČÍKOVÁ

(1) a (2) Citace z rozhovoru Věry Pánkové s Jaromírem Návratem. Vyšlo v rubrice Rozhovor měsíce v časopisu Talent (březen 2000). Ostatní citace jsou volným převyprávěním názorů Věry Pánkové.

Z INSCENACÍ UVEDENÝCH NA CELOSTÁTNÍCH A NÁRODNÍCH PŘEHLÍDKÁCH A DÍLNÁCH

Věra Pánková-Vladimír Majakovskij: *Čím být?*, Národní přehlídka dětských recitátorů a recitačních kolektivů, Příbram 1978

Věra Pánková-Karel Havlíček Borovský: *Král Lávrá*, Národní přehlídka dětských recitátorů a recitačních kolektivů, Mělník 1983

Věra Pánková-Jan Vladislav: *O třescích a plescích*, Kaplické divadelní léto 1985

Věra Pánková-Elena Chmelová: *Hra na Robina Hooda*, Kaplické divadelní léto, Kaplice 1988 / Národní přehlídka LDO LŠU, Most 1989

Věra Pánková-Jan Vladislav: *O třescích a plescích*, Kaplické divadelní léto 1989

Věra Pánková-Josef Václav Sládek-Vítězslav Hálek: *Na jaře*, Národní přehlídka dětských recitátorů a recitačních kolektivů, Mělník 1989 / Národní kolo LDO LŠU, Most 1989

Věra Pánková-Jacob a Wilhelm Grimmové: *O Šípkové Růžence*, Dětská scéna, Ústí nad Orlicí 1995

BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE

Pásmo, dramatické texty a dramatizace

1969

Ať žije Marie! (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1969, č. 5) [Podle dětské knihy Colette Vivierové *Dům drobných radostí*]

1970

Pět holek na krku (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1970, č. 2) [Dramatizace stejnojmenné knihy Ivy Hercikové]

1971

Zlatá lilie (Praha: ÚDLUT, ed. Texty dětské scény, sv. 8) [Dramatizace knihy Václava Čtvrťky]

1976

„Jak princezna hádala, až prohádala“ in *Pohádky a nepohádky* (Praha: ÚKVČ, ed. Texty dětské scény, sv. 16) [Dramatizace pohádky Josefa Lady]

1979

„Jak princezna hádala, až prohádala“ in *Rozpustilé pohádky* (Praha: DILIA, sv. 10865) [Dramatizace pohádky Josefa Lady]

1989

„Hra na Robina Hooda“, *Amatérská scéna* XXVI, rubrika Dveře dokořán, 1989, č. 5 [Dramatizace na motivy adaptace Eleny Chmelové]

Knihy a publikace

1970

Třetí sešit inspirace (Praha: ÚDLUT, Textová příloha Divadelní výchovy 1970, č. 4)

1981

Učební osnovy. Přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Literární dramatický obor (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

1982

Učební osnovy pro rozšířené vyučování na lidových školách umění. Literární dramatický obor (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

1990

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literární dramatický obor - dramatické oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literární dramatický obor - loutkářské oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literární dramatický obor - slovesné oddělení (Praha: SPN)

[Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

Články a příspěvky ve sbornících

1969

„K textové příloze (C. Vivierová: *Ať žije Marie*)“, *Divadelní výchova* VI, 1969, č. 5

1970

„K inscenaci dramatické úpravy *Pět holek na krku*“, *Divadelní výchova* VII, 1970, č. 2

„K textové příloze“, *Divadelní výchova* VII, 1970, č. 4

1979

„...aneb Čím být“, *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 4

1985

„O souboru a jeho práci nám napsala Věra Pánková“, *Kaplická čítanka. 17. kaplické divadelní léto*, 1985, č. 2

„Pisemná příprava Věry Pánkové na metodickou ukázkou“, *Kaplická čítanka. 17. kaplické divadelní léto*, 1985, č. 4

2000

„Svět malých kočovníků“, *TALENT II*, 1999-2000, č. 7 (březen 2000) [Spoluautor: Jaromír Návrat]

SOŇA PAVELKOVÁ

* 3. května 1932

Soňa Pavelková... Co o ní vlastně vím?

O její soukromí jsem se jako „mladý metodik“ mnoho nezajímal. Bylo mi v roce 1976, kdy jsem měl tu čest se se Soňou setkat, dvaatřicet. Patřila do týmu „tetiček metodiček“ Evy Machkové spolu se Zdenou Joskovou, Janou Vobrubovou a dalšími, které mně, „mladému metodikovi“, často pily krev. O dětském divadle a dramatické výchově jsem mnoho nevěděl, ale hrál jsem divadlo - tak jaký rozdíl mezi dospělými a dětmi?!...

Věděl jsem jen, že byla herečkou, naposled v Karlových Varech (spolu se svým mužem, kterému jsem při kouzelných setkáních v Klubu mladých divadelníků v Hronově směl říkat Haťapko). Po šedesátém osmém začaly problémy, Haťapka ještě nějaký čas řediteloval v kulturním domě v Ostrově nad Ohří a Soňa tam zákonitě přenesla své působíště do ZUŠ (tehdy ještě LŠU). V jejím „dramatáckém“ souboru se objevoval na přehlídkách včetně Kaplice (vzpomínám na Střepinky), zapráhla i své dvě dcery Katku a Janu. Ty se pak později obě věnovaly a věnují kumštu profesionálně, a to teoreticky i prakticky. Její syn Ondra v té době již začal studovat herectví a Soňa, znalec hereckého zákulí, zažívala pocity obavy a strachu (jestli se Ondra především s herečkami nezkazí...).

Její projev verbální i neverbální vždy byl a doposud je

plný exprese. Zavřu-li oči, uvědomuji si gesta, mimiku, a především pohled, který dokázal zmrazit i rozesmát. Samozřejmě slyším i její výrazný, ostře znějící hlas. Když jsme byli ve sporu, připadal mi často jako hlas skřehotajícího ježdědka. (Soňo, promiň!)

Se Soňou jsem měl možnost prožít mnoho společných pracovních setkání. Především v sedmdesátých a osmdesátých letech. Od seminářů, metodické pomoci souborům, jednotlivcům, společné práci v porotách a lektorských sborech, poradním sboru atd.

Snad nejvíce jsem poznal a ocenil její zkušenosti při práci na našem společném projektu, jehož výsledek můžete mnozí ještě poznat. Publikaci *Dramatická výchova* se nám podařilo vydat v roce 1983 v tehdejší Krajské kulturní středisku České Budějovice. Později bylo několik reedic tohoto titulu u různých vydavatelů. Publikace vznikla na základě projektu, který spočíval v deseti setkáních u deseti dětských divadelních a loutkářských souborů přímo v jejich působištích. Začínalo se jakoby od nuly (základní hry a cvičení), postupně, jak je patrné z publikace při dalších setkáních, se okruh her a cvičení rozšiřoval, Soňa vždy po ukázkách práce vedoucího na zadané téma pokračovala s dětmi, kdy hry a cvičení rozvíjela, nabízela další možnosti a řešení. Nedílnou součástí pak byla společná analýza viděného, obsáhlá diskuse a vysvětlení úkolů pro příští setkání... To, že postupně vznikla výborná parta lidí, která také vařila a pekla a na posledním setkání ve vesničce za Koloději nad Lužnicí urožnila sele, bylo už samo-

zřejmostí. Ve své době to byl projekt nebývalého rozsahu (proto také neustále narážel na mnoho nepochopení ze strany úřadů a úředníků). Podařilo se jej dokončit včetně vydané publikace.

Jsem moc rád, že jsem mohl být aktivním účastníkem, spolupracovat se Soňou, nahlédnout do její „kuchyně“, pochopit mnohé, a tak se stát napořád tím, kdo si ji i přes mnohé ostré a vyostřené diskuse o dětském divadle, dramatické výchově a vůbec bude vždy považovat.

JIRÍ POKORNÝ

Co se mi vybaví, když se řekne Soňa Pavelková?

Soňa a rytmus: Rytmus prostupující vyučování, představení, spousty a spousty cvičení; pohyb podle hudby nám blízké a neustálá *dynamičnost*. I v Sonině jednání vůči nám, jejím žákům.

Chvilí vichřice, která nás prohání, chvíli pokojný vánek, který nás nechává v poklidu, chvíli neutuchající síla, která nás vede, ponouká, probouzí v nás jiskru. „Rytmus obklopuje celý náš život,“ říkala. A tak nás svou proměnlivou rytmičností a dynamičností obklopovala i sama.

Soňa obětavá: Neustálé protahování vyučování, hodiny a hodiny, soboty, neděle strávené s námi žáky „dramatáku“, a i na její chalupě na Dražově, kde jí není zatěžko uvařit guláš, upéct buchtu, a hlavně být s námi.

Soňa náročná a černobílá: „Přece neodejdete od takové práce!“ - „To přece musíte zkusit ještě jednou!“ Neustále „he-cující“ věty, ale i odhalování problémů v improvizaci, etudě, ve hře. A černobílost, související s náročností. Nepřipouštěla nic mezi. Představení jsme nehráli, dokud neměla pocit, že je to ono. Soňa nepřipouštěla nic šedé. Buď je vše výborné - a pak stojí za to to představení hrát, pak se u něj i rozpláče, vychválí ho, zaraduje se s námi. Nebo není tak dokonalé, pak jasně a bez obalu dá najevo, co si myslí. Pak s námi někdy ani nemluvila. Kruté? Nekompromisní? Ano. Ale i učili jsme se tak být nároční k sobě samým, nespokojení s polotovarem, nutilo nás to k dalšímu přemýšlení.

Soňa a herectví: Až později, jako učitel literárně-dramatického oboru, jsem si na základě svých zápisků v sešitě „LDO“ uvědomila, jak jsme postupovali od jednoduššího (dané okolnosti, „kdyby“ a společné etudy atp.) ke složitějšímu („chci“, typičnost, atypičnost atp.). Jak nás (mě osobně nejen ona, ale musím na tomto místě vzpomenout i jejího manžela Vladimíra Pavelku, který pracoval stejnou metodou a kterého jsem měla téměř celý I. cyklus) postupně vedla. Jak nás učila Stanislavského metodu hercké práce způsobem nám blízkým. Jak se s námi zamýšlela nad postavami. Jak hledala čím nám pomoci při přesnější výjádření. A to vše tvořivě.

Soňa tvořivá a nasávající podněty: Dodnes mám zapísáno mnoho cvičení, etud a nápadů, které s námi Soňa dělala. V mé kanceláři (původně Sonině) je nashromážděno Soňou Pavelkovou mnoho materiálu od ostatních pedagogů dramatické výchovy a samozřejmě i od Soni samé (např. zajímavý titul *Práce se staršími začátečníky*). Různé dramatizace od drobníček až po ty složitější.

Byl-li někde seminář či přehlídka, chtěla tam být. Ostatně i mě od svých 16 let posílala či brala s sebou na všechny možné akce (dodnes nechápu, jak věděla, že se budu dramatické výchově věnovat). Na žádném festivalu, kam

jsem se souborem vyjeli, nevynechala jedno představení, jednu diskusi. Společně s ostatními „tetičkami zakladatelkami“ - učitelkami tehdy LŠU a tvůrkyněmi osnov LDO ZUŠ (M. Mašatovou, Š. Štembergovou, V. Pánkovou, J. Vobrubovou a „strýčkem“ J. Oudesem) vedla „na střídačku“ seminář a zároveň vždy jako i ty ostatní zůstávala u nich při vyučování, aby věděla co a jak dělají. Pro mě je to v první řadě hledání, zkoumání možných cest dramatické výchovy, i pokora.

Soňa chápající: „Už jsme zase nic neudělali!“ Ano i to jsou chvíle se Soňou Pavelkovou. Propovídané hodiny o našich problémech, bolístkách, ale i radostech. „Zahozená“ práce a mnohem důležitější povídání.

Nevím, jestli je vůbec takováto výpověď věrohodná, jestli je vůbec žák schopen svého učitele popsat. Jestli vůbec chápe některé jeho kroky, jestli vůbec umí poodhalit roušku jeho pedagogických postupů. Mnohé si totiž ani žák neuvedomí, zůstává to v něm někde hluboce zakořeněné, a teprve s postupem času to najednou vyplave na povrch, a on to s naprostou samozřejmostí používá (v mém případě rytmus v představení), s mnohými postupy svého učitele polemizuje (míra náročnosti a nekompromisnosti vůči svým žákům), s mnohými nesouhlasí (černobílost v hodnocení), mnohé si pak uvědomuje a říká si, že toto a nic jiného je to právě (způsob výuky herectví dětského herce, obětavost, pochopení, tvořivý přístup).

Ať už je to tak, či onak, dobrý učitel umí svému žákovi třeba i jen pootevřít dveře k různým cestám a umí mu dát chuť zkoumat dál a dál. A ta chuť mi rozhodně nechybí.

IRENA KONÝVKOVÁ

Malá dojmologie o Soně Pavelkové

Setkala jsem se s ní poprvé v pátém ročníku na Konzervatoři v Praze, kde vyučuje předmět pedagogika - tvořivá dramatika.

Do té doby jsem se o nic podobného nezajímala. Neměla jsem ponětí, jak se vedou malé děti. Soňa Pavelková byla první, od koho jsem se začala dozvídat o oboru dnes zvaném výchovná dramatika. Dokázala mě nadchnout pro svůj předmět - a musím podotknout, že oslovit dvacetileté herce, kterým se zdá o hvězdné kariéře a přitáhnout jejich pozornost k přemýšlení o „dětičkách“, je někdy úkol nad lidské síly.

Za jejím stylem výuky byla znát mnohaletá praxe, nezalekla se našich odmítavých gest, poprala se s námi s vervou sobě vlastní. Přes různá drobná cvičení i větší improvizáčnické hry nás vedla k přemýšlení o významu každého kroku, pokud se takto pracuje s dětmi. Svou vlastní pedagogickou zkušenost nevydávala za jedinou možnou. I dnes ukazuje svůj přístup a otevírá cestu dále, odkazuje k dalším.

Zdůrazňuje, že co učitel, to originál. Těm studentům, kteří projeví hlubší zájem o dramatickou výchovu, pomáhá zvolit další vzdělávání. Mně například dala vědět o rodící se katedře výchovné dramatiky na DAMU. Dávala mi hodiny navíc, byla ochotna pracovat se mnou ve svém bytě. Radovala se se mnou, když jsem byla přijata. A vím, že je taková stále.

Potkáváme se teď ve sborově jako kolegyně a stále je to táž Soňa, nadšená, ochotná pracovat do roztrhání

těla, když studenti projevují zájem o její předmět. Trápi se, pokud je odezva chabá. Zkoumá, v čem to vězí, že některé ročníky budoucích herců si umějí samy sebe představit v roli učitelů, a jiné nepřipustí ani myšlenku potřeby pedagogického minima.

Taková je Soňa Pavelková, jak ji znám. Nic napůl. Všechno naplno.

VĚRA HUČINOVÁ

Z INSCENACÍ UVEDENÝCH NA CELOSTÁTNÍCH, NÁRODNÍCH A JINÝCH VÝZNAMNĚJŠÍCH PŘEHLEDKÁCH A DÍLNÁCH

Pavel Dostál-Richard Pogoda: *Výtečníci*, Šrámkův Písek 1972

Soňa Pavelková: *Nový svět přijede na všech kolejkách* [pásmo z veršů Vítězslava Nezvala], Národní přehlídka dětských recitátorů a recitačních kolektivů, Svitavy 1974

Soňa Pavelková: *Zpěv míru* [pásmo veršů českých básní-

ků], Národní přehlídka dětských recitátorů a recitačních kolektivů, Svitavy 1975

Soňa Pavelková: *Jediné slunce* [pásmo z díla Karla Plicky a Františka Volfa Český rok], Šrámkův Písek 1975

Soňa Pavelková: *Pásmo z veršů Josefa Hory, Alexandra Bloka a Vladimíra Majakovského*, Wolkrův Prostějov 1976

Soňa Pavelková-Zuzana Nováková-Jaroslav Novák: *Střepinky*, Kaplické divadelní léto 1977 / III. celoštátní přehlídka, Ša'a 1977 / Scénická žatva, Martin 1978

Soňa Pavelková: *Žáci darebáci*, výběrové národní kolo na Šrámkův Písek 1977

Soňa Pavelková: *Šťastní blázni* [montáž z veršů Josefa Kainara], Šrámkův Písek 1978

Soňa Pavelková: *Povídám, povídám neplech* [pásmo z veršů Ljuby Štíplové], Národní přehlídka dětských recitátorů a recitačních kolektivů, Příbram 1979

Soňa Pavelková: *Píseň o zemi skřivánčí*, Kaplické divadelní léto 1983

Soňa Pavelková-František Kožík: *Cesta*, Národní kolo LDO ZUŠ, Most 1986

BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE

Pásmo, dramatické texty a dramatizace

1974

Lidová suita (Praha: ÚKVČ, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1974, sv.4) [Pásmo z díla Karla Plicky a Františka Volfa Český rok]

1977

„Zpěv míru“ in *Recitujeme...* (Praha: Albatros) [Pásmo z básní českých básníků]

1978

„Neplač, muchomůrko“ in *Zlatá brána*, (Praha: MF) [Pásmo z knih Daisy Mrázkové]

1979

„Střepinky“ in *Střepinky* (Praha: DILIA, sv. 10856) [Dramatizace knihy Zuzany a Jaroslava Novákových Děvče s copánky]

1980

„Střepinky“ in *Pohádky a nepohádky II* (Praha: ÚKVČ, ed. Texty dětské scény, sv. 18) [Dramatizace knihy Zuzany a Jaroslava Novákových Děvče s copánky]

„Zpěv míru“ in *Recitujeme...* 2 (Praha: Albatros) [Pásmo z básní českých básníků]

1981

„Zpěv míru“ in *Recitujeme...1* (Praha: Albatros) [Pásmo z básní českých básníků]

1982

„Bláznův kabát“ in (Praha: DILIA, sv. 11148) [Pásmo z veršů Josefa Kainara]

„Jediné slunce“ in *Hřej, sluníčko, hřej!* (Praha: DILIA, sv. 11220) [Pásmo z díla Karla Plicky a Františka Volfa Český rok]

„Knížka modrého pána“ in *Tajné skryše slov* (Praha: DILIA, sv. 11148) [Pásmo z veršů J. V. Svobody]

„Letní den“ in *Hřej, sluníčko, hřej!* (Praha: DILIA, sv. 11220) [Pásmo z díla Karla Plicky a Františka Volfa Český rok]

„Listy z deníků“ in *Tajné skryše slov* (Praha: DILIA, sv. 11148) [Pásmo z veršů Mileny Lukešové a Miloslava Holuba a z próz Soni Pavelkové]

„Na podzim“ in *Hřej, sluníčko, hřej!* (Praha: DILIA, sv. 11220) [Pásmo z díla Karla Plicky a Františka Volfa Český rok]

„Pohádky pro uplakanou muchomůrku“ in *Tajné skryše slov* (Praha: DILIA, sv. 11148) [Montáž z knihy Daisy Mrázkové]

„Rostu - rosteš - rosteme“ in *Tajné skryše slov* (Praha: DILIA, sv. 11148) [Pásmo z veršů Františka Hrubína]

„Úsměvy všedních slov“ in *Od třinácti do šestnácti* (Praha: DILIA, sv. 11239)

„Zapomenutá korunka“ in *Tajné skryše slov* (Praha: DILIA, sv. 11148) [Montáž z veršů Jany Štroblové]

„Zimní hry“ in *Hřej, sluníčko, hřej!* (Praha: DILIA, sv. 11220) [Pásmo z díla Karla Plicky a Františka Volfa Český rok]

1983

„Jarní zařikání“ in *Svět dětí, ptáků, fialek* (Praha: DILIA, sv. 11296) [Pásmo z díla Karla Plicky a Františka Volfa Český rok]

1987

„Střepinky“ in *Malé jeviště 1987* (Praha: ÚKDŽ) [Dramatizace knihy Zuzany a Jaroslava Novákových Děvče s copánky]

Knihy a publikace

1978

Dramatická výchova dětí (Cyklus přednášek a seminářů) (Praha: ÚKVČ) [Spoluautoři: Machková, Eva-Sypal, Jaromír]

1980 [?]

Práce se staršími začátečníky (příprava II. cyklu literárně dramatického oboru) (Praha: Výzkumný ústav pedagogický)

1981

Učební osnovy. Přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Literárně dramatický obor (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

1982

Recitujeme... Metodický materiál pro potřeby recitátorů ve věku 13 - 15 let (Klatovy: OKS Klatovy)

Učební osnovy pro rozšířené vyučování na lidových školách umění. Literárně dramatický obor (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

1983

Dramatická výchova. Metodický materiál pro vedoucí dětských dramatických kolektivů (České Budějovice: Krajské kulturní středisko České Budějovice)

1985

Dramatická výchova (Praha: Kulturní dům hl. m. Prahy); edice Sešity dramatické výchovy, sv. 1

Krajské lidové konzervatoře - třída dramatické výchovy dětí. Učební osnovy dvouletého kurzu (Praha: ÚKVČ) [Spoluautoři: Machková, Eva-Halada, Vladimír-Magerová, Eva-Sokol, František-Provazník, Jaroslav-Josková, Zdena-Richter, Luděk-Urbanová, Alena-Mašatová, Milada]

1987

Mělnické první čtení (Mělník: OKS Mělník) [Spoluautoři: Provazník, Jaroslav-Kubálek, Vratislav-Vobrubová, Jana-Šrámková, Vítězslava]

1989

Dramatická výchova. Metodický materiál pro vedoucí dětských dramatických kolektivů (Plzeň: Krajské kulturní středisko v Plzni)

Výchova dětského přednášeče (Praha: ÚKVČ) [Spoluautorky: Vobrubová, Jana-Štembergová, Šárka]

Práce se staršími začátečníky (přípravka II. cyklu literárně-dramatického oboru), rukopis

1990

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - dramatické oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - loutkářské oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - slovesné oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Štembergová, Šárka-Velková, Olga]

Články, časopisecké cykly a příspěvky ve sbornících

1973

„Soubor a lidová škola umění“, *Divadelní výchova* X, 1973, č. 2

1976

„Ohlasy poroty - Létařská třída“, *III. kaplické divadelní léto* 1976, 1976, č. 6

1978

„J. Lada-J. Delongová: Tři princezny na vdávání“, *V. kaplické divadelní léto* '78, 1978, č. 3

„Soňa Pavelková o Střepkách a všelichém jiném“, *Amatérská scéna* XV, 1978, č. 1 [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

1980

„Česká Třebová“, *Amatérská scéna* XVII, 1980, č. 11

„Dlouhodobé kursy dramatické výchovy“, *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto* '80, 1980, č. 5

1981

„Anketa Kaplické čítanky (příspěvek do ankety)“, *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto* '81, 1981, č. 2

„Odkud kam v metodice dětského přednesu“, *Amatérská scéna* XVIII, 1981, č. 2 [Spoluautor: Vobrubová, Jana]

„Přednes a dramatická výchova aneb Hry a hříčky s rytmem a verši“, *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto* '81, 1981, č. 3

1982

„Kaplice“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto* '82, 1982, č. 7

„Metodika vedení dospělých“, *Československý loutkář XXXII*, rubrika Dílna - dílna - dílna, 1982, č. 12

„Podruhé v Mělníku“, *Amatérská scéna* XIX, 1982, č. 10 [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

„Slovo a sdělení. Několik námětů na hry nové, ale užitečné“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto* '82, 1982, č. 4

1983

„Anketa Kaplické čítanky. Co soudíte o inscenování s dětským souborem?“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto* '83, 1983, č. 4

„Had leze z díry. Písemná příprava Soni Pavelkové na metodickou ukázkou“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto* '83, 1983, č. 3

„Jak se rodila Píseň o zemi skřivánčí“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto* '83, 1983, č. 3

„Přechod od improvizace k práci s daným textem“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto* '83, 1983, č. 2

„Táborské práce 1983“, *Kaplická čítanka. XV. kaplické divadelní léto* '83, 1983, č. 6

1984

„Karlínské setkání“, *Kaplická čítanka. 16. kaplické divadelní léto*, 1984, č. 2

„Příběhy s dětským hrdinou - možnosti a tazníky. O Střepkách a o tom ostatním“, *Kaplická čítanka. 16. kaplické divadelní léto*, 1984, č. 2

„Tečka za 16. KDL“, *Kaplická čítanka. 16. kaplické divadelní léto*, 1984, č. 7

1985

„Co se v dramatické výchově podařilo v uplynulých deseti letech? (Několik hlasů z ankety KČ 1981)“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 40-44 [Spoluautoři: Vobrubová, Jana-Josková, Zdena-Bouda, Boris-Budinská, Hana-Chytrová, Marie-Magerová, Eva-Mašatová, Milada-Oudes, Jiří]

„Co soudíte o inscenování v práci s dětským souborem? (Čtyři anketní odpovědi)“ in Provazník, Jaroslav (ed.): *Čtení o inscenování a režirování v dětském souboru (Postřehy, názory, zkušenosti)* (Praha: Kulturní dům hl. m. Prahy), str. 28-31

„Dětský přednes v Plzni“, *Amatérská scéna* XXV, 1985, č. 5

„Had leze z díry“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 95-96

„Mapování: Dětský sólový přednes“, *Deník Dětské scény* '95, 1995, č. 2

„O inscenování a režirování s dětmi“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 81-86 [Spoluautoři: Mlejnek, Josef-Magerová, Eva-Bláhová, Krista-Bláha, Jiří]

„O Střepinkách a o tom ostatním“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 102-104

„Přednes a dramatická výchova“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 58-62

„Přehlídka dětských divadelních a recitačních souborů - Otvírání 1995“, *Deník Dětské scény '95*, 1995, č. 5

1986

„(Včera) Pídivadlo. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 3 [Spoluautoři: Vobrubová, Jana-Josková, Zdena, Veselková, Stanislava]

1987

„Přehlídka v Severočeském kraji“, *Kaplická čítanka. 19. kaplické divadelní léto*, 1987, č. 1

„Včera se diskutovalo o Dívce Vasilise. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka. 19. kaplické divadelní léto*, 1987, č. 2 [Spoluautoři: Vobrubová, Jana-Vik, Vlastimil-Veselková, Stanislava]

1988

„Holýšov 1988“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto*, 1988, č. 3

„Včera se diskutovalo o Drahé dceři. V interní debatě kaplické poroty s vedoucím“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto*, 1988, č. 4

„Včera se diskutovalo o Tragédii převeliké o dobytí Milána. V interní debatě kaplické poroty s vedoucím“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto*, 1988, č. 4

1989

„Společná paměť dětského divadla. Záznam diskuse k problematice inscenační práce s dětským souborem“ in Horová, Eva-Provazník, Jaroslav: *20 kaplických let. Kaplické kapitoly dětského divadla* (Praha: Koordinační centrum pro dramatickou výchovu ÚKVČ-organizační štáb KDL-STD), str. 29-40 [Spoluautoři: Mašatová, Milada-Delongová, Jindra-Mlejnek, Josef-Provazník, Jaroslav]

„Středočeši potěšili“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto*, 1989, č. 5

„Vybíráme z připravované publikace 20 kaplických let. Záznam diskuse k problematice dramatické výchovy dětí“, *Kaplická čítanka. 21. kaplické divadelní léto*, 1989, č. 7 [Spoluautoři: Delongová, Jindra-Mašatová, Milada-Mlejnek, Josef-Provazník, Jaroslav]

1991

„6 sudiček - 3“, *7 prachatických dnů* 1991, č. 4

„Plzeňská regionální přehlídka“, *7 prachatických dnů*, 1991, č. 5

„Sudičky. Dvacetiletí přehlídek dětských souborů očima těch, kteří je spoluvytvářeli“, *Tvořivá dramatika VI*, 1995, zvl. č. [Spoluautoři: Machková, Eva-Mašatová, Milada]

„Zeptali jsme se některých členů odborné poroty a lektor.sboru: Co vy a tvořivá dramatika od poslední národní přehlídky?“ (anketa), *7 prachatických dnů*, 1991, č. 2

1992

„Jaký by měl být učitel LDO ZUŠ?“, *Tvořivá dramatika III*, 1992, č. 7-8

1993

„Nebojme se mluvit o dětském herectví, říká Soňa Pavelková“, *Prachatický palubní deník*, 1993, č. 7 [Spoluautor: Láznovská, Lenka]

1995

„Nebojme se mluvit o dětském herectví, říká Soňa Pavelková“, *Tvořivá dramatika VI*, 1995, zvl. č. [Spoluautor: Láznovská, Lenka]

1999

„Plzeň“, *Deník Dětské scény '99*, 1999, č. 0

MÍSTO TEČKY - DOBOVÝ SNÍMEK SONI PAVELKOVÉ Z ROKU 1981

Pražáčka, ale narozená v Polici nad Metují, vystudovala v Brně na JAMU, byla herečkou divadel v Šumperku, v Liberci a v Karlových Varech, pak odešla kvůli rodině do Ostrova nad Ohří, kde začala učit na LŠU. Před rokem se zase přestěhovala do Prahy a převzala v LŠU v Radlické ulici oddělení, které před několika lety při odchodu do důchodu opustila Šárka Štembergová. Těžko tedy říci, odkud vlastně je, ale pro nás je pořád ještě z Ostrova. Její práce na ostrovské LŠU znamenala mnoho, a to jak v práci s mládeží - soubor Minidiv patřil jeden čas k předním souborům na Šrámkově Písku, tak s dětským přednesem - její pásmo Zpěv míru, které bylo kdysi na přehlídce přednesu ve Svitavách, vyšlo knižně a letos už jsme se s ním setkali na několika krajských přehlídkách, a také v dětském divadle. Střepinky, které jsme v roce 1977 viděli v Šale i v Kaplici, patří dodnes ke špičkám inscenační práce v dětském kolektivu a jsou zatím nepřekonány jako nejúspěšnější a nejpodnětnější pokus o spojení tematiky současného života s důsledně uplatněnými principy moderního divadla i moderní dramatické výchovy. Je dobře známou a osvědčenou lektorkou dlouhodobých kurzů i nárazových „nalejváren“ pro učitele, občas píše nebo je v porotách, školí pravidelně i mladé divadelníky na Hronově. Zatímco její nástupkyně Irena Kotová [Irena Konývková - pozn. redakce TD] se s ostrovskou LŠU letos dostala hned na KDL (převzala nejen předlohu, ale hlavně dobře připravené děti), Soňa Pavelková v Radlicích bojuje o znovuvybudování oddělení po několikaletém střídání učitelů a také s menšími předpoklady pražských dětí pro dramatickou výchovu, než mívají děti venkovské. Je ale jednou z mála nadějí pražského dětského divadla. Má muže Vladimíra, tč. člena karlínské operety, syna Ondřeje, herce Rubína, snachu Martinu, studující, dceru Katku, družinárku a dálkově studující SPgŠ (a v budoucnu jistě příslušnici našeho dramaticko-výchovného klanu), a dceru Janu, která se v patnácti rozhodla vydat se cestou většiny příslušníků rodiny za divadlem. A pak ještě k rodině patří pes Lucka a chalupa v Krušných horách, kam je Soňa Pavelková schopna pozvat celý soubor a nadělat prádelní hrnec bramborového salátu. Má totiž nekonečnou energii.

(Napsala EVA MACHKOVÁ v *Kaplické čítance* 1981, č. 4)

ŠÁRKA ŠTEMBERGOVÁ – –KRATOCHVÍLOVÁ

* 8. července 1924

Povídání o Šárce Štembergové

Pokusit se pojmut v celistvosti dramaticko-divadelně-recitátorskou-hlasovo-pedagogické aktivity Šárky Štembergové by vyžadovalo tým odborníků zaměstnaných na několik roků. Protože takový tým nemám, bude následující povídání sbírkou útržků, se kterými mi pomáhala moje chatrná paměť, několik publikací a pár kamarádů a přátel.

Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let byla Šárka katapultována osudem (respektive bolševikem) ze své herecké a vysokoškolské pedagogické dráhy směrem k dětskému divadlu a recitaci a také k amatérským divadelníkům, kde nebylo oko Velkého Bratra tak bdělé.

Z oblastí jejího působení od té doby až do dneška, kdy již opustila aktivní pedagogickou činnost a věnuje svou neutuchající vitalitu a energii především rodinnému životu a vnoučatům, můžeme ve zkratce vyjmenovat:

Vedení dětských souborů LDO LŠU v Radlicích a Recitačního studia Šrámkova domu OB v Sobotce, publikační činnost v oblasti hlasové výchovy (např. *Metodická příručka pro mluvní přípravu na I. stupni LDO LŠU, Technika řeči starších dětí*), účast na nespočetném množství seminářů v Čechách, na Moravě i na Slovensku, ať již v roli účastnice, ale především v roli lektorky. Patří sem i podíl na výchově frekventantů tzv. lidových konzervatoří zaměřených na dětské divadlo a výchovnou dramaturgii. Jde o semináře vedené nejen samostatně, ale i v tandemu například s Ljubou Fuchsovou, Věrou Pernicovou nebo dcerou Radkou Svobodovou. Dále můžeme pokračovat přes sezení v porotách či lektorských sborech a účast na dětských přehlídkách v Kaplici, Prachaticích (dětské divadlo a recitace), Mělnice (dětská recitace) až ke spolupráci s amatérskými soubory a loutkářskými soubory, kde za zmínku nepochybně stojí dlouholetá pomoc pražské Říši loutek. Samostatnou kapitolu by mohl zaujmout i podíl Šárky na atmosféře přehlídek Šrámkova Sobotka (amatérská recitace), včetně jejího unikátního recesně recitačního seskupení zvaného Šáresband. Tento výčet pak logicky uzavírá návrat Šárky Štembergové jako pedagoga na vysokoškolskou půdu katedry výchovné dramatiky DAMU v Praze.

Již v osmdesátých letech se o Šárce hovořilo jako o klasikovi moderní dětské dramatické výchovy. V té době už Šárka publikovala *Techniku řeči starších dětí*, kterou lze

bez nadsázky nazvat hlasovkovou Biblií (Novým Zákonem) všech dramatiků.

V čem tkví tento úspěch, můžeme nalézt například v textu, který o jejích seminářích píše v té době její dlouholetá „dramatáčka“ kolegyně a osobní přítelkyně v jedné osobě Jana Vobrubová (v publikaci *20 kaplických let*, kapitola *Tři nahlédnutí do kaplických seminářů*). Ve zkratce jsem si dovolil z tohoto článku vybrat pasáže, o kterých si myslím, že nejlépe charakterizují Šárčin celoživotní styl práce.

Šárka Štembergová ve své praxi sleduje a naplňuje široký okruh dosahu řečové komunikace. Šťastným způsobem ve své osobnosti spojuje zkušenosti profesionální herečky s přirozeným a vědomě rozvíjeným pedagogickým talentem. Navíc má neutuchající schopnost „pohrát si“ i se zdánlivě odtažitou záležitostí, jako jsou technické dovednosti.

Charakteristickým rysem její osobnosti je smysl pro humor, její nakažlivě vstřícný vztah ke světu a lidem. Tak se jí daří hned od počátku vytvořit v kolektivu pocit bezpečí, dobré pohody a pracovního soustředění – to vše v rámci hraní si a zábavy. Při ovládání zdánlivě suché a nezáživné techniky dovede doslova „chytit na špeku“ svými motivacemi, jak si vnitřně navodit tělový pocit toho, co v konečném výsledku má být zvládnuto. Tyto motivace jsou srozumitelné širokému okruhu seminaristů, dětmi počínaje a dospělými vedoucími souborů i herci konče. Vytváří si osobité technické termíny, kterými dokáže rozezvuchet přesně tu oblast, na níž bude dál pracovat. Její tvořivá hravost jí dovoluje přicházet na stále nové a nové nápady. Její pojmy, jako „kouzelné kalhotky“, „ladička“, hra na „draka Játrozrouta“ a na „kosmická tělíška“, se staly téměř součástí odborné terminologie. S prostou lidovou moudrostí rozvíjí připravenost každého jednotlivce. Vychází z pocitu, při němž tělesné a duševní napětí je v jednotě a směřuje k maximální sdělnosti v oslovení partnera. Tak se technika řeči povyšuje do oblasti prostředků sociální interakce mezi lidmi.

Abychom pochopili ještě lépe východiska Šárčiny práce, dovolím si ocitovat, co sama Šárka napsala v červnu 1982 v článku *Abychom si porozuměli*, určeném pro Kaplickou čítanku:

Je neoddiskutovatelné, že zřetelná a krásná řeč je vynikajícím pomocníkem k dorozumění s divákem (a nejen s ním), ale musí vyjadřovat to, co se děje uvnitř. Sebedoko-

nalejší výslovnost, sebedokonalejší využití rezonance hlasu nejsou k ničemu, použijeme-li jich samoúčelně. Doufám, že mě čtenář nebude podezírat z obhajoby lajdácké a neestetické mluvy. Řeč musí být zřetelná, kultivovaná, ale jen proto, aby se její kultura stala prostředkem, zdaleka ne cílem.

A pak mám ještě rád varovné pedagogické podobenství o Aničce a kachňátkách, které vetkla Šárka v roce 1973 místo předmluvy do úvodu svých skript.

Malá Anička pásla devět žlutých kolébavých kachňátek, v sadě na trávníku. Maminka jí dala misku s vodou: „Když budou mít žízeň, dej jim pít.“ Anička už byla dychtivá, aby všechny kachničky pily, ale kachničkám se nechťelo. Batolily se sadem, ukusovaly travičku, ale k vodě nešly. Anička byla tak zaujata představou poslušně a spořádaně bumbajících kachňátek, že vzala jedno po druhém do ruky a k misce je vtiskla násilím. Každé teď bylo na svém místě pěkně kolem nádoby.

„Maminko, podívej se, jak pijí!“

Ale kachňátka nepila. Nemohla. Byla zardoušená.

Protože Šárčina kachňátka její výchovně-vzdělávací proces vesměs ve zdraví a spokojenosti přežila, dovolil jsem si některá z nich oslovit a požádat je, aby mi odpovídala na několik otázek o své „paní profesorce“ nebo „paní Šárce“, jak ji většinou s úctou nazývají.

S paní Šárkou Štembergovou jsem se poprvé setkala na podzim L. P. 1982, když mě a mou sestru přivedla maminka do Recitačního studia Šrámkova domu v Sobotce. Bylo mi šest a zůstala jsem do jedenadvaceti. Pod Šárčiny vedením jsem ve Studiu v pravém smyslu slova vyrostla. Když se Šárka loučila s vedením soboteckého Studia a já už v tom dětském souboru čouhala opravdu moc, se „spolužačkou“ Ladou Bechyňovou jsme za jejích konzultací připravili „absolventské představení“ Tatínku, ta se ti povedla. Od Šárky jsem se dověděla, že na DAMU je katedra výchovné dramatiky a stala jsem se tam znovu její studentkou. Nakonec jsem (právě s Ladou) po Šárce sobotecké Studio ve vedení převzala. Dnes uvádím do kolonky povolání „učitelka dramatické výchovy“.

Psát o paní Šárce, o jejích hodinách, a hlavně o tom, co pro mě znamenaly a znamenají, je stejně těžké, jako psát o rodině a domě, kde jsem vyrostla. Těžko si umím představit, jak by některé mé životní reálie (včetně nejbližších přátel) teď vypadaly, kdybych se s paní Šárkou minula. Hodně vzpomínek - stejně jako vzpomínky na dětství - mi splynulo do několika děja vu. Důležitější a silnější je pro mě setkání s paní Šárkou v dětském studiu v Sobotce než na DAMU.

Zůstal mi obraz veliké laskavé a spravedlivé ženy (takové archetypální matky) a pocit naprostého bezpečí, i když řádíte a blbnete, co to jde. Zůstal mi pocit veliké důvěry, že všechno, co se děje, má smysl a děje se to pro něco, co bude důležité dál. Pamatuju si dlouhé naplněné hodiny, které bych v životě nepojmenovala „hlasová rozcvička“. Pamatuji si, jak bylo pro nás, „její děti“, nesmírně důležité, abychom fungovaly jako skupina, abychom „se slyšeli“. Nestydím se, že toto psaní vyznívá docela pateticky a možná až neuvěřitelně. S paní Šárkou se mi spojuje hluboký prožitek a dětství.

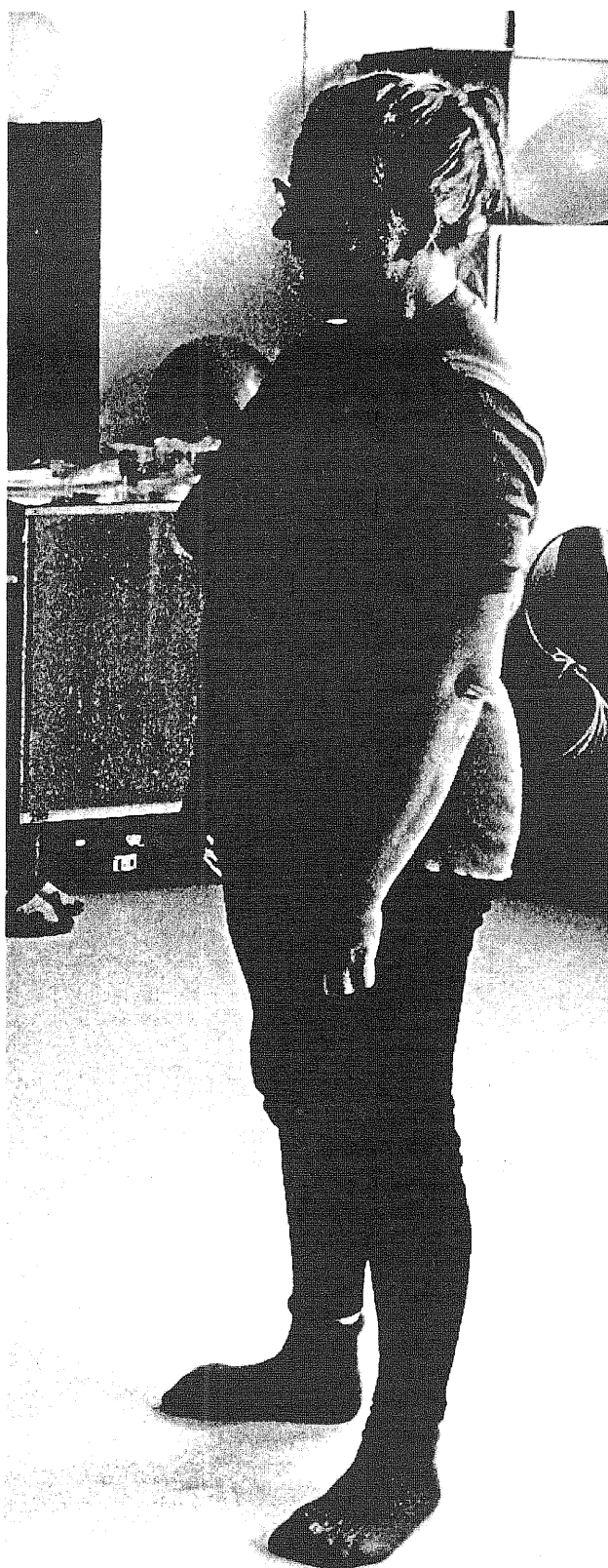
Paní Šárka Štembergová mi ovlivnila život.

(Ajka Pospíšilová, studentka DAMU a učitelka v MŠ i v ZUŠ)

Paní Šárku znám od malinka. Je to za prvé báječná máma mých velkých kamarádek, kterou jsem jim vždycky závi-

děla. A za druhé - výborná „paní profesorka z dramáťáku“. Do LŠU jsem chodila osm let a bylo to nádherných osm let. Opravdu moc jsem ty dvě hodiny týdně strávené s paní profesorkou milovala.

Přesto jsem patřila mezi zlobivé žáky při „rozmlouváčkách“ - při výuce techniky řeči -, kdy jsem měla pocit, že je velmi zbytečné učit se správně vyslovovat. Ó, jak jsem se mýlila! A to dokázalo paní profesorku rozzlobit. Zato jsem

se těšila na chvílky improvizací a scének. Paní Šárka k nám přistupovala velmi citlivě, vyslechla vždy naše názory a naopak sama řekla své. Nikdy s námi nejednala z pozice „dospělého nadřízeného“.

Myslím, že ji nejvíce dokázalo potěšit, když někteří její žáci uspěli i dále na hereckých školách a v divadlech. Ani já jsem po absolvování LŠU s divadlem neskončila. Paní Šárka mi doporučila loutkové divadlo a vyslala mě do Říše loutek, kde občas vyučovala techniku řeči. A tak díky ní už 22 let hraji pohádky pro děti.

Paní Šárka patří bez nadsázky mezi nejdůležitější a nejkrásnější lidičky (a není jich mnoho) v mém životě. Dnes obdivuji její vitalitu, radost a krásu, která z ní vyzařuje.

A jen si můžu říkat - aspoň špetku z toho mít i já!
(Táňa Zlesáková, animátorka a loutkoherečka)

- Jak dlouho Šárku znáš?

Někdy asi od pětadesátých let.

- Jaké bylo tvoje první setkání se Šárkou?

Zpočátku jsem přesně nevěděl co, proč a jak. Tak jsem zlobil. Upoutala mě tím, že to brala jako součást výuky (cvičení). Později mě přímo ohromilo, co vše může člověk vyjádřit hlasem. (A že mohu mluvit i za svá záda, považuji za Šárkou předaný zázrak dodneška.)

- Co si pamatuješ ze seminářů / hodin nejvíc?

Hlasové rozcvičky, které (žel, nepořádně) dělám při zkouškách dodnes a „Bába leze do bezu, já tam za ní polezu...“ - to ve všech nekonečných variantách (včetně té jdoucí přes sex).

- Co bylo hlavním obsahem hodin?

Hraní si. Hraní si s vlastním tělem. Jeho těžištěm, jeho dechem, jeho směřováním. Hraní si se zvukem a slovem. Jeho silou, jeho melodií, jeho barvou, jeho směřováním (aby se neřeklo, že se neopakují)

- Na co se při hodinách Šárka soustředila nejvíc?

Na rozcvičky. Dokonce jsme je museli sami dělat. (To není žalování, to je pochvala.) Ne! Na těžiště. Ne! Na dech!... Ne! Na výslovnost, posazení hlasu dopředu, na správné nastavení mluvidel (to je slovo, co?) atd.

- Co ji dokázalo nejvíc rozzlobit?

Myslím si, že zpočátku já. Nedala to ale na sobě znát, tak jsem přestal.

- Co ji dokázalo nejvíc potěšit?

Když viděla - pardon - slyšela, že nám to jde a že víme, jak nám to jde, kudy nám to jde, kam nám to jde a proč nám to jde.

- Co ti připadá na styl její práce nejdůležitější?

Hravost, lehkost, teď si vzpomínám úsměv, při kterém se tak snadno řekne správné e i é.

- Co pro tebe znamená, když se řekne Šárka dnes, co sis odnesl do dneška?

„Kouzelné kalhotky“, správné nasazení hlasu, rezonance. A pak ještě jeden kouzelný zážitek: Jednou na dětské národní přehlídce jsme spatřili Šárku, jak jde po protějším chodníku. Šla mezi sebevědomými šestnáctkami až osmnáctkami, a my si najednou uvědomili, jak se ta děvčata vlečou, jak je vše táhne k zemi, jak jsou utahaná, ztěžklá gravitací a životními problémy, jak nemají páru o tom, co je krásné. A mezi nimi Šárka. Zcela jistě již dlouho dospělá žena, která mezi tím povlem plavala. Dívají jsme se na ni a říkali si, jak jí to sluší. Náhle se Šárka podívala na hodinky a zjistila že už je pozdě. V tu chvíli si na své kouzelné kalhotky č.1 nasadila kouzelné kalhotky č.2 a my jsme nic nechápajícím okolojdoucím předvedli, jak vypadá radostný smích nad něčím, co snad ani nelze popsat. Šárka jako by se vznesla do vzduchu a, hnána mírným vánkem, ladně odplouvala mezi těmi šestnáctiletými nůsemi a batohy pryč. Od té doby - zvláště

u děvčat - vždy kladu velký důraz právě na kalhotky (kouzelné).

(Pepa Brůček, Tatrman a ředitel KD v Bechyni)

Vzpomínat na Šárku Štembergovou-Kratochvílovou je pro mě jako znovu prožívat krásné a bezstarostné dětství. Pro mě je to opravdu paralela, protože já ji považuji (snad mně mou smělost paní profesorka promine) za svou druhou mámu. Tato možná silná slova volím asi proto, že čím jsem starší, tím se v této pravdě utvrzuji. Přišel jsem do jejího „dramatáku“ ve čtrnácti či patnácti letech coby tvoreček kulturov téměř nedotčený. Šárčinou zásluhou se přede mnou otevřely - když ne brány, tak alespoň zadní vrátka umění. Její zásluhou jsem se dozvěděl něco o Shakespearovi, Molierovi a dalších velikánech, její zásluhou jsem začal objevovat hudbu nejen jazzovou či bigbeat. A světe, div se, často jsem začal listovat i v knihách poezie. No, řekněte sami, není tohle jako dar života nebo znovuzrození! Proto Vám tisíckrát děkuji, paní profesorko, i když vím, že ta číslovka je rozhodně nedostatečná a slovo děkuji pro rozezvucení masky i jako jazykolam vskutku nevhodné. (Jaroslav Hausdor, hlasatel v Českém rozhlasu)

Šárku znám neuvěřitelných 30 let.

První setkání, no to tedy fakt nevím, 30 let je 30 let a ta skleróza..., prostě jsem k ní začala chodit na dramaták.

Naprosto nezapomenutelný zážitek je pro mě, ale myslím, že i pro ni, mé „připálené zeli“. To bylo v Seifertově básni „...na chodbě, bylo po neděli, páchlo zas připálené zeli...“, ale mně pořád a pořád jen páchlo připálené. Prostě nelogický přízvuk. Chudinka se nakonec rozčílila, křikla na mě a mě to tak vyděsilo, že od té chvíle mi to šlo. No ne vždycky, ale už to bylo lepší a „zeličko“ se stalo pojmem. Každý věděl, že když se řeklo „zeličko“ nebo „trochu se ti to tam pálí“, o co jde. Snad jsem tím vstoupila i do odborné literatury.

Jak jsem už uvedla, chodila jsem k paní profesorce na „dramaták“ mnoho let, takže jsem postupně prošla komplexní výchovou. V některých hodinách se více soustředila na hlasovku, jindy na pohyb, herecký projev, přednes, také podle toho, co jsme zrovna připravovali. Myslím, že to, že měla divadlo a tuto práci strašně ráda, že byla vlastně jejím životním koníčkem, bylo to nejdůležitější. Protože když má někdo svou práci rád, dělá ji s radostí a v pohodě a to rozhodně na jejích hodinách panovalo. Potěšit - já myslím, že Šárku těší vše, měla radost z každého našeho úspěchu, z našeho zájmu, a zlobit, to se snad ani neuměla.

Rozhodně si celým životem nesu a asi i nadále ponesu to, co mně přinesla její výuka techniky řeči. Hned slyším chyby, které lidi dělají, a protože pracuji s televizními novináři, snažím se jim jejich chyby opravovat. Někdy to vezmou a přemluví text, jindy diskutují, že jsem moc náročná a že se na mě nedá dát. Ale vědí, že o tom něco vím. Ale taky mi dala pro život vztah k divadlu, které i amatérsky dělám, poezii a milovaného básníka Jaroslava Seiferta, ke kterému mě přivedla i v době, kdy nepatřil zrovna k žádaným. (Ivana Pultarová, produkční v České televizi)

Nevím, jestli to ode mě není troufalost, avšak dovoluji si považovat Šárku Štembergovou nejen za svoji učitelku, ale také za osobnost, která stála na počátku jedné odnože české dramaterapie. Vše krátce vysvětlím.

Se Šárkou jsem se poprvé setkal v roce 1991 v Prachaticích. Tenkrát coby frekventantovi „zelenáči“ mi bylo blíže nepojmenovanou shodou okolností umožněno pracovat v jejím semináři. Tenkrát poprvé jsem si navlékl „kouzelné kalhoty“ a mluvil „pro druhou galerii“. Tenkrát Ale dosti náznaků. Šárka mi hned v Prachaticích toho roku prakticky před-

vedla, jak má vypadat „pan lektor“. To, když na své žáky od počátku chrlila nezměrnou životní energii a „srandu“, to, když se jim nemusela násilím či schematicky vnucovat coby autorita, a to, když neustále „žila dál“ a dokázala se kvůli potřebám svých žáků vzdát pravidelných „společensky žádoucích“ postupů. A Šárka mi také hned v Prachaticích prakticky předvedla, jak lze účinně pracovat s psychologickým prostředkem - pedagogovým hlasem (viz výše zmíněné „kouzelné kalhoty“ a „druhá galerie“) - jak se dá využít profesionálně zvládnuté pedagogovy role k transferu a korigování emocí a v neposlední řadě - jak vyvolat a ustát nečekaný konflikt.

V tom roce 1991 (mimořádně bylo to na podzim) jsem na ni hleděl „jako z jara“. Ještě jsem nic nevěděl - spíše jen tušil. Ještě jsem nic nevěděl ani o „drama in education“, ani o psychoterapii, ani o jejich možném spojení. Spíše jsem si kdesi v podvědomí vytvářel jeden z archetypů. Dnes, když jdu sám po své dramaterapeutické cestě, mám onen archetyp v sobě. A Šárka? Byť šla rovněž sama po své cestě, byť jsem ji vloni viděl asi po sto dvaceti letech, mi ho opět pomohla přivítat.

Jak? Setrváváním na všeobecně známých, všeobecně proklamovaných - a všeobecně obtížně dodržovaných normách. Z jejich očí roku 2000 jsem totiž opět přečetl: Všichni jsme na jedné rozparádné lodi, máme rádi život a „srandu“. S námi může jet každý. Ale bez zvednutého nosu. Jinak ať jde k čertu.

(Oldřich Müller, pedagog na Olomoucké univerzitě)

RADIM SVOBODA

Z INSCENACÍ UVEDENÝCH NA CELOSTÁTNÍCH, NÁRODNÍCH A JINÝCH VÝZNAMNĚJŠÍCH PŘEHLÍDKÁCH A DÍLNÁCH

Šárka Štembergová: *Jako slunce, jako chleba* [Pásmo z veršů Františka Hrubína, Jana Vodňanského, Miloslava Floriany, Zdeňky Krieblové, Jiřího V. Svobody, Ljuby Štíplové, Václava Fischera, Jiřího Žáčka, Michala Černíka Jana Čarka], Národní přehlídka dětských recitátorů a recitačních kolektivů, Mělník 1985

Šárka Štembergová-Aleš Pejchal: *Hrátky s verši Aleše Pejchala*, Národní přehlídka dětských recitátorů a recitačních kolektivů, Mělník 1986

Šárka Štembergová: *Masopustní žerty*, Národní přehlídka dětských recitátorů a recitačních kolektivů, Mělník 1988

Šárka Štembergová-Karel Čapek: *O princezně solimánské*, Dětské divadelní léto, Prachatice 1990

Šárka Štembergová-Ilji Hurník: *Divné jméno*, Dětské divadelní léto, Prachatice 1992

BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE

Pásmo, dramatické texty a dramatizace

1968

Maškaráda, Maškaráda (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy, sv. 5/1968 [Pásmo folklorních textů])

Nejlepší pravda je ta, kterou silnější má (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy sv. 6/1968) [Pásmo bajek Jana de La Fontaine, V+W a Karla Čapka]

1970

Pan učitel má jasno (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy sv. 3/1970) [Pásmo z veršů Miroslava Holuba]

1989

„Masopustní žerty“, Mladá scéna XXX, 1988/1989, č. 2

„Masopustní žerty“ in Co recitovat? (Mělník: OKS Mělník)

„Masopustní žerty“, Amatérská scéna XXVI, rubrika Dvěře dokořán, 1989, č. 6

1992

„Divné jméno“, Československý loutkář XLII, 1992, č. 10 [Dramatizace pohádky Ilji Hurníka]

2000

„Divné jméno“, Dětská scéna 3, textová příloha *Tvořivé dramatiky XI*, 2000 [Dramatizace pohádky Ilji Hurníka]

„O princezně solimánské“, Dětská scéna 3, textová příloha *Tvořivé dramatiky XI*, 2000 [Dramatizace pohádky Karla Čapka]

Knihy a publikace

1967

Literární práce žáků literárně dramatického odboru [sic!] lidové školy umění v Praze 5 z třídy Šárky Štembergové (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy č.2/1967)

1969

První sešit inspirace (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy, č.1/1969)

Technika řeči starších dětí (Praha: ÚDLUT, ed. Knihovnička Divadelní výchovy, sv. 1)

1973

Výrazová hlediska mluveného projevu (Praha: SKKS)

1980

Technika řeči starších dětí. Seminář při

národní přehlídce dětských recitátorů a recitačních kolektivů 1980 (Přepřacované vydání) (Praha-Příbram: ÚDPM JF-OKS Příbram)

1981

Učební osnovy. Přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Literárně dramatický obor (Praha: SPN) [Spolautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Velková, Olga]

1982

Technika řeči starších dětí (Gottwaldov: OKS Gottwaldov)

Učební osnovy pro rozšířené vyučování na lidových školách umění. Literárně dramatický obor (Praha: SPN) [Spolautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Velková, Olga]

Výrazová hlediska mluveného projevu (Gottwaldov: OKS Gottwaldov)

1983

Loutkářova řeč. Mluvený projev na loutkovém jevišti (Ostrava: Krajské kulturní středisko v Ostravě)

1984

K činnosti zájmových kroužků recitačně dramatických (Metodická příručka k práci

recitačně dramatického kroužku (Praha: ÚDPM JF) [Spoluautorky: Delongová, Jindra-Macková, Silva]

1985

Výrazové prostředky mluveného projevu Hradec Králové: Krajské kulturní středisko Hradec Králové)

1986

Metodická příručka pro mluvní průpravu na I. stupni LDO LŠU (Praha: Výzkumný ústav pedagogický)

1989

Výchova dětského přednášeče (Praha: ÚKVČ, ed. Umělecký přednes, sv. 36) [Spoluautorky: Pavelková, Soňa-Vobrubová, Jana]

1990

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - dramatické oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Velková, Olga]

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - loutkářské oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Velková, Olga]

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - slovesné oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Velková, Olga]

Výrazová hlediska mluveného projevu (Ostrava: Městské kulturní středisko v Ostravě)

1991

Kapitoly z rétoriky (Pracovní texty pro budoucí učitele) (Praha: Univerzita Karlova-Karolinum) [Spoluautorky: Havlová, Ivana-Měchurová, Albina]

1993

Metodika mluvní výchovy dětí (Praha: DAMU)

1994

Metodika mluvní výchovy dětí (Praha: Sdružení pro tvořivou dramaturgii)

Články, časopisecké cykly a příspěvky ve sbornících

1967

„Na okraj uveřejněných textů“, *Divadelní výchova* IV, 1967, č. 2

1968

„Krátce k příloze (Nejlepší pravda je ta, kterou silnější má)“, *Divadelní výchova* V, 1968, č. 6

1969

„Všem, kdo pracují s dětmi v literárně dramatické výchově“, *Divadelní výchova* VI, 1969, č. 1

1970

„Co jsme chtěli básníkem říci (K textové příloze)“, *Divadelní výchova* VII, 1970, č. 3

„Úvod do dětského dramatu (recenze knihy Peter Slade: An Introduction to Child Drama)“, *Divadelní výchova* VII, 1970, č. 6

1982

„Abychom si porozuměli“, *Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82*, 1982, č. 6

„Folklór v dětském souboru“, *Mladá scéna* XXIV, 1982/1983, č. 2 - 4

1985

„Abychom si porozuměli“ in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 64-66

1986

„Aby nejmladší nebyl poslední. Mostecké ústřední kolo národní soutěže LDO LŠU

očíma porotce“, *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 10

„Jaké zajíce honí Spišská Nová Ves“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 4

„Kroužky ÚDPM JF Praha. Posudek krajské poroty“, *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 4 [Spoluautoři: Josková, Zdena-Fuchsová, Ljuba-Filčík, Štěpán-Peňáz, Petr-Pernica, Alexej]

„Zvláštnosti mluvy na loutkářském oddělení“, *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 6

1988

„Co čeká seminaristy. Seznámení s rytmickou hrou“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto*, 1988, č. 2

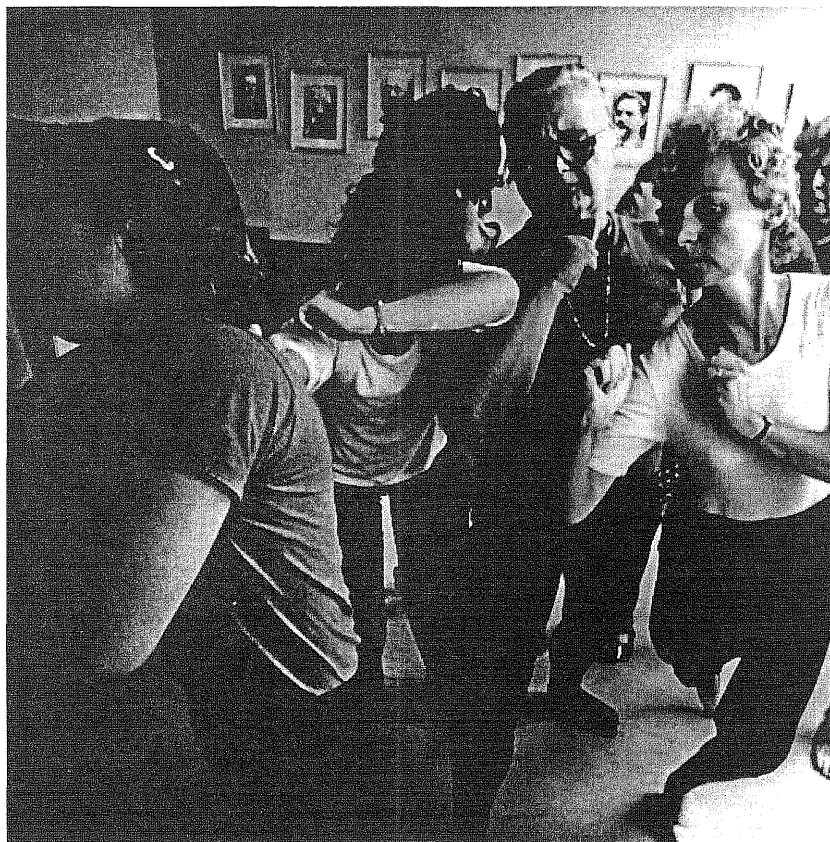
„Jak zvládnout prostor dětskými hlasy“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto*, 1988, č. 4

„Jsem v Kaplici podevatenácté“, *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto*, 1988, č. 2

1991

„6 sudiček - 4“, *7 prachatických dnů*, 1991, č. 5

„Zeptali jsme se některých členů odborné poroty a lektorského sboru: Co vy a tvořívá dramatika od poslední národní přehlídky? [odpověď na anketní otázku]“, *7 prachatických dnů*, 1991, č. 1

OLGA VELKOVÁ

* 24. června 1927
+ 7. listopadu 1996

Je pro nás velkým štěstím, potkáme-li v pravý čas pravého člověka. Říkám-li pravého člověka, mám na mysli ryzost. Ryzost podobnou vzácnému kameni. Křehkému, krásnému, ojedinělému, čistému. Říkám-li v pravý čas, je to tehdy, kdy se chystáme na cestu, hledáme své obzory.

Já jsem to štěstí měla. Potkala jsem Olgu. Olgu Velkovou.

Poprvé to bylo v roce 1978 v Pardubicích. Moc jsem o ní nevěděla, znala jsem ji jen z vyprávění Věry Pánkové, tehdejší metodičky literárně dramatických oborů na lidových školách umění (LDO LŠU) severní Moravy. Začínala jsem učit, „dramaták“ jsem taky znala jen z vyprávění, rozjela jsem se tedy do Pardubic s očekáváním, že mě tam učit naučí. „Tam“ bylo na stovky podobných jako já. Ale hlavně tam byla Olga. Společná duchovní matka... Laskavá, otevřená, velkorysá k přicházejícím, s osobním zájmem o každého, bez nároku na poslušnost či podřízenost jakéhokoliv druhu. Nebyla autoritativní, třebaže být mohla. Měla v té době za sebou léta práce, léta zkoumání a hledání. Stala jsem se bytostí patřící do její velké rodiny.

Teprve postupně jsem se dozvíдалa, že na počátku její životní cesty bylo herectví. Instinktivně chápala jeho obecný význam. Její vnitřní představa byla přesná: herectví nese schopnost sdělovat, je autentické, umožňuje přesné vyjádření, poskytuje věrohodnost, bude přínosem pro člověka ve smyslu vzájemné komunikace. A právě tyto potřeby přivedly Olgu ke studiu herectví na AMU do Prahy. Doma, v Hořicích v Podkrkonoší, kde se narodila, ji byli nakloněni oba rodiče. Otec i matka byli učitelé, umožňovali Olze přístup k dobrým knihám, hudbě i k loutkovému divadlu. Na AMU potkala velké pedagogické a umělecké osobnosti - V. Fabiánovou, K. Högera, L. Peška. Absolvovala v roce 1951 roli Dišperandy z Hrátek s čertem J. Drdy, roli Vasilisy Ostrovského hry Chovanka a Božkarevou S. Kornejčuka. Po absolutoriu dostala angažmá do Městského divadla pro mládež (DJW), v roce 1953 skládá kvalifikační zkoušku z loutkoherectví a kromě běžné herecké práce hraje v představeních pro děti jako „maňáskářka“ ve Státním zájezdovém divadle (SDS). Vedle své herecké profese spolupracuje s Ústředním domem lidové umělecké tvořivosti (ÚDLUT).

Herecká práce v divadle ji neuspokojuje. Netouží po slávě a aplauzu z hlediště, nechce být „hvězdou“, která nutně zastihuje druhé. Důvěřuje více herectví jako vzdělávacímu fenoménu. V roce 1956 z divadla odchází a věnuje se metodické práci v ÚDLUT jako metodik pro umělecký přednes a malé formy. Studentské zaujetí uměleckým přednesem z dob studií na AMU ji v roce 1961 přivádí na „volnou nohu“; jezdí se souborem Pražského kulturního střediska jako recitátorka. Po třech letech práce v tomto souboru stále více chápe, že herectví má širší význam. Pojímá herectví a umění vůbec jako prostředek výchovy. V tehdejší uměleckém školství se traduje jen obor hudební a výtvarný. Je doba silného politického tlaku. Velkové se daří prosadit, zdůvodnit a svou prací doložit další možnost - literárně dramatický obor. Opouští svobodné povolání a v roce 1964 začíná vyučovat dramatickému a výtvarnému oboru na LŠU

ve Štítného ulici v Praze 3. Současně spolupracuje s odbornou komisí Ministerstva školství. Nově prosazený obor učí s velkým srdcem a stále s vědomím celku. Považuje za neodvratné prolínání všech oborů na LŠU. Zve do hodin výtvarníky, hudebníky, připravuje a uskutečňuje s žáky jedinečné projekty. Vznikají představení v dobových kostýmech, s dobovými rekvizitami. Dbá na autenticitu prostředí, putuje tedy s dětmi po českých zámcích, tam hrají, umožňuje jim a lidem okolo opravdový, velký prožitek. Je přesvědčena, že právě ten je neopakovatelnou zkušeností, že je na celý život. Skupiny jejího oddělení se v ročnících chovají jako samostatné kluby, žijí svým vnitřním životem.

Učí intenzivně. Nezapomíná na ostatní učitele. Jako odborná pracovnice pro LDO ve Výzkumném ústavu pedagogickém (VÚP) také jim umožňuje kromě svých zkušeností a přátelského poradenství chvíle prožitku... Vzpomínám na pražské setkání s tematickým zaměřením na staré Řecko. Byl to komponovaný pořad s promítáním diapozitivů, proložený verši, aktéři byli oblečeni do chitónů, peplosů - kostýmů, které Olga nejen zhotovila, ale nabídla svou „látkovou stavebnici“ všem přítomným jako metodický materiál, jako inspiraci. Se zaujetím zdůrazňovala, abychom při vedení svých žáků neopomíjeli dějinné souvislosti, abychom v nich vzbuzovali vědomí dávné minulosti, dávné historie, tradice. Nazývala tento výchovně-umělecký proces „nabalováním“, „řetěžením“. Aktuálnost tohoto požadavku cítíme i dnes. Školská zařízení chrlí informace, které lze mnohdy jen náročnými kombinacemi shrnout do celku.

Setkání s „Řeckem“ bylo malou ukázkou, malým přispěním k tomu, co všechno měla Olga Velková na mysli a co v promyšlené návaznosti v následných letech nabídla dalším pedagogům a zájemcům o tuto problematiku.

Je učitelkou. Svému oboru se věnuje celá. Obětavě. Dále stejně obětavě a intenzivně prosazuje lepší podmínky pro LDO v celostátním měřítku jako odborná pracovnice VÚP. Velké pracovní nácílení a nasazení její křehkou duši na čas zdolalo. Pro dlouhodobé zdravotní obtíže je od roku 1975 v částečném invalidním důchodu, na VÚP i nadále, s neutuchajícím zájmem předkládá své požadavky a její práce významně ovlivní budoucnost LDO na LŠU.

Hledá a navazuje kontakty. Získává pro LDO učitele, většinou z řad pro pedagogickou činnost nadaných divadelníků - herců: Janu Vobrubovou, Věru Pánkovou, Věru Korktovou, Soňu Pavelkovou, Šárku Štembergovou. Radí se a konzultuje s Ivanem Vyskočilem, Radovanem Lukavským, Iljou Rackem. Na srdci jí leží potřeba nových osnov pro vyučování LDO. Jsou už téměř hotové v jejich představách. Avšak cítí přesně, že je třeba se ještě znovu a znovu setkávat s odborníky, profesionály. Budou mít na dramatickou výchovu příznivý vliv. Tato nebude ochuzena. Naopak. Osobitý učitel s uměleckým citěním, s vědomím krásy. To je její představa. Proto po řadu let svolává všechny zainteresované výchovou přes umění a divadlo na celostátní semináře do Pardubic. Ověřují se tady její připravené materiály. Zve vynikající osobnosti. Zdena Kratochvílovou, Ivana

Vyskočila, Evu Vyskočilovou, Ctibora Turbu, Jiřího Kaftana, Evu Kröschlovou, aby přítomné doslova dopovala jejich odborností, zkušenostmi, kreativitou. Pardubice jsou rok po roku sestavovány do ucelených, samostatných bloků. Každý je veden odborníkem a v záhlaví má pojednání, vysvětlení psychologa znalého zvláštností určité věkové skupiny.

Program byl nabitý. Častokrát jsme na Olgu žehrali, že máme málo volna pro sebe. A když jsme ho kousek měli, stejně jsme zaručeně rozprávěli o tom, co se dalo..., pokud jsme zrovna nepsali domácí úkol.

Na návrhu osnov, vypracovaném Velkovou, jsme se měli možnost podílet všichni. Připomínkovali jsme, společně na místě měnili. Na konci každého semináře jsme dostávali již zpracované materiály, které jsme mohli ihned vyzkoušet ve své práci.

Mnohaletý pardubický cyklus přinesl kýžené osnovy s novým pojetím vyučování v LDO na LŠU. Na svou dobu (přelom 70. a 80. let) jsou osnovy dokumentem ojedinělým. Dodnes mají svou platnost. Prošly jen nepatrnými změnami stylizačními. Prosadit je v tehdejší školometském systému jistě nebylo snadné.

Další vynikající umělce soustředila Velková do několika setkání ve Štířině. Pracovali jsme s R. Lukavským, G. Vránovou, J. Pistoriem, znovu s I. Vyskočilem a Z. Kratochvílovou. V Brně pak zase s taneční pedagožkou J. Ryšánkovou. Velková zorganizovala pro učitele LDO postgraduální kurz na DAMU, kterého se sama účastnila - při své

skromnosti - jako studentka i spoluautorka. Koncipovala vysokoškolské studium pro učitele a zájemce o teorii a praxi dramatické výchovy. Získala pro tuto myšlenku souhlas a materiální podmínky na Ministerstvu školství a odborný zájem na divadelní fakultě AMU. Bohužel, okolnosti jí zabránily tento záměr realizovat.

Olga Velková měla obrovský dar lidí sdružovat, spojovat je, vytvářet pouta. Vztahy. Vše, co dělala, mělo vědomí kompaktnosti. Nové pojetí vyučování v LDO ztvárnila do programu s přesnou koncepcí, zformulovala ji, prakticky realizovala a propagovala. Způsobem, který ovlivnil celou obec dramatickou, také všechny, kdo měli možnost být jí nablízku.

Její vliv přesáhl její život. A je stále patrný.

Právem patří mezi velké osobnosti dramatické výchovy, což mohou všichni, kdo ji znali, doložit.

Její přínos je nesporný a bude jistě v budoucnosti předmětem podrobnějšího a rozsáhlejšího zpracování. Olga Velková - citlivý, vnímavý člověk a pedagog - dovedla zprostředkovat zážitky silné. Prudké.

Byla okouzující. Šarmantní.

Byla jemná.

Nebyla vypočítavá, nebyla „drastická“. Nebyla dravá.

Byť její silný duch cítil, že drama znamená také porvat se, rvala se jen o druhé. O sebe se porvat neuměla.

Vyčítám si, že jsem v době, kdy to moc potřebovala, nepomohla já jí.

MARCELA KOVAŘÍKOVÁ

BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE

Knihy a publikace

1956

Sebník dobré nálady (Praha: Ústřední dům lidové tvořivosti-Ústřední dům čs. armády)

Sebník veselých scének, povídek a písní (Praha: Ústřední dům čs. armády)

1958

Srdce na dlani (Praha: Práce)

1966

Literární práce žáků literárně dramatického odboru lidové školy umění v Praze 3 z třídy Olgy Velkové (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1966, č. 1)

1981

Učební osnovy. Přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Literárně dramatický obor (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka]

1982

Učební osnovy pro rozšířené vyučování na lidových školách umění. Literárně dramatický obor (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka]

1990

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - dramatické oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka]

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - loutkářské oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka]

Učební osnovy II. stupně základního studia na LŠU. Literárně dramatický obor - slovesné oddělení (Praha: SPN) [Spoluautoři: Kučera, Miloslav-Mašatová, Milada-Pánková, Věra-Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka]

Články a příspěvky v periodikách

1966

„Oč snad jde“, *Divadelní výchova* III, 1966, č. 1

„O čem sním“, *Divadelní výchova* III, 1966, č. 5

1968

„Smyslové vnímání“, *Divadelní výchova* V, 1968, č. 3

1969

„Tvorba jako životní styl“, *Divadelní výchova* VI, 1969, č. 2

„Zdroje dramatické výchovy (Pojednání)“, *Mladá scéna* XI, 1969/1970, č. 3

1981

„Literárně dramatický obor na LŠU, problémy a perspektivy“, *Amatérská scéna* XVIII, 1981, č. 12

JANA VOBRUBOVÁ

* 3. března 1925

Na úvod dovolte malý brainstorming: Dáma s velkým „D“ - vysokoškolské vzdělání humanitního směru - znalost jazyků - herečka - filozofická fakulta - dětský přednes a divadlo - učitelka literárně dramatického oboru - noblesní chování - jemný, inteligentní humor - židovské anekdoty - Divadlo FX Šaldy v Liberci - divadelní fakulta - lektorka seminářů dramatické výchovy - předsedkyně porot pro dětský přednes a divadlo na krajské a národní úrovni - autorka řady metodických materiálů - absolventka francouzského gymnázia - dvě děti: Michal a Eliška - byt plný knih a květin - skvělý společník...

Jana Vobrubová jako učitelka literárně dramatického oboru LŠU

Osou její pedagogické činnosti už od 70. let byl osobnostně sociální rozvoj dítěte

Jí koncipovaný program výuky, postavený na logickém seřazení podle psychických složek a vlastností osobnosti, byl nadčasový a je použitelný dodnes.

Současné volání po inkluzivní škole, přístupné i dětem s různými poruchami, integrační programy některých škol a učitelů měly svůj předobraz už před 30 lety v Janině dlouhodobém úsilí integrovat děti z dětského domova, některé s těžkými autistickými problémy, mezi běžnou dět-

skou populaci. Napsala o tom pozoruhodnou publikaci *Dramatická hra jako prostředek socializace dítěte*. Od konce 60. let se snažila o komplexní pojetí estetické výchovy: vedle osobnostně sociálního rozvoje uplatňovala ve své práci dramatickou hru a improvizaci (v případě, že bylo dobře „zaděláno“, dovedené až k tvarovanému vystoupení), výtvarné a hudební činnosti a vedla děti k slovesnému projevu vynikající úrovně. Umí skvěle interpretovat literární text, srozumitelně vystihnout jeho podstatu a tato dovednost, propojená s dramatickými, hudebně pohybovými, výtvarnými a slovesnými aktivitami, se stala základem metody seznamování žáků s literaturou a divadlem. Z tohoto prožitkového a poznatkového zázemí vznikaly velmi pozoruhodné kolektivní i sólové výkony přednášečské.

Jana Vobrubová jako porotkyně

Nechápala soutěže a přehlídky jako záležitost kompetitivní, s cílem postoupit do dalšího kola, ale jako záležitost navýsost metodickou. Vzdělání, nebývale široký rozhled, profesní a pedagogické zkušenosti jí umožňují vzácně uchopit podstatu přednášečského či divadelního vystoupení, srozumitelně a s nadhledem formulovat svůj dojem, hodnocení či doporučení. Nesmírně důležitá vždy byla Janina schopnost vnímat hodnoceného jako partnera, a to ať jde o dospělé, nebo o děti.

Jana Vobrubová (druhá zprava) v rozhovoru s recitátory Ireny Konývkové na Dětské scéně v Ústí nad Orlicí v roce 1995

Jana Vobrubová jako lektorka (aneb malé osobní vyznání)

Setkávání s Janou Vobrubovou jako učitelkou, porotkyní a přítelkyní bylo a je vždy velkým zážitkem. Avšak setkání s Janou jako lektorkou bylo v našem případě přímo osudové. V 70. letech nám otevřelo cestu, která vedla přímo mnohaletou práci s dětským divadelním a recitačním souborem k nové profesní orientaci, změně zaměstnání, bydliště až k zájmové a profesní orientaci vlastních dětí.

A za to, Jano, velký dík.

KRISTA A JIŘÍ BLÁHOVI

Z INSCENACÍ UVEDENÝCH NA CELOSTÁTNÍCH, NÁRODNÍCH A JINÝCH VÝZNAMNĚJŠÍCH PŘEHLÍDKÁCH A DÍLNÁCH

Jana Vobrubová-Hana Doskočilová: *Posledního kousne pes*, Setkání v Radlicích, Praha 1983

BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE – BIBLIOGRAFIE

Pásma, dramatické texty a dramatizace

1966

Bubínek ze skla (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1966, č. 6) [Scénické pásmo povídek Olgy Hejné]

1967

Struna. Dvakrát Bella Achmadulinová (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1967, č. 5)

1971

Paví očko (Praha: ÚDLUT, ed. Texty dětské scény, sv. 4) [Výběr a úprava ze stejnojmenné sbírky povídek Nikolaje Nosova]

„Hloupá pohádka o oslím vejci“, „Malá pohádka o pyšné myši“, „O králi Čachčachovi“, „O líné dívce a lakomém kupci“, „O lišce starostce a královském princí“, „O třech bratřích, kteří si byli podobní jako vejce vejci“ in *Sedmý sešit inspirace. Z knihy Zlatý jelínek (kavkazské pohádky) vybrala a upravila Jana Vobrubová* (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1971, č. 4)

1972

„Blázinkové“, *Mladá scéna* XIV, 1972/1973, č. 2 [Dramatizace povídky Nikolaje Nosova]

„Cucavý špalíček“, *Mladá scéna* XIV, 1972/1973, č. 4 [Dramatizace povídky Nikolaje Nosova]

Děti platí polovic? I. část (Praha: ÚKVČ, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1972, č. 3) [Scénické pásmo povídek Hermíny Frankové]

Děti platí polovic? II. část (Praha: ÚKVČ, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1972, č. 4) [Scénické pásmo povídek Hermíny Frankové]

„Jak Čimča vyvedl Milana aprílem“, *Mladá scéna* XIV, 1972/1973, č. 4 [Dramatizace prózy Oldřicha Syrovátky]

1973

„Dobré nápady“, *Mladá scéna* XV, 1973/1974, č. 4 [překlad z němčiny]

„Liška nesmí dovnitř“, *Mladá scéna* XV, 1973/1974, č. 3 [překlad z němčiny]

„Schody“, *Mladá scéna* XV, 1973/1974, č. 4 [překlad z němčiny]

1974

„Co je psíkovi do kachen?“, *Mladá scéna* XVI, 1974/1975, č. 1

1982

„Bajky“ in *Od třinácti do šestnácti* (Praha: DILIA, sv. 11239) [Pásmo bajek Ivana Andrejeviče Krylova]

„Filmy“ in *Od třinácti do šestnácti* (Praha: DILIA, sv. 11239) [Pořad z textů Karla a Josefa Čapkových]

„Jak šlo vejce na houby“, *Mladá scéna* XXIV, 1982/1983, č. 2 [Adaptace pohádky Věry Provazníkové]

„Všichni kocouři neškrábou“, *Mladá scéna* XXIV, 1982/1983, č. 1 [Dramatizace pohádkové prózy Nataši Tanské]

1983

„Ať žije kmotr Králík“ in *Objevy a návraty* (Praha: DILIA, sv. 11148) [Adaptace knihy Nové rozprávky strýčka Rémuse Joela Chandlera Harrise]

„Kam se ženou pulci“ in *Svět dětí, ptáků, fialek* (Praha: DILIA, sv. 11296) [Pásmo veršů Borise Zachodera]

„Nahoru a dolů - tam a zpátky“ in *Svět dětí, ptáků, fialek* (Praha: DILIA, sv. 11296) [Pásmo folklorní poezie]

1987

„Hroší maminka je tatínek“, *Mladá scéna* XXIX, 1987/1988, č. 3-4 [Dramatizace pohádky Jiřího Kahouna]

„Lovili čtyři rybáři“, *Mladá scéna* XXIX, 1987/1988, č. 3-4 [Dramatizace prózy Václava Čtvrtky]

1988

„Had je mašinka“, *Mladá scéna* XXX, 1988/1989, č. 2 [Dramatizace pohádky Jiřího Kahouna]

„Jak se jmenoval“, *Mladá scéna* XXX, 1988/1989, č. 2 [Dramatizace pohádky Jiřího Kahouna]

„Kde dávají sloni dobrou noc“, *Mladá scéna* XXIX, 1987/1988, č. 3-4 [Pásmo veršů Mileny Lukešové]

„Klíč od království“, *Mladá scéna* XXX, 1988/1989, č. 1 [Pásmo z veršů Josefa Břuknera]

Knihy a publikace

1966

Literární práce žáků literárně dramatického odboru [sic!] lidové školy umění v Jablonci nad Nisou z třídy Jany Vobrubové (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1966, č. 4)

1969

Druhý sešit inspirace (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1969, č. 4)

1974

Devátý sešit inspirace. Poslední lekce na TIPu 73 / Z holandských sešitů inspirace (Praha: ÚKVČ, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1974, č. 1) [Spoluautor: Martinec, Václav]

Dramatická hra jako prostředek socializa-

ce dítěte (Praha: ÚKVČ, ed. Knihovnička divadelní výchovy, sv. 7)

[Spoluautorky: Pavelková, Soňa-Štembergová, Šárka]

„Struna - Literární dramatický odbor LŠU v Jablonci nad Nisou“, *Divadelní výchova* IV, 1967, č. 5

1982

Hry se slovy a příběhy. Metodický list k Národní soutěži dětského literárního projevu (Praha: ÚDPM JF, literární úsek oddělení estetické výchovy) [Spoluautor: Provazník, Jaroslav]

Články, časopisecké cykly a příspěvky ve sbornících

1983

Literární a slovesné hry a výchova k samostatnému literárnímu projevu (Brno: KDPM) [= 2. vyd. publikace *Hry se slovy a příběhy*, 1982]

1987

Mělnické první čtení (Mělník: OKS Mělník) [Spoluautoři: Provazník, Jaroslav-Pavelková, Soňa-Kubálek, Vratislav-Šrámková, Vítězslava]

1989

Výchova dětského přednášeče (Praha: ÚKVČ, ed. Umělecký přednes, sv. 36)

1964

[odpověď na anketní otázky pro učitele literárně dramatických oborů lidových škol umění], *Divadelní výchova* I, 1964, č. 4

1966

„Bubínek ze skla (K práci na realizaci stejnojmenného pásma)“, *Divadelní výchova* III, 1966, č. 6

„K literárním pracím z jablonecké LŠU“, *Divadelní výchova* III, 1966, č. 4

1967

„Ať se na mne nedívá a nesměje se mi!“, *Divadelní výchova* IV, 1967, č. 3

1968

„Vytváření kolektivu nových žáků LŠU“, *Divadelní výchova* V, 1968, č. 4

1969

„K textové příloze“, *Divadelní výchova* VI, 1969, č. 3

„Na vysvětlenou k práci na etudách“, *Divadelní výchova* VI, 1969, č. 4

„Před zahájením školního roku na Akademii pro výraz slovem a pohybem v Utrechtu“, *Divadelní výchova* VI, 1969, č. 6

1970

„Otevřít k něčemu oči. Zápisky o práci s dětmi z Dětského domova v Jablonci nad Nisou“, *Divadelní výchova* VII, 1970, č. 2-6

1972

„Na pomoc soutěžícím“, *Mladá scéna* XIV, 1972/1973, č. 3

„Než se dáte do práce...“, *Mladá scéna* XIV, 1972/1973, č. 2

„O dětském divadle v NDR“, *Divadelní výchova* IX, 1972, č. 2

„Tvořivě a zábavně“, *Mladá scéna* XIV, rubrika Dramatickým kroužkům, 1972/1973, č. 4

1973

„K diskusi o zcizovacím efektu“, *Divadelní výchova* X, 1973, č. 3

„Malé zamyšlení nad dětskou recitací“, *Mladá scéna* XV, 1973/1974, č. 3

1974

„Dětská dramatická hra je jenom hra?“, *Amatérská scéna* XI, 1974, č. 7

„Postřehy z ústřední přehlídky dětského přednesu 1974 pořádané ve Svítavách“, *Mladá scéna* XVI, rubrika Kukátko Mladé scény, 1974/1975, č. 2

1975

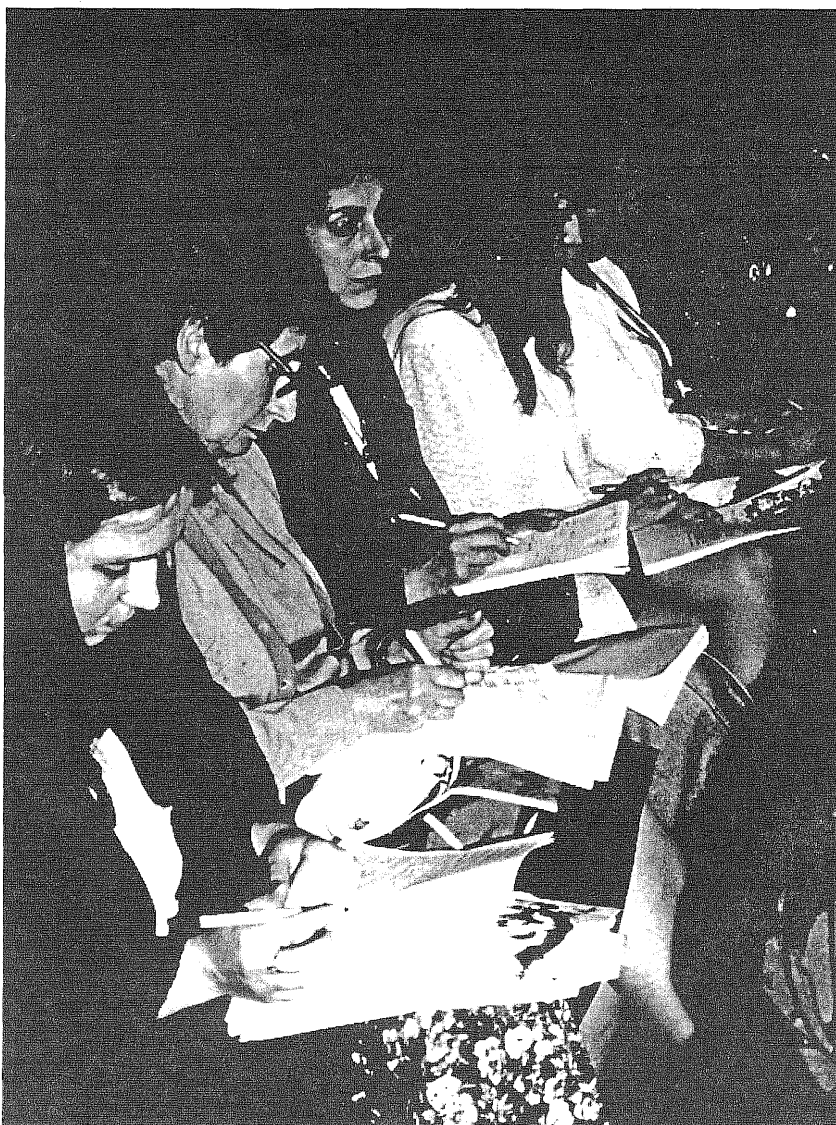
„Malé zamyšlení nad dětskou recitací 3“, *Mladá scéna* XVII, 1975/1976, č. 1

„Malé zamyšlení nad dětskou recitací 4“, *Mladá scéna* XVII, 1975/1976, č. 2

1976

„ABC dramaturgické práce s dětmi“, *Mladá scéna* XVIII, 1976/1977, č. 3 - č. 4

„Komunikativní dovednosti v dětské dramatické hře. I. Improvizace vycházejí-

ci z pohybu", *Amatérská scéna* XIII, 1976, č. 3

„Práce s dětmi v loutkářských souborech", *Československý loutkář* XXVI, 1976, č. 12 + XXVII, 1977, č. 1 - 2

„Zkušenosti z příbramské přehlídky dětského přednesu", *Mladá scéna* XVIII, rubrika Kukátko Mladé scény, 1976/1977, č. 3

1979

„Mezikrajová přehlídka Vysoké Mýto '79", *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 2

„Tábor dětské dramatické výchovy", *Amatérská scéna* XVI, 1979, č. 8

„Tábor dramatické výchovy - Jindřichovice 1978", *Kaplické divadelní léto* '79, 1979, č. 3 [Spoluautoři: Bláhová, Krista-Bláha, Jiří]

1980

„Cítím-li se na návštěvě dobře", *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto* '80, 1980, č. 5

„Dramatická hra s nejmenšími školáky", *Mladá scéna* XXII, 1980/1981, č. 2, 3, 4 + *Mladá scéna* XXIII, 1981/1982, č. 1

„Která dětská knížka pro Vás znamená hluboký zážitek a velkou hodnotu? Dnes odpovídají Krista a Jiří Bláhovi a Jana Vobrubová", *Kaplická čítanka. XII. kaplické divadelní léto* '80, 1980, č. 2

1981

„ABC dramatické výchovy 10 [správně má být 11] - Hlasová výchova", *Československý loutkář* XXXI, 1981, č. 3

„Anketa Kaplické čítanky [příspěvek do ankety]", *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto* '81, 1981, č. 2

„Hry s rukama a kulíčky (Náměty Jany Vobrubové, literárně dramatické oddělení LŠU v Jablonci nad Nisou)" in Budinská, Hana-Provazník, Jaroslav: *Loutky podněcují, inspirují a baví aneb Loutkářům nepřístupno* (Praha: divadelní oddělení odboru ZUČ ÚKVČ)

„Odkud kam v metodice dětského přednesu", *Amatérská scéna* XVIII, 1981, č. 2 [Spoluautorka: Pavelková, Soňa]

„Věci - vztahy - příběhy aneb Hry a hříčky s veteši", *Kaplická čítanka. XIII. kaplické divadelní léto* '81, 1981, č. 1

1982

„Divadlo utlačovaných Augusta Boala",

Kaplická čítanka. XIV. kaplické divadelní léto '82, 1982, č. 3

1985

„Cesty k předmětu a loutce. Obyčejný kulíšek jako východisko dramatické hry", *Kaplická čítanka. 17. kaplické divadelní léto*, 1985, č. 3

„Co se v dramatické výchově podařilo v uplynulých deseti letech? (Několik hlasů z ankety KČ 1981)" in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 40-44 [Spoluautoři: Pavelková, Soňa-Josková, Zdena-Bouda, Boris-Budinská, Hana-Chytrová, Marie-Magerová, Eva-Mašatová, Milada-Oudes, Jiří]

„Jaké jsou dnešní děti? Anketa Kaplické čítanky", *Kaplická čítanka. 17. kaplické divadelní léto*, 1985, č. 5

„Jaké vlastně jsou dnešní děti (anketa)", *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 7 [Spoluautoři: Brůček, Josef-Mašatová, Milada-Budinská, Hana-Mlejnek, Josef]

„Paradox? Provokace? Naopak: Jedna z možností užitečné inspirace", *Československý loutkář* XXXV, 1985, č. 3

„Věci - vztahy - příběhy" in Horáková, Eva-Provazník, Jaroslav: *Listování Kaplickou čítankou. Ze zpravodajů Kaplických divadelních let 1974-1984* (Kaplice-Praha: organizační štáb KDL 1985-ÚKVČ), str. 55-58

1986

„Jak to vidí porotce [odpověď do ankety]", *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 2

„Kouzelné kalhoty a další rekvizity Šárky Štembergové", *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 6

„Nejmenší školáci a dětský literární projev", *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 7

„První pomoc", *Československý loutkář* XXXVI, 1986, č. 5

„(Včera) Pídivadlo. Posudek krajské poroty", *Kaplická čítanka. 18. kaplické divadelní léto*, 1986, č. 3 [Spoluautoři: Pavelková, Soňa-Josková, Zdena-Veselková, Stanislava]

1987

„Včera se diskutovalo o Dívce Vasilise. Posudek krajské poroty", *Kaplická čítanka. 19. kaplické divadelní léto*, 1987, č. 2 [Spoluautoři: Pavelková, Soňa-Vik, Vlastimil-Veselková, Stanislava]

1988

„20 let Kaplice", *Kaplická čítanka. 20. kaplické divadelní léto*, 1988, č. 5

1989

„Tři nahlédnutí do kaplických seminářů. Ze zápisníků dlouholeté kaplické lektorky" in Horová, Eva-Provazník, Jaroslav: *20 kaplických let. Kaplické kapitoly dětského divadla* (Praha: Koordinační centrum pro dramatickou výchovu ÚKVČ-organizační štáb KDL-STD), str. 47-50

1990

„Já vím", *Zpravodaj. Národní přehlídka dětských divadelních a loutkářských souborů [Prachatice]* 1990, č. 3

1991

Nejmenší školáci a dětský literární projev, in *Písmena-slova-příběhy (Příloha pro vaši inspiraci)*, in *Náš svět* 1990/1991. Sborník z 19. ([správně 18.] ročníku národní soutěže dětského literárního projevu (Praha: IDM ČR)

„6 sudiček - 6", *7 prachatických dnů*, 1991, č. 7

„Zeptali jsme se některých členů odborné poroty a lektorského sboru: Co vy a tvořivá dramatika od poslední národní přehlídky? [anketa]", *7 prachatických dnů*, 1991, č. 1

1997

„Liberecká regionální přehlídka", *Deník Dětské scény* '97, 1997, příloha č. 5

Editorická a překladatelská práce

1978

Namaluj slunce. Sborník textů pro umělecký přednes starších dětí (Praha: SKKS)

1969

Prózy. Ze studijních textů literárně dramatického oddělení LŠU v Jablonci nad Nisou vybrala a upravila Jana Vobrubová (Praha: ÚDLUT, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1969, č. 2) [Texty Zdeňka Adly, Miloše Macourka, Hermíny Frankové, Z. K. Slabého, Petra Lhoty, Jiřího Suchého]

1973

Letní hříčky, Z Zetralhaus für Kulturarbeit v Lipsku vybrala, přeložila a upravila Jana Vobrubová (Praha: ÚKVČ, ed. Textová příloha Divadelní výchovy 1973, č. 1)

MÍSTO TEČKY - DOBOVÝ SNÍMEK JANY VOBRUBOVÉ Z ROKU 1981

Od studijních let řečená „bába“. Původně Pražka, s naprosto nekolísavou a jasnou vazbou na pomezí Dejvic a Bubenče (kolem „Kulatého“ náměstí). Po maturitě na francouzském gymnáziu v Dejvicích prodělala krátké totální nasazení, v roce 1945 po znovuootevření vysokých škol vystudovala nejdříve na Filozofické fakultě UK filozofii, psychologii a sociologii, pak za tři roky absolvovala herectví na DAMU. Ze školy šla v roce 1951 do divadla v Liberci a tam žije dodnes a sotva už se pohne někam jinam. V polovině šedesátých let přešla z Divadla F. X. Šaldy na LŠU v Jablonci nad Nisou, kde už si pozvolna připravuje své nástupkyně - bývalé žákyně své školy. Jejím základním rysem je krátce a stručně řečeno věrnost a stálost. Patří k služebně nejstarším, nejvěrnějším a také nejzkušenějším a nejtvůřivějším učitelům literárně dramatických oborů LŠU. Je jedním z hlavních metodiků. Je schopná zobecňovat výsledky své práce, konfrontovat je s teorií, s psychologií a pedagogikou, formulovat je a pracovat. Je autorkou brožury *Dramatická hra jako prostředek socializace dítěte*, v níž popsala svoje zkušenosti s výchovou dětí z neúplných a výchovně pochybených rodin a chovanců dětského domova. Článků i rozsáhlejších statí je spousta, má za sebou (a nepochybně i před sebou) nekonečnou řadu seminářů a školení i porotování, to poslední i v práci s dospělými amatéry. Její dcera Eliška je totiž metodičkou pro divadlo v OKS Liberec a přirozeně nedá matce pokoj, dokud jí nedostane na nějakou tu přehlídku. A také využívá matky k instruktážní činnosti - jedním z Eliščiných takto opatrovaných souborů je Pidivadlo z Nového Města pod Smrkem, kam Jana Vobrubová ráda zajíždí konzultovat. Pracuje v dětském přednesu, po většinu ročníků byla i v porotě národní přehlídky dětské recitace, ať už ve Svitavách, v Příbrami, či Mělníku, sestavuje sborníky textů pro přednes a vůbec se výborně vyzná v dětské literatuře. Ráda se rýpe v zahrádce a vášnivě ráda nakupuje v cizích městech, nenávidí liberecké a jablonecké zimy se sněhem a zmrazky na svažitých chodnicích. Patří svým způsobem k tichým smolařům a na většině přehlídek se jí buď ulomí zub, nebo si natluče koleno; v každém případě má domů nejhorší spojení ze všech porotců a lektorů. Z toho také vychází náplň jejích kaplických seminářů pro začínající, nesmělé, tiché, trémisty a zamindrákované. Ale kdybyste z poslední řady kaplického divadla slyšeli zcela nedámský, nezakřiknutý řehot, vězte, že je to určitě ona.

(Napsala EVA MACHKOVÁ v *Kaplické čítance* 1981, č. 2)

POZNÁMKA K BIBLIOGRAFICKÝM SOUPISŮM:

Při sestavování bibliografie jsem excerpoval odborné časopisy, které přímo souvisejí s dramatickou výchovou a divadlem a které se tomuto oboru soustavněji věnovaly. Ze zpravodajů národních a celostátních přehlídek jsem měl možnost vzít v úvahu pouze zpravodaje přehlídek dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů - v Kaplici, Prachaticích, Ústí nad Orlicí, Zábřehu a Trutnově (nikoliv např. Loutkářských Chrudimí, Jiráskových Hronovů, Šrámkových Píšků, Wolkrových Prostějovů apod., i když i ty by bylo bývalo žádoucí do bibliografie zahrnout). Zcela stranou zůstal přirozeně denní tisk, protože jeho excerpcování v celé šíři by vyžadovalo práci několika lidí a bylo by i časově velmi náročné.

I když jsem měl ambici sestavit co nejúplnější bibliografii, jistě mnohé materiály zůstaly opomenuty. Přivítáme proto, když nám do redakce napíšete, co v uveřejněných soupisech chybí nebo co je v nich uvedeno chybně. Zkrátka přijměte materiály v této Tvořivé dramatice, a především bibliografické soupisy také jako výzvu k další práci. Historie české dramatické výchovy, dětského divadla, dětského loutkového divadla a dětského přednesu - na rozdíl od jejich didaktiky a teorie - zatím udělala jen pár drobných krůčků.

JAROSLAV PROVAZNÍK

Informační a poradenské středisko
pro místní kulturu v Praze
útvár pro neprofesionální umění
a dětské estetické aktivity ARTAMA
Křesomyslova 7
140 16 Praha 4

Distributor předplatného:
A.L.L. PRODUCTION, s.r.o.
P.O.BOX 732
111 21 Praha 1

NOVINOVÁ ZÁSILKA
Podávání novinových zásilek povoleno
Českou poštou s.p.
OZSeČ Ústí nad Labem
dne 21.1.1998, zn. P-334/98

